

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Suomen kansallinen uudistusohjelma 2022

Talousnäkymät

Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2022:33

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:33

Suomen kansallinen uudistusohjelma 2022

Valtiovarainministeriö, Helsinki 2022

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtiovarainministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-367-231-4

ISSN pdf: 1797-9714

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Suomen kansallinen uudistusohjelma 2022

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:33		Teema	Talousnäkymät
Julkaisija	Valtiovarainministeriö		
Yhteisötekijä	Valtiovarainministeriö		
Kieli	Suomi	Sivumäärä	98

Tiivistelmä

EU:n elpymisen ja talouspolitiikan suunnan määrittävät sen kasvustrategian mukaisesti kilpailukykyisen kestävyuden neljä ulottuvuutta: ympäristön kestävyys, tuottavuus, oikeudenmukaisuus ja makrotalouden vakaus. Ne ohjaavat jäsenvaltioiden uudistus- ja investointiohjelmia ja ovat osa elpymis- ja palautumistukivälineen tavoitteita.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa on asetettu kansallisia tavoitteita kestävä kasvun tukemiseksi. Suunnitelman toimet edistävät vihreää ja digitaalista siirtymää sekä työllisyysasteen ja osaamistason kehittämistä ja vahvistavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuutta.

Euroopan unionin neuvosto hyväksyy jäsenvaltioille suosituksia, joilla pyritään ohjaamaan kansallista päätöksentekoa kasvua ja työllisyyttä tukevaksi. Suomelle vuosina 2019 ja 2020 annetut suositukset liittyvät julkisen talouden kestävyteen, sosiaali- ja terveyspalveluihin, työmarkkinoihin, tutkimuksen, innovoinnin ja vähähiilisen talouden investointeihin, kotitalouksien velkaantumiseen ja rahanpesun torjuntaan.

Hallituksen nyt antamassa kansallisessa uudistusohjelmassa kuvataan hallituksen toimia kansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja EU:n antamiin suosituksiin vastaamiseksi. Kansallista uudistusohjelmaa käytetään elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanon puolivuotisraportoinnissa ja siinä kuvataan YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Ohjelman tiedot mahdollistavat Suomen tilanteen yksityiskohtaisen tarkastelun EU:n tasolla.

Asiasanat Talousnäkymät, EU, talouspolitiikka, työllisyys, ilmasto, tutkimus- ja kehittämistoiminta, koulutus

ISBN PDF 978-952-367-231-4 **ISSN PDF** 1797-9714

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-231-4>

Finlands nationella reformprogram 2022

Finansministeriets publikationer 2022:33		Tema	Ekonomiska utsikter
Utgivare	Finansministeriet		
Utarbetad av	Finansministeriet		
Språk	Finska	Sidantal	98

Referat

I enlighet med Europeiska kommissionens strategi bestäms riktlinjerna för EU:s återhämtning och ekonomiska politik av de fyra principerna för konkurrenskraftig hållbarhet: miljömässig hållbarhet, produktivitet, rättvisa och makroekonomisk stabilitet. Dessa principer styr medlemsstaternas reform- och investeringsprogram och är en del av målen i faciliteten för återhämtning och resiliens.

I Finlands återhämtnings- och resiliensplan har det ställts upp nationella mål för att stödja hållbar tillväxt. Åtgärderna i planen främjar den gröna och digitala omställningen samt utvecklingen av sysselsättningsgraden och kompetensnivån och stärker tillgången till social- och hälsovårdstjänster.

Europeiska unionens råd antar rekommendationer för medlemsländerna i syfte att styra det nationella beslutsfattandet i en riktning som främjar tillväxt och sysselsättning. Rekommendationerna för Finland 2019 och 2020 gäller hållbarhet i den offentliga ekonomin, social- och hälsovårdstjänster, arbetsmarknad, forskning, innovation och koldioxidsnål ekonomi, hushållens skuldsättning och bekämpning av penningtvätt.

I regeringens nationella reformprogram beskrivs regeringens åtgärder för att uppnå de nationella målen och möta EU:s rekommendationer. Det nationella reformprogrammet används vid halvårsrapporteringen om genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens, och i programmet beskrivs hur FN:s mål för hållbar utveckling har uppnåtts. Programmets uppgifter gör det möjligt att göra en detaljerad granskning av Finland på EU-nivå.

Nyckelord ekonomiska utsikter, EU, ekonomisk politik, sysselsättning, klimat, forskning och utveckling, utbildning

ISBN PDF	978-952-367-231-4	ISSN PDF	1797-9714
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-231-4>

Finland's National Reform Programme 2022

Publications of the Ministry of Finance 2022:33	Subject	Economic Prospects
Publisher Ministry of Finance		
Group author Ministry of Finance	Pages	98
Language Finnish		

Abstract

According to the EU's growth strategy, the four dimensions of competitive sustainability – environmental sustainability, productivity, fairness, and macroeconomic stability – are the guiding principles of its recovery and economic policy. These dimensions guide the reform and investment programmes of Member States and form part of the objectives of the Recovery and Resilience Facility.

Finland's Recovery and Resilience Plan sets national objectives to support sustainable growth. The measures laid out in the plan will promote the green and digital transitions, promote the development of employment and skills, and improve the availability of health and social services.

The Council of the European Union adopts recommendations for Member States aimed at guiding national decision-making to ensure this supports growth and employment. The recommendations adopted for Finland in 2019 and 2020 relate to the sustainability of general government finances, health and social services, the labour market, investments in research, innovation and the low carbon economy, household indebtedness, and the prevention of money laundering.

The National Reform Programme now published by the Government describes the Government's measures to achieve Finland's national goals and respond to the EU's recommendations. The National Reform Programme will be used in the twice-yearly reports on the implementation of the Recovery and Resilience Facility and will describe progress on reaching the UN Sustainable Development Goals. The information in the programme will enable a detailed review of Finland's situation at the EU level.

Keywords economic outlook, EU, economic policy, employment, climate, research and development, education

ISBN PDF 978-952-367-231-4 **ISSN PDF** 1797-9714

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-231-4>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Makrotalouden tilanne	10
2.1	Makrotalouden näkymät ohjelmakaudella	10
2.2	Rakenneuudistusten makrotaloudelliset vaikutukset	11
3	Maakohtaisten suositusten täytäntöönpano ja politiikkaprioriteetit	13
3.1	Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys	13
3.1.1	Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet	13
3.1.2	Muut tehdyt toimenpiteet	14
3.2	Työmarkkinat	16
3.2.1	Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet	16
3.2.2	Muut tehdyt toimenpiteet	20
3.3	Investoinnit tutkimukseen ja innovointiin sekä vähähiiliseen talouteen	22
3.3.1	Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet	22
3.3.2	Muut tehdyt toimenpiteet	27
3.4	Kotitalouksien velkaantuminen	30
3.4.1	Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet	30
3.4.2	Muut tehdyt toimenpiteet	30
3.5	Rahanpesun torjunta	32
3.5.1	Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet	33
3.5.2	Muut tehdyt toimenpiteet	33
4	Edistyminen YK:n kestävän kehityksen (SDG) tavoitteissa	36
5	EU-rahastot	41
6	Institutionaaliset asiat ja sidosryhmien, erityisesti työmarkkinaosapuolten ja muiden hallinnontasojen, osallistuminen valmisteluun	47
6.1	Kansallisen uudistusohjelman valmistelu ja sidosryhmien osallistuminen	47
6.2	Sidosryhmien osallistuminen keskeisten uudistushankkeiden valmisteluun	48
	Lähteet	50
	Liitetaulukot	51
1.	Maakohtaisten suositusten toimeenpano (CeSaR)	51
2.	Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano (Fenix)	68
3.	Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano	80
4.	YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpano	93

1 Johdanto

Koronaviruspandemia ja toimet sen leviämisen estämiseksi aiheuttivat nopean pysähdyksen koko maailmantaloudessa vuonna 2020. Huolimatta pandemian jatkumisesta vuonna 2021 Suomen talous oli toipumassa hyvää vauhtia kriisin negatiivista talousvaikutuksista. BKT:n määrä oli saavuttanut kriisiä edeltävän tasonsa vuoden 2021 puolivälissä. Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuusta 2022 alkaen on kuitenkin langettanut synkän varjon maailmantalouden ylle, ja sodan aiheuttama epävarmuus heikentää luottamusta taloudessa. Suomen talouden arvioidaan valtiovarainministeriön kansantalousosaston riippumattoman ennusteen mukaan kasvavan tänä vuonna 1,5 %. Riskit talouskehitykselle ovat tällä hetkellä merkittäviä.

Hallituksen tavoitetta saavuttaa normaalin kansainvälisen ja siitä heijastuvan kotimaisen talouskehityksen oloissa 75 prosentin työllisyysaste on tukenut vuonna 2021 uudelleen alkanut talouskasvu, joka on pitänyt yllä työvoiman kysyntää. Talouden kasvun hidastuminen kääntää työllisyyden kuitenkin laskuun tilapäisesti vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla, mutta työllisyyden on mahdollista päästä uudelleen kasvuun vielä tämän vuoden aikana. Työllisyysasteen arvioidaan olevan 73,6 % vuonna 2023.

Pitkällä aikavälillä talouskasvuun vaikuttavat rakenteelliset tekijät. Suomessa talouden kasvupotentiaalia heikentää työikäisen väestön jatkuva väheneminen sekä rakenteellinen työttömyys. Keskimääräisen työajan lasku on myös jatkunut, mikä selittää pitkän aikavälin työpanoksen kasvupotentiaalin heikkoutta. Lisäksi investointiaste on kehittynyt heikosti, mikä heikentää pääomakantaa ja talouden kasvupotentiaalia. Suomen kestävä kasvun ohjelmassa¹ esitetyillä investointi- ja uudistuskokonaisuuksilla sekä muilla kansallisessa uudistusohjelmassa esitetyillä uudistuksilla pyritään edistämään rakenteiden muutosta niin, että hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti tulevaisuudessa syntyisi ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kasvua.

Ukrainassa käytävän sodan vaikutukset ulottuvat myös Suomen julkiseen talouteen heikentyneen taloustilanteen myötä. Julkisen talouden tilaa käsitellään tarkemmin kansallisen uudistusohjelman kanssa yhtä aikaa julkaistavassa Suomen vakausohjelmassa.

1 Valtioneuvosto (2021b): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-840-6>

Suomen kansallisessa uudistusohjelmassa keskitytään raportoimaan edistyksistä vuosien 2019 ja 2020 maakohtaisten suositusten täytäntöönpanossa. Uudistusohjelma on valmisteltu Euroopan komissiolta joulukuussa 2021 saadun ohjeistuksen mukaisesti ja siinä käsitellään myös Suomen kestävä kasvun ohjelmassa esitetyjä toimia. Lisäksi uudistusohjelmassa raportoidaan EU-rahastojen toimenpidekokonaisuuksista, YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisesta ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanosta.

Pääministeri Marinin hallitus on linjannut kehysriihessään 5.4.2022 toimista, jotka rakentavat kestävä kasvua, vahvistavat turvallisuutta ja luovat näkymää tulevaisuuteen. Tulevaisuuden kasvun vahvistamiseksi hallitus muun muassa korottaa vuoden 2023 valtion T&K-panosten kokonaisuutta 350 miljoonalla eurolla edelliseen kehukseen verrattuna ja ottaa käyttöön lisävähennykseen perustuvan T&K-verokannustimen osana T&K-rahoituksen kokonaisuutta. Julkisen talouden suunnitelmassa on varauduttu T&K-lisäyksiin myös tulevina vuosina T&K-menojen nostamiseksi parlamentaarisen linjauksen mukaisesti kohti neljää prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen sekä julkinen että yksityinen rahoitus huomioon ottaen. Hallitus on kehysriihessään päättänyt myös vahvistaa energiaomavaraisuutta ja vauhdittaa vihreän siirtymän investointeja esimerkiksi valmistelemalla niitä koskevien investointien määrälläisen etusijan lupakäsittelyissä. Tavoitteena on nopea irtautuminen ulkomaisesta fossiilien energiasta ja vihreän siirtymän vauhdittaminen. Lisäksi hallitus on kohdentanut määrärahoja työllisyyden edistämiseen. Sosiaaliturvaetuuksiin tehdään kuluvana vuonna ylimääräinen indeksikorotus paikkaamaan elinkustannuksien nousua. Hallitus on linjannut myös Suomen turvallisuuden parantamiseksi tehtävistä panostuksista kuten puolustusvoimien määrärahojen merkittävästä lisäämisestä.

Suomen eduskunta hyväksyi kesäkuussa 2021 laajan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen. Uudistusta tarvitaan, jotta voidaan kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta, saatavuutta ja kustannusvaikuttavuutta sekä hillitä kustannuksia. Kansallisen uudistusohjelman luvussa 3.1. käsitellään Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyviä ja muita toimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen kustannustehokkuuden, kantokyvyn ja yhdenvertaisen saatavuuden parantamiseksi.

Työmarkkinoiden osalta pääministeri Marinin hallitus on käynnistänyt ja edistänyt uudistuksia (luku 3.2). Elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvillä toimenpiteillä pyritään tukemaan työllisyyttä ja vahvistamaan työmarkkinoiden toimintaa. Suunnitelman avulla myös edistetään osaamisen kehittämistä muun muassa työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton menettelyjen sujuvoittamisen ja jatkuvan oppimisen järjestelmän uudistuksen myötä. Suunnitelmaan sisältyy työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville tarkoitettujen integroitujen palvelujen parantamista. Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimien lisäksi valmistellaan muun muassa sosiaaliturvauudistusta. Uudistuksen tavoitteena on nykyistä selkeämpi ja toimivampi järjestelmä, joka mahdollistaa työnteon ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen paremmin. Lisäksi on saatettu päätökseen tulorekisterin perustaminen.

Osana talouspolitiikan kokonaisuutta pyritään luomaan edellytykset pitkäjänteisille investoinneille T&K-toimintaan, vähähiiliseen talouteen ja kestävään liikenteeseen siirtymiseen sekä aikaistetaan toteutusvalmiita julkisia investointihankkeita ja edistetään yksityisiä investointeja talouden elpymisen vaalimiseksi (luku 3.3). Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyy toimia, joiden avulla pyritään kompensoimaan viime vuosikymmenen aikana tapahtunut tutkimuksen ja innovoinnin jälkeen jääminen maan tietotekniikka-alan takaiskun jälkeen. Lisäksi useat suunnitelman toimenpiteet edistävät vihreään siirtymään investoimista koskevien maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa. Useilla investointitoimenpiteillä tuetaan puhtaan ja uusiutuvan energian tuotantoa ja jakelua. Kestävää liikennettä sekä kestävää ja tehokasta infrastruktuuria koskevia investointeja pyritään lisäämään. Suunnitelman odotetaan edistävän paitsi Suomen digitaalista muutosta myös kestävää ja tehokasta infrastruktuuria.

Makrovakauseräpolitiikan avulla on pyritty hillitsemään pankkien luotonantoa ja sitä kautta yksityistä velkaantumiskehitystä (luku 3.4). Uusista makrovakauden valvontavälineistä on tammikuussa 2022 annettu lainsäädäntöehdotus lausuntokierrokselle. Positiivinen luottotietorekisteri on katsottu tärkeäksi ylivelkaantumista ehkäiseväksi keinoksi useissa selvityksissä. Rekisteriä koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle helmikuussa 2022. Lisäksi Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää taloyhtiölainoja koskevan keskitetyn rekisterin perustamisen osana luottorekisterikokonaisuutta.

Maaliskuussa 2021 valmistuneen uuden kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä käsittelevän arvion päivitys käynnistyy vuoden 2022 aikana (luku 3.5.). Riskiarvion yhteydessä laadittiin kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion toimintasuunnitelma, jossa esitellyt toimenpiteet on suunniteltu toteutettavaksi vuosien 2021–2023 aikana. Merkittävä osa toimenpiteistä on jo käynnissä. Myös elpymis- ja palautumissuunnitelmaan (P2C3) sisältyvien toimenpiteiden odotetaan osaltaan varmistavan rahanpesuvastaisen kehityksen tehokkaan valvonnan ja täytäntöönpanon.

Suomi on edennyt YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpanossa ja on eturintamassa Agenda2030-tavoitteiden toimeenpanossa (luku 4). Suomi on saavuttanut tai saavuttamassa ne Agenda 2030:n tavoitteet, jotka liittyvät köyhyyden vähentämiseen, terveyteen, koulutukseen, veteen ja energiaan, eriarvoisuuden vähentämiseen, infraan ja innovaatioihin sekä kestäviin kaupunkeihin. Suomen suurimmat haasteet liittyvät ilmastonmuutokseen, kulutus- ja tuotantotapoihin ja luonnon monimuotoisuuteen sekä muun muassa kehitysyhteistyörahoituksen tasoon. Suomi on edistynyt myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, ja pilarin täytäntöönpanon edistämiseksi tehtäviä toimia sisältyy myös elpymis- ja palautumissuunnitelmaan.

Suomen kansallisen uudistusohjelman on hyväksynyt pääministeri Marinin hallitus.

2 Makrotalouden tilanne

2.1 Makrotalouden näkymät ohjelmakaudella

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on langettanut synkän varjon maailmantalouden ylle. Sotaan liittyvä epävarmuus heikentää luottamusta ja kiihdyttää inflaatiota energia-alan ollessa myllerryksessä. Reaktiona Venäjän hyökkäykselle Ukrainaan EU, Yhdysvallat sekä muut länsimaat ovat asettaneet talouspakotteita Venäjälle. Asetettujen pakotteiden seurauksena Suomen ulkomaankauppa Venäjän kanssa käytännöllisesti katsoen loppuu, mikä leikkaa Suomen talouskasvua eniten viennin ja teollisuustuotannon kautta. Maailmanmarkkina- sekä kuluttajahintojen nousun seurauksena BKT:n kasvu hidastuu kotitalouksien ostovoiman heiketessä ja yksityisen kulutuksen kasvun hidastuessa. Lisääntynyt epävarmuus siirtää investointeja tulevaisuuteen.

Suomen talous kasvoi Tilastokeskuksen ennakkotietojen perusteella 3,5 % vuonna 2021. Talous oli toipumassa hyvää vauhtia Covid-19-kriisin negatiivista talousvaikutuksista. BKT:n määrä oli saavuttanut kriisiä edeltävän tasonsa jo vuoden 2021 puolivälissä. Vuoden 2021 loppua kohden nousseet tuottaja- ja kuluttajahinnat hidastivat talouden kasvua. Vuonna 2021 työllisten määrä lisääntyi 60 000 henkilöllä ja työllisten kokonaismäärä ylitti edellisen vuoden 2019 huipun. Työllisyysaste nousi 72,2 prosenttiin, korkeimmaksi yli 13 vuoteen.

Vuonna 2022 BKT:n kasvu hidastuu 1,5 prosenttiin. Pakotteiden seurauksena energian, öljyn sekä kaasun ja myös sähkön markkina- sekä kuluttajahinnat ovat nousseet. Inflaatio on kiihtynyt lähes 5 prosenttiin jo ennen Venäjän hyökkäystä ja hintojen nousun odotetaan edelleen jatkuvan. Hintojen nopea nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa ja säästämistä, mikä heikentää yksityisen kulutuksen kasvua. Palveluiden kulutus lisääntyy covid-19-epidemian hiipussa, mikä tukee yksityisen kulutuksen kasvua.

BKT kasvaa 1,7 % vuonna 2023. Vaikka Venäjän vientimarkkina ei palaa, odotetaan viennin asteittaista palautumista, kun yritykset pystyvät löytämään tuotteilleen korvaavia markkinoita. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu työllisyyden kasvun hiipussa ja käytettävissä olevien reaalityulojen kasvun jäädessä vähäiseksi ensi vuonna. Epävarmuus siirtää teollisuuden investointeja vuodelta 2022 eteenpäin. Vuonna 2023 koneisiin ja laitteisiin investoidaan kohtalaisen paljon, ja muut investoinnit, ml. tutkimus- ja

kehitysinvestoinnit, kasvavat. TKI-investointeja tuetaan ennustejaksolla muun muassa elpymis- ja palautumistukivälineestä.

Talouden kasvun hidastuminen kääntää työllisyyden laskuun tilapäisesti vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla. Työllisyyden on mahdollista päästä uudelleen kasvuun vielä tämän vuoden aikana, jolloin työllisyysaste nousisi 73 prosenttiin, osin työikäisten määrän vähentymisen seurauksena. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää tulevina vuosina, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyyden ennustetaan lisääntyvän vuonna 2023 vajaan prosentin, ja työllisyysaste on 73,6 %.

Työttömyys kääntyi laskuun alkuvuonna 2022, ja työttömyysaste laskee 7,2 prosenttiin alkuvuoden laskun seurauksena. Erityisesti palvelualojen elpyminen vahvistaa työttömyyden laskua tämän vuoden toisella puoliskolla, ja työttömyysaste laskee alle 7 prosentin vuonna 2023.

Julkisyhteisöjen velkasuhde supistui viime vuonna noin 3 prosenttiyksikköä 65,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Ukrainassa käytävän sodan vaikutukset ulottuvat myös Suomen julkiseen talouteen heikentyneen taloustilanteen myötä.

Suomen makrotalouden sekä julkisen talouden tilanne ja skenaariot on kuvattu tarkemmin tämän asiakirjan kanssa yhtä aikaa julkaistavassa Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2023–2026 ja Suomen vakausohjelmassa.

2.2 Rakenneuudistusten makrotaloudelliset vaikutukset

Suomen kestävä kasvun ohjelmassa on kuvailtu elpymis- ja palautumissuunnitelman kokonaisuuden taloudellisia vaikutuksia. Kumulatiivisesti BKT:n on arvioitu kasvavan 0,8 % elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettavien kotimaisten toimien seurauksena vuosien 2021–2026 aikana. Vuoden 2023 lopussa BKT:n taso olisi 0,2 % korkeammalla kuin ilman elpymis ja palautumistukivälinettä. Arvioiden mukaan vuonna 2021 BKT kasvaisi vajaa 0,1 % nopeammin kuin ilman RRF:aa ja vuonna 2022 kasvu olisi vajaa 0,2 % nopeampaa. Kestävä kasvun ohjelmassa kuvataan, että potentiaalisen tuotannon kasvu nopeutuu väliaikaisesti hieman investointien kasvaessa sekä kokonaistuottavuuden parantuessa. BKT olisi 2026 noin 0,3 % korkeampi kuin ilman elpymis- ja palautumistukivälineen vaikutusta. Pitkällä aikavälillä elpymis- ja palautumistukiväline voisi nostaa BKT:n tasoa 0,0–0,8 %. Rakenteellisten uudistusten lisäksi julkisten investointien odotetaan vahvistavan pitkän aikavälin kasvua pääomakannan ja tuottavuuden kasvun kautta.

Monet hallituskauden rakenneuudistukset ovat tähdänneet työvoiman tarjonnan lisäämiseen. Työvoiman tarjonnan lisäämistä tukevien toimien vaikutus työllisyyteen riippuu pitkälti siitä, kuinka herkästi ihmiset reagoivat taloudellisiin kannustimiin. Tarkkoja arvioita toimien vaikutuksista työllisyyteen tai talouskasvuun on siksi vaikea tehdä. Arvioita on tehty mm. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin työllisyysvaikutuksista. Pohjoismaisen työnhaun mallin arvioidaan kasvattavan työllisyyttä noin 10 000 henkilöllä. Merkittävin osa vaikutuksesta syntyy työnhaun alkuvaiheessa kahden viikon välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden vaikutuksesta. Lisäksi malliin liittyvän työnhakuvelvoitteen ja sen yhteydessä tiukentuvan työnhaun valvonnan arvioidaan lisäävän työllisyyttä. Kokonaisarvio on muodostettu summaamalla osakokonaisuuksista koostuvia työllisyysvaikutuksia yhteen. Lisäksi valtiovarainministeriön arvion mukaan työttömyysturvan lisäpäivistä luopuminen vahvistaa työllisyyttä noin 7900 työllisellä.

3 Maakohtaisten suositusten täytäntöönpano ja politiikkaprioriteetit

3.1 Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys

Suositus 1 (2019): varmistaa, että nettomääräisten julkisten perusmenojen nimellinen kasvu on enintään 1,9 prosenttia vuonna 2020, jolloin vuotuinen rakenteellinen sopeutus on 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen; parantaa sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannustehokkuutta ja yhdenvertaista saatavuutta

Suositus 1 (2020): toteuttaa vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen huomioon ottaen kaikki tarvittavat toimenpiteet covid-19-pandemian torjumiseksi, talouden ylläpitämiseksi ja alkavan elpymisen tukemiseksi; harjoittaa taloustilanteen salliessa finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä ja varmistaa velkakestävyys samalla kun lisätään investointeja; puuttuu terveydenhuollon henkilöstöpulaan terveydenhuoltojärjestelmän kantokyvyn parantamiseksi ja parantaa sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta

Edistymistä Suomelle annetussa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta koskevissa suosituksissa on käsitelty Suomen vakausohjelmassa.

3.1.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyy toimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen kustannustehokkuuden parantamiseksi (vuoden 2019 maakohtainen suositus 1.2). Suunnitelman neljännessä pilarissa (sosiaali- ja terveyspalvelut), komponentissa P4C1 kustannustehokkuutta pyritään parantamaan investoinneilla, joilla muun muassa parannetaan päätöksenteon data- ja näyttöpohjaa, sekä digitaali- ja puhelinpalveluilla. Hallinnointiratkaisuihin kuuluu kehittyneiden tiedonhallinta- ja analysointiratkaisujen kehittäminen ja toteuttaminen. Niiden odotetaan mahdollistavan palvelukokonaisuuksien paremman valvonnan ja kansallisen seurannan ja parantavan palvelujärjestelmän kustannustehokkuutta.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyy toimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen kantokyvyn ja yhdenvertaisen saatavuuden parantamiseksi (vuoden 2019 maakohtainen suositus 1.2 ja vuoden 2020 maakohtainen suositus 1.2–3). Suunnitelmassa ilmoitetut seikat täydentävät sosiaali- ja terveydenhuoltouudistusta (SOTE), jonka Suomen eduskunta hyväksyi 23. kesäkuuta 2021. Suunnitelmaan sisältyy välitavoite SOTE-uudistuksen lainsäädännöstä (P4C1R1), joka on täytetty ja uudistuksessa määritellyt hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1. heinäkuuta 2021. Osa uudistukseen sisältyvistä säännöksistä tuli voimaan 1. maaliskuuta 2022 aluevaltuustojen aloittaessa toimintansa. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä vastuu siirtyy hyvinvointialueille 1. tammikuuta 2023. Erityisesti hoitotakuuseen liittyvien toimenpiteiden odotetaan parantavan sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaista saatavuutta, sillä niillä pyritään muuttamaan malleja, tarjoamaan uusia (digitaalisia) ratkaisuja, varmistamaan ongelmien varhainen tunnistaminen ja kehittämään matalan kynnyksen sosiaali- ja terveystalvveluja. Terveydenhuollon henkilöstöpulaa pyritään suunnitelmassa korjaamaan jossain määrin terveydenhuoltopalvelujen digitalisoinnin avulla. Suunnitelman mukaan pilarin 3 (työllisyys ja osaaminen) yhteydessä kaavailtu korkeakoulujen opiskelupaikkojen lisääminen työvoimapulasta kärsivillä aloilla vähentäisi työvoimapulaa myös keskipitkällä aikavälillä. Jos suunnitelman toimenpiteet toteutetaan menestyksekkäästi ja käynnissä olevia kansallisia toimenpiteitä täydentäen, niiden odotetaan osaltaan parantavan sosiaali- ja terveystalvvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja helpottavan terveydenhuollon työvoimapulaa.

3.1.2 Muut tehdyt toimenpiteet

Sosiaali- ja terveystalvveluiden rakenneuudistus

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen (nk. sote-uudistus) keskeisinä tavoitteina on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvvelut kaikille suomalaisille, parantaa palvelujen saatavuutta ja saatutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti sekä vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.

Sosiaali- ja terveydenhuollosta ja pelastustoimesta vastaavien hyvinvointialueiden perustamista koskevat säädökset hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2021. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Poikkeuksena on Helsingin kaupunki, jolla säilyy sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä vastuu. Lisäksi HUS-yhtymällä on erikseen säädetty järjestämistä vastuu erikoissairaanhoidon liittyvistä tehtävistä omalla alueellaan. Toimeenpanoa tukevien verkostojen ja valmisteluryhmien kautta toteutetaan ministeriöiden ja alueiden välistä yhteistyötä ja toimeenpanon ohjausta.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden nykyisten järjestämistä vastaavien toimijoiden alueellista kehittämistä tuetaan vuosina 2020–2022 valtionavustuksilla. Valtionavustuksia käytetään järjestämistä vastaavien vastaanottamiseen kaikilla hyvinvointialueilla sekä sote-palveluiden järjestämistehtävän kehittämiseen ja yhtenäistämiseen. Sote-uudistuksen yksi painopistealueista on peruspalvelujen kehittäminen, jota toteutetaan Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa. Ohjelma tähtää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapojen uudistamiseen, palveluiden saatavuuden parantamiseen ja asiakaslähtöisten palvelukokonaisuuksien kehittämiseen. Ohjelma ja sen tavoitteet nivoutuvat yhteen sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen kansallisen ja alueellisen valmistelun kanssa.

Kansallisella ohjelmalla parannetaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuutta ja riittävyttä. Syksyllä 2021 hallitus käynnisti STM:n johdolla strategisen ohjelman, jonka tarkoituksena on löytää kestäviä ratkaisuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden edellyttämän osaavan työvoimatarpeen kattamiseksi lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä alueelliset erot huomioiden. Ohjelmakokonaisuudessa tehdään tiivistä yhteistyötä keskeisten ministeriöiden (STM, OKM, TEM ja VM) ja niiden hallinnonalojen kanssa sovittaen yhteen ja suunnaten uusia ja jo käynnissä olevia hankkeita niin, että niitä johdetaan kokonaisuutena. Ohjelman valmisteluvaiheen strategisia painopisteitä ovat tilannekuva ja ennustetyö, osaamisen johtaminen, työn veto- ja pitovoima, tehtävärakenteen ja työnjaon muutokset, työperäinen maahanmuutto, palvelujärjestelmän uudistuvat osaamistarpeet koulutusjärjestelmässä sekä palveluiden ja palvelurakenteen vaikuttavuus ja digitalisaatio-osaaminen. Ohjelmatyöskentelyä varten perustettu poikkihallinnollinen työryhmä vastaa ohjelmaa varten tarvittavan strategisen tiekartan valmistelusta, kootun tietopohjan, analyysin ja ennusteiden ylläpidosta ja ohjelmatavoitteiden tehokkaasta edistämisestä ministeriryhmän päätösten mukaisesti. Kyseessä on sosiaali- ja terveysministeriön pysyvä tehtäväkokonaisuus. Toimenpiteiden painopisteistä ja kohdentamisesta päätetään hallituskausittain vahvistettavalla tavalla ministeriryhmässä.

Samanaikaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen valmistelun kanssa toteutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulainsäädännön osittaisuudistus. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskeva laki vahvistettiin joulukuussa 2020. Hallitusohjelman mukaisesti lakia uudistettiin mm. laajentamalla palvelujen maksuttomuutta sekä kohtuullistamalla maksuja. Muutoksilla edistetään yhtäpitävästi sote-uudistuksen kanssa terveyden tasa-arvoa ja hoidon saatavuutta. Lakimuutokset tulivat pääosin voimaan heinäkuussa 2021. Maksukattoa koskevat muutokset tulivat voimaan vuoden 2022 alusta.

3.2 Työmarkkinat

Suositus 2 (2019): parantaa kannustimia työn vastaanottamiseen ja kehittää osaamista ja aktiivista osallisuutta, muun muassa työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville suunnattujen hyvin integroitujen palvelujen avulla

Suositus 2 (2020): vahvistaa toimenpiteitä, joilla tuetaan työllisyyttä, ja lujittaa aktiivista työvoimapolitiikkaa

3.2.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Kaikilla suunnitelman pilarin 3 (työllisyys ja osaaminen) komponenttiin P3C1 sisältyvillä toimenpiteillä pyritään tukemaan työllisyyttä ja vahvistamaan työmarkkinoiden toimintaa (vuoden 2019 maakohtainen suositus 2.1 ja vuoden 2020 maakohtainen suositus 2.1). Tämän komponentin päätavoitteena on nostaa työllisyysastetta ja vahvistaa työmarkkinoiden toimintaa. Tavoitteen saavuttamiseksi komponentti sisältää rakenteellisia uudistuksia ja investointeja kuten pohjoismainen työvoimapalvelumalli, ja julkisten työvoimapalvelujen digitalisointi, sekä ikääntyneille työntekijöille ennen lakisääteistä eläkeikää maksettavien työttömyysetuuksien poistaminen, työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton helpottaminen sekä nuorten ja osatyökykyisten työmarkkinoille integroinnin edistäminen. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli ja työttömyysturvan lisäpäivien asteittainen poistaminen sisältävät aktivointitekijöitä ja edistävät kannustimia työn vastaanottamiseen. Elpymis- ja palautumissuunnitelmaan ei kuitenkaan sisälly toimenpiteitä käynnissä olevan sosiaaliturvauudistuksen tukemiseksi, pääasiassa siksi, että kyseessä on pitkän aikavälin uudistus, jonka toteuttaminen kestää kahden hallituksen toimikauden ajan, ja uudistuksen suuntaa koskevia keskeisiä poliittisia päätöksiä ei ole odotettavissa ennen vuotta 2023. Lisäksi on saatettu päätökseen tulorekisterin perustaminen, mikä on tärkeää byrokraloukkujen purkamiseksi tilanteissa, joissa sosiaalietuuksia yhdistetään ansiotuloihin.

Suunnitelman komponentit P3C1 ja P3C2 edistävät osaamisen kehittämistä muun muassa työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton menettelyjen sujuvoittamisen ja jatkuvan oppimisen järjestelmän uudistuksen myötä (vuoden 2019 maakohtainen suositus 2.2). Komponentti P3C1 sisältää toimia työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupahakemusten käsittelyyn liittyvien hallintomenettelyjen sujuvoittamiseksi, jotta maahan saataisiin houkuteltua kansainvälisiä osaajia. Uudistuksen odotetaan lisäävän ammattitaitoisten työntekijöiden maahanmuuttoa ja parantavan kansainvälisten opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia Suomessa. Näin ollen uudistus edistää työvoimapolun helpottamista tiettyillä aloilla, kun johtaville ja kasvaville aloille saadaan rekrytoitua lisää asiantuntijoita, opiskelijoita ja tutkijoita. Komponentin P3C2 toimenpiteiden odotetaan edistävän käynnissä olevaa jatkuvan oppimisen uudistusta, jonka tavoitteena on kehittää työmarkkinoilla

tarvittavaa osaamista, erityisesti vihreän siirtymän ja digitaalisen muutoksen yhteydessä, mukaan lukien aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien ja vähän koulutettujen osalta. Hallitus päätti perustaa Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen edistämään työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Eduskunta hyväksyi lain jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta (682/2021) kesäkuussa 2021, ja se tuli voimaan 1.9.2021. Suunnitelmaan sisältyy myös vähintään 600 lisäopiskelupaikan perustaminen yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin työvoimapulasta kärsivillä aloilla (esim. tekniikan, tietotekniikan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammatit), mikä tukee osaltaan ammattitaitoisten työntekijöiden työllisyyttä pitkällä aikavälillä.

Merkittävä osa komponentista P3C1 koskee työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville tarkoitettujen integroitujen palvelujen parantamista (vuoden 2019 maakohtainen suositus 2.3 ja vuoden 2020 maakohtainen suositus 2.2). Tämä koskee erityisesti pohjoismaista työvoimapalvelumallia, nuorille tarkoitettuja keskitettyjä Ohjaamo-palveluja ja kaavailtuja työkykyyn liittyviä palveluja: uusi välityömarkkinatoimija (Työkanava Oy), työkykyohjelman ja mielenterveyshäiriöistä kärsiville tarkoitettujen IPS-mallin palvelujen laajentaminen sekä yksilöille ja työpaikoille suunnatut mielenterveyspalvelut.

Osatyökykyisten työttömien tukeminen

Työkykyohjelman toimenpiteet

Hallitusohjelman mukaisesti Työkykyohjelma toteutetaan yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön (STM) kesken.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa perustason palveluja vahvistetaan ja niihin kuuluvat myös työttömien työkyvyn ja työllistymisen tuen palvelut. Työkykyohjelman tarkoituksena on saada palvelut pysyväksi osaksi palvelujärjestelmää niin, että työttömien työkykyä tuetaan ja he etenevät työllistymispolullaan nykyistä paremmin. Laatuksiteereihin perustuvan tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen avulla työnhakijoita autetaan kohti avoimia työmarkkinoita. Tämä edellyttää integroitua eri sektoreiden palveluja. Keskeistä on yhdenvertaiset työkyvyn tuen palvelut kaikille työikäisille.

Osatyökykyiset työttömät tarvitsevat TE-toimiston palveluiden lisäksi usein työkyvyn tuen palveluja, jotka koostuvat sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalan sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sektorin toimenpiteillä vahvistetaan osatyökykyisten työttömien työllistymisen edellytyksiä.

STM:n hallinnonalan työkykyohjelman tavoitteena on 1) lisätä osatyökykyisten työttömien työllistymisen edellytyksiä, työ- ja toimintakykyä sekä yhteiskunnallista osallisuutta, 2) luoda monialainen palvelukokonaisuus, jossa osatyökykyisten työttömien työkyvyn tuen

tarve tunnistetaan ja jossa palvelut ja palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti, 3) kehittää ammattilaisten osaamista siten, että he tuntevat työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden ja osaavat hyödyntää sitä asiakkaan parhaaksi ja 4) tuottaa tietoa osatyökykyisten töttömiä palveluiden ja etuuksien yhteensovittamiseksi sekä lainsäädännön kehittämisen tueksi.

Vuonna 2020 sosiaali- ja terveysministeriö myönsi valtionavustuksina 17 miljoonaa euroa osatyökykyisten henkilöiden työkyvyn ja työllistymisen tuen palvelujen kehittämiseen kunnille ja kuntayhtymille. Avustusta saa 22 alueellista hanketta. Vuosina 2021–22 valtionavustushankkeet ovat toteuttaneet Työkykyohjelman toimenpiteitä. Ammattilaisten osaamisen vahvistamiseksi on toteutettu Työkyvyn tuki -koulutus, joka tulee syksyllä 2022 vapaaseen käyttöön maksutta. Lisäksi on aloitettu kahdeksassa ammattikorkeakoulussa työkykykoordinaattoreiden koulutus ja pilotoidaan työkykykoordinaattoreiden kouluttajien koulutus. Arviointi- ja seurantatutkimus toteutuu suunnitelman mukaisesti.

IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishanke toteuttaa kansallisen mielenterveysstrategian työelämään kuntouttavien palvelujen sisällöllistä ja toiminnallista uudistusta vuosina 2020–2022. Kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa otetaan käyttöön tutkimusnäyttöön ja laatukriteereihin perustuva tuetun työllistymisen IPS-työhönvalmennus psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen integroituna palveluna. IPS-kehittämishankkeen tavoitteena on 1) edistää mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työllistymistä ja työllisyyttä, 2) lisätä mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden hyvinvointia ja yhteiskunnallista osallisuutta, 3) vahvistaa ammattilaisten osaamista ja 4) tukea IPS-toimintamallin laajempaa käyttöönottoa Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa viittä alueellista IPS-kokeilua.

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen avulla toteutetaan vuosina 2022–24 osana pilari 3:a Työkyvyn tuen monialainen palvelukokonaisuus ja sen investointien rahoitus, joka sisältää Työkykyohjelman ja IPS Sijoita ja valmenna -toimintamallin laajennukset. Valtionavustushaut käynnistyvät syksyllä 2022. Laajennuksen tavoitteena on parantaa Suomen työllisyysastetta tukemalla osatyökykyisten polkuja työhön, työkykyisyyttä ja työssä pysymistä sekä varmistaa työkyvyn tuen palveluiden valtakunnallinen saatavuus ja laatu.

[Työkanava Oy](#)

Osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi perustetaan uusi valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, Työkanava Oy. Yhtiön toiminta-ajatuksena on myydä osatyökykyisten työntekijöidensä työpanosta yrityksille ja yhteisöille. Erityistehtäväyhtiö työllistäisi kaikkein vaikeimmin työllistyviä työttömiä ja työhaluisia osatyökykyisiä. Yhdistämällä työn tekemiseen sekä julkiset että yhtiön työnantajana tarjoamat palvelut kohenevat työntekijöiden osaaminen ja työmarkkinavalmiudet niin, että moni pystyy etenemään urallaan ja

siirtymään avoimille työmarkkinoille. Yhtiön tehtävänä on myydä asiakkailleen palvelukonaisuuksia, joita sen osatyökykyiset työntekijät tuottavat. Asiakkaita olisivat yritykset, järjestöt, julkisyhteisöt ja kotitaloudet, jotka tarvitsevat työvoimaa. Yhtiön omistajaohjauksesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Työkanava Oy:tä koskeva laki vahvistettiin huhtikuun alussa 2022. Uuden yhtiön on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2022 aikana. Työkanava Oy:n toiminta rahoitetaan osoittamalla sille valtion talousarviossa 20 miljoonan euron peruspääoma Suomen kestävän kasvun ohjelmasta (EU:n elpymis- ja palautumistukiväline RRF). Lisäksi yhtiölle annettaisiin 10 miljoonan euron vuotuinen määräraha, jolla tavoitellaan 1000 henkilön työllistymistä.

Työttömyysturvan ja työttömien palveluiden uudistaminen – Pohjoismainen työvoimapalvelumalli

Hallitus on valmistellut työttömyysturvan ja työttömien palveluiden uudistamista osana pohjoismaista työvoimapalvelumallia. Tavoitteena on lyhentää työttömyysjaksojen kestoa ja kannustaa työnhakuun. Samalla on uudistettu työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää niin, että työttömän oikeudet ja velvollisuudet ovat paremmin tasapainossa. Työttömän kanssa laadittavassa työllistymissuunnitelmassa tullaan toukokuusta 2022 lukien sopimaan henkilökohtaisesta työnhakuvelvoitteesta sekä työnhakua ja työllistymistä tukevista palveluista. Uudistuksessa painotetaan työnhakijoiden henkilökohtaista palvelua työ- ja elinkeinotoimistossa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa. Tätä varten työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien resursseja on lisätty merkittävästi. Muutoksilla tavoiteltu työllisyysvaikutus on noin 9 500 työllistä. Tavoite toteutuu täysimääräisesti arviolta vuodesta 2025 alkaen.

Työttömyysturvan lisäpäiväoikeus

Elpymis- ja palautumissuunnitelman uudistukseen P3C1R2 liittyen ikääntyneillä työttömillä työnhakijoilla on mahdollisuus saada tietyin edellytyksin työttömyyspäivärahaa enimmäismaksuajan estämättä enintään 65-vuotiaaksi saakka. Tätä kutsutaan työttömyysturvan lisäpäiviksi.

Hallitus päätti 17.12.2020 toimista, joilla edistetään 55 vuotta täyttäneiden työllistymistä ja työssä jaksamista. Näihin toimiin sisältyy päätös asteittaisesta lisäpäiväoikeudesta luopumisesta. Sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön valmisteleva luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella ajalla 19.11.2021 - 5.1.2022.

Lisäpäivien asteittaisella poistolla halutaan edistää ikääntyvien työllisyyttä. Lisäpäivillä on tutkimuksissa havaittu olevan työllisyyttä vähentävä vaikutus. Tilanteissa, joissa työ kuitenkin päättyy, uudelleentyöllistymistä tuetaan 55 vuotta täyttäneiden muutosturvalla. Kokonaisuuden tavoitteena on parantaa työllisyyttä noin 8 300 työllisellä vuoden 2029 loppuun

mennessä, ja tästä lisäpäivien poiston vaikutus olisi 7900 työllistä. Lisäksi kuntien velvoite-työllistettävien määrä kasvaisi arviolta 1000 työllisellä. Hallituksen päätöskokonaisuuteen sisältyy myös muita 55 vuotta täyttäneiden työllisyyttä edistäviä päätöksiä, jotka valmistellaan erikseen.

3.2.2 Muut tehdyt toimenpiteet

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittämistä ja yritysten kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan toimia kohdennettiin koronaviruspandemiaan vastaamiseen, työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoon, yrittäjyyden edistämiseen sekä nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseen. Poikkeuksellisessa toimintaympäristön muutostilanteessa nopeat tukitoimet ja merkittävät lisäresurssit työllisyyden hoitoon todennäköisesti lievensivät pandemian työllisyysvaikutuksia.

Hallituksen yksi keskeisin työllisyysuudistus, pohjoismainen työvoimapalvelumalli on tarkoitus ottaa käyttöön toukokuussa 2022. Uudessa työvoimapalvelumallissa työnhakija hakee työtä omatoimisesti ja saa työnhakuunsa yksilöllistä tukea entistä tiiviimmin ja aikaisemmassa vaiheessa. Työnhakijan on haettava tiettyä määrää työmahdollisuuksia, jotta oikeus työttömyysturvaan jatkuu. Ensimmäisestä onohduksesta tai laiminlyönnistä seuraa muistutus (ks. yllä).

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät maaliskuussa 2021 yhteensä 25 alueella ja 118 kunnassa. Kokeiluihin osallistuvat kunnat vastaavat osin alueensa työ- ja elinkeinopalveluiden (TE-palvelut) tarjoamisesta. Työllisyyskokeiluissa tavoitellaan vahvempaa vaikuttavuutta työllisyyden edistämässä sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resurssit, osaamista ja palveluja. Hallitus päätti puoliväliriihessä huhtikuussa 2021 jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Palvelut siirtyvät kokonaan kunnille vuoden 2024 aikana. Sujuvan siirron varmistamiseksi kuntakokeiluille säädetään jatko siihen saakka, kunnes TE-palvelut siirtyvät kunnille.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa) aloitti toimintansa vuoden 2021 lopulla. Palvelukeskus edistää työikäisten osaamisen kehittämistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Palvelukeskusta koskeva laki tuli voimaan 1.9.2021. Lain mukaisesti Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus koordinoi ja kehittää työikäisille suunnattuja tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita, analysoi työvoima- ja osaamistarpeiden ennakointitietoja ja tukee alueellisia verkostoja sekä rahoittaa erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnattua ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävää

koulutusta ja muita osaamispalveluita. Keskuksen pysyviin toimintamenoihin on varattu vuosittain noin miljoonan euron määräraha. Koulutusten ja osaamispalveluiden rahoitukseen ja muihin tehtävien mukaisten menojen maksamiseen palvelukeskuksella on käytettävissä yhteensä 115,5 miljoonaa euroa vuosina 2021-2026. Tästä 35,5 miljoonaa euroa rahoitetaan EU:n elpymis- ja palautumisvälineestä.

Työvoimapaalveluihin liittyviä muita kehittämishankkeita ovat palkkatuen uudistaminen, rekrytointitukikokeilun käynnistäminen, yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostaminen ja monialaisten palvelujen lainsäädännön kehittäminen. Rekrytointitukikokeilu käynnistyi maaliskuussa 2022 ja muut toimet käynnistyvät vuonna 2023.

Toimeentulotukilain uudistaminen

Toimeentulotukilain uudistamiseksi on tarkoitus antaa hallituksen esitys tänä keväänä. Uudistuksen tavoitteena on parantaa sosiaalihuollon ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden asemaa toimeentulotuen hakijoina ja parantaa heidän pääsyään palveluiden piiriin. Toimeentulotukilakiin valmisteltujen muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta lukien.

Sosiaaliturvauudistus

Sosiaaliturvauudistusta valmisteleva parlamentaarinen komitea asetettiin maaliskuussa 2020 ja sen toimikausi ulottuu vuoteen 2027. Uudistuksen tavoitteena on nykyistä selkeämpi ja toimivampi järjestelmä, joka mahdollistaa työnteon ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen muuttuvissa elämäntilanteissa. Keskeistä on sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa. Tulevaisuuden sosiaaliturva tukee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa tavalla, joka on sopusoinnussa julkisen talouden ja työllisyyden parantamisen kanssa. Sosiaaliturvan uudistamisella pyritään myös pitkäaikaisen toimeentulotuen tarpeen vähenemiseen.

Sosiaaliturvakomitea on tunnistanut neljä keskeistä ongelmakokonaisuutta ja julkaissut näihin syventyvät ongelmaraportit. Keskeiset ongelmakokonaisuudet ovat sosiaaliturvan monimutkaisuus, ansiotyön ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen, viimesijainen turva, perusturva ja asuminen sekä palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen. Näiden pohjalta sosiaaliturvakomitea on linjannut 18 kannanottoa sosiaaliturvan nykyjärjestelmän uudistamiseksi, joita työstetään eteenpäin vuoden 2022 aikana. Samalla selvitetään sosiaaliturvan vaihtoehtoisia järjestämistapoja, kuten perustuloa, negatiivista tuloveroa, perusturva-etuuksien yhdistämistä ja perustiliä. Parlamentaarisen komitean työtä tukevat viisi jaostoa: työllisyyden ja osaamisen jaosto, työ- ja toimintakykyjaosto, asumisen jaosto, hallintojaosto sekä tutkimus- ja arviointijaosto.

Kuntoutuksen uudistaminen

Kuntoutuksen uudistamista on jatkettu Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelman² mukaisesti. Suunnitelma pitää sisällään työllisyyden nostamiseen liittyviä toimenpiteitä mm. kuntoutustarpeen varhaisen tunnistamisen, kuntoutuspalvelujen kehittämisen ja palveluiden ja etuuksien yhteensovittamisen näkökulman. Keskeisiä tuloksia työllisyyden näkökulmasta ovat työttömien työ- ja toimintakyvyn tukeminen ja kuntoutuspolun kehittäminen osana TE-palveluiden kehittämistä. Kuntoutus on integroitu osaksi monialaista yhteistyötä. Tulevaisuuden sote-keskuksissa kehitetään kuntoutuksen palveluita.

Osana kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelmaa kehitetään sosiaalivakuutuksen alaan kuuluvaa kuntoutuslainsäädäntöä erillisessä hankkeessa Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti kuntoutuskomitean ehdotusten³ pohjalta. Vuoden 2022 alussa astui voimaan laki uusista sairauspäivärahan tarkistuspisteistä. Uudistuksen myötä kuntoutuksen tarve voidaan tunnistaa systemaattisemmin sairauden aikana.

3.3 Investoinnit tutkimukseen ja innovointiin sekä vähähiiliseen talouteen

Suositus 3 (2019): keskittää investointeihin liittyvän talouspolitiikan tutkimukseen ja innovointiin, vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtymiseen ja kestävään liikenteeseen alueelliset erot huomioon ottaen

Suositus 3 (2020): toteuttaa toimenpiteitä reaalitalouden, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten, likviditeetin lisäämiseksi; aikaistaa toteutusvalmiita julkisia investointihankkeita ja edistää yksityisiä investointeja talouden elpymisen vaalimiseksi; keskittää investoinnit vihreään siirtymään ja digitaaliseen muutokseen, erityisesti puhtaaseen ja tehokkaaseen energian tuotantoon ja käyttöön, kestävään ja tehokkaaseen infrastruktuuriin sekä tutkimukseen ja innovointiin

3.3.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Tutkimus ja innovaatiot

Suunnitelman pilareihin 2 (digitalisaatio) ja 3 (työllisyys ja osaaminen) liittyvät toimet ovat osa Suomen toimenpidekokonaisuutta, joiden avulla kompensoidaan viime

² Sosiaali- ja terveysministeriö (2020): <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162622>

³ Sosiaali- ja terveysministeriö (2017): <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160273>

vuosikymmenen aikana tapahtunut tutkimuksen ja innovoinnin jälkeen jääminen maan tietotekniikka-alan takaiskun jälkeen sekä noudattamaan suositusta, jonka mukaan investointeihin liittyvä talouspolitiikka olisi keskitettävä tutkimukseen ja innovointiin (vuoden 2019 maakohtainen suositus 3.1 ja vuoden 2020 maakohtainen suositus 3.6).

Innovaatiotoiminnan osalta Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmalla pyritään myös vahvistamaan yksityisen sektorin osallistumista tutkimukseen ja teolliseen innovointiin. Kaiken kaikkiaan Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa kaavailtujen toimenpiteiden odotetaan vaikuttavan myönteisesti talouden toimeliaisuuteen tilanteessa, jolle on ominaista huomattava epävarmuus.

Komponentissa P2C2 Suomi edistää digitaalista muutosta rahoittamalla soveltavaa TKI-toimintaa ja siihen liittyvää tuki-infrastruktuuria, eli mikroelektroniikkaan, 5G/6G-teknoologiaan, tekoälyyn tai kvanttiteknoologiaan liittyviä testausympäristöjä ja kokeilupaikkoja. Komponenttiin P3C3 sisältyy lisäksi investointitoimenpiteiden kokonaisuus, jolla tarjotaan TKI-rahoitusta vihreään siirtymän edistämiseksi muun muassa tukemalla julkisia ja yksityisiä tutkimusorganisaatioita sekä veturi- ja kasvuyrityksiä, jotka kehittävät vähähiilisiä ilmastomuutokseen sopeutumista ja siitä selviytymistä koskevia toimintoja.

Komponentin P3C3 avulla vahvistetaan myös TK-intensiteettiä: tavoitteena on nostaa TKI-menojen osuus Suomessa 2,9 prosentista (2019) 4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä ja nostaa TKI-toimien tavoitetasoa keväällä 2020 hyväksytyyn kansallisen tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden tiekartan (TKI-tiekartta) mukaisesti. Tätä varten komponentti sisältää kaksi investointikokonaisuutta, joiden tavoitteena on edistää vihreää siirtymää ja investoida kestävästä kasvusta ja digitalisaatiota tukevaan tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuriin.

Vuoden 2021 aikana suunnitelman piirissä on rahoitettu useita tutkimukseen ja innovaatioon keskittyviä hankkeita sekä käynnistetty rahoitushakua. Rahoitusta tai rahoitushakua on kohdistettu veturiyrityksille, vetyteknologian ja mikroelektroniikan kehittämiseen, akkuteollisuuteen, vähähiiliseen rakennusympäristöön, kasvuyritysten vihreään siirtymään, kierrätyksen- ja uudelleenikäytön investointeihin, luoviin aloihin sekä terveyteen, hyvinvointiin, asiantuntijuuteen ja teknologiaan.

Lisäksi suunnitelman piirissä rahoitusta on vuonna 2021 kohdistettu tutkimushankkeisiin, joissa tutkitaan ympäristömuutosten vaikutusta ilmastomuutokseen, hiilidioksidin konversiomahdollisuuksia, energiatehokkuutta ja biomateriaaleja. Näiden ohella on käynnistetty kaksi tuulivoiman kehittämiseen keskittyvää projektia.

Suunnitelman pilarin 3 komponentti P3C4 tarjoaa likviditeettiä reaalityaloudelle, erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille ja edistää yksityisiä investointeja talouden elpymisen vauhdittamiseksi (vuoden 2020 maakohtaiset suositukset 3.1 ja 3.3). Tässä komponentissa suunnitelluilla tukijärjestelmillä tuetaan kattavasti pk-yritysten kehitystä, innovointia ja investointeja, joita tarvitaan vihreän siirtymän ja digitaalisen muutoksen toteuttamiseksi erityisesti energian puhtaan ja tehokkaan tuotannon ja käytön, kestävä ja tehokkaan infrastruktuurin sekä tutkimuksen ja innovoinnin alalla. Toimet kattavat osittain myös toteutusvalmiiden julkisten investointihankkeiden aikaistamisen (vuoden 2020 maakohtainen suositus 3.2) ja investointien keskittämisen kestävä ja tehokkaaseen infrastruktuuriin.

Vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtyminen

Suunnitelman pilariin 1 (vihreä siirtymä) sisältyvät toimenpiteet sekä useat pilareihin 2 ja 3 kuuluvat toimenpiteet edistävät vihreään siirtymään investoimista koskevien maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa (vuoden 2019 maakohtaiset suositukset 3.2 ja 3.3 ja vuoden 2020 maakohtaiset suositukset 3.4 ja 3.5). Toimet edistävät myös suosituksia, jotka koskevat investointeihin liittyvän politiikan keskittämistä vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtymiseen sekä kestävään liikenteeseen, sekä suosituksia, jotka koskevat energiasuorituskykyä, erityisesti puhdasta ja tehokasta energian tuotantoa ja käyttöä, sekä kestävä ja tehokasta infrastruktuuria.

Pilari 1 sisältää useita vihreää siirtymää tukevia uudistuksia. Verouudistuksilla lisätään päästöohjausta. Vuoden 2021 alusta voimaan tullut energiaverouudistus edistetään teollisuuden sähköistymistä ja kannustetaan vähähiilisyteen ja poistetaan asteittain energiain- tensiivisen teollisuuden polttoaineiden energiaverotuki. Lisäksi fossiilisten lämmityspol- toaineiden verotus nousi vuoden 2021 alusta 2,7 €/MWh.

Pilarin 1 uudistuksiin kytkeytyy ilmastolakia koskeva uudistus, jolla hiilineutraalius 2035 tavoite viedään Suomessa lain tasolle. Hallituksen esitys uudeksi laiksi esiteltiin maaliskuussa 2022 ja se asettaisi prosenttimääräiset päästövähennystavoitteet tuleville vuosikymmenille. Samoin pilariin 1. kytkeytyy maankäyttö- ja rakennuslain uudistaminen siten, että se huomioi rakennusten energiatehokkuusnäkökulmat entistä vahvemmin. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle alkusyksystä 2022, ja laki tulisi voimaan 1.1.2024.

Komponentti P1C1 sisältää useita investointitoimenpiteitä, joilla tuetaan puhtaan ja uusiutuvan energian tuotantoa ja jakelua. Tähän kuuluvat investoinnit energian siirtoon ja jakeluun, jotta voidaan lisätä energiaverkon kapasiteettia ja tukea siten uusiutuvien energialähteiden kasvavaa osuutta Suomen energiapaletissa, sekä investoinnit uusiin energiateknologioihin. Komponentissa P1C2 painopisteenä on siirtyminen vähähiiliseen talouteen tukemalla teollisuuden prosessien sähköistämistä ja vähähiilistämistä muun muassa investoimalla vetyyn fossiilisten polttoaineiden korvaamiseksi. Komponenttiin P1C3 sisältyvillä

investoinneilla pyritään vähentämään rakennuskannan päästöjä ottamalla käyttöön avustusjärjestelmä fossiilisen öljylämmityksen korvaamiseksi vähähiilillä lämmitysmuodoilla ja vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma. Komponentti P1C3 sisältää investointikonaisuuden yksityisille, kunnille ja seurakunnille rakennusten lämmitystapamuutoksiin, joilla pyritään eroon öljylämmityksestä sekä investointeja/hankkeita joilla pyritään parantamaan rakennusten energiatehokkuutta. Komponentti P1C5 sisältää investointeja, joilla pyritään edistämään ravinnekiertoa sekä parantamaan vesien ja Itämeren tilaa (kipsikäsitteily). Komponentteihin liittyvien investointien ensimmäiset rahoitushaut käynnistyivät joulukuussa 2021.

Kestävä liikenne

Kestävää liikennettä sekä kestävää ja tehokasta infrastruktuuria koskevia investointeja pyritään lisäämään kahdella komponenttiin P1C4 sisältyvällä verouudistuksella, joilla kannustetaan työsuhde-etujen tuloverotuilla tekemään panostuksia sähköllä toimiviin ja vähähiilisiin ajoneuvoihin, pyöriin ja työmatkalippuihin. Uudistukset astuivat voimaan tammikuussa 2021. Suunnitelman pilarin 3 komponenttiin P3C4 sisältyy myös toimenpide vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivien ajoneuvojen osuuden lisäämiseksi myöntämällä niiden hankintaan tukea. Lisäksi useita suuria investointihankkeita on tarkoitus rahoittaa kansallisesta talousarviosta ja muista EU:n rahoituslähteistä, kuten Verkkojen Eurooppa -välineestä.

Suunnitelman pilarin 2 komponentti P2C1 sisältää rahoituksen Digirata-hankkeen kehitys- ja verifiointivaiheelle. Hankkeen tavoitteena on, että Suomi ottaa käyttöön uuden radioverkkopohjaisen rautateiden kulunvalvontajärjestelmän koko rataverkolla vuoteen 2040 mennessä. Järjestelmä rakennetaan eurooppalaisten yhteen toimivuuden vaatimusten mukaiseksi.

Muihin uudistuksiin lukeutuu fossiilittoman liikenteen tiekartta, josta hallitus teki periaatepäätöksen toukokuussa 2021. Tiekartan tavoitteena on puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Tiekartta koostuu kolmesta vaiheesta, joista ensimmäinen kohdistuu vuosiin 2022-2026 ja sisältää useita tukia ja kannustimia.

Digitalisaatio ja datatalous

Suunnitelman pilareiden 2, 3 ja 4 odotetaan edistävän paitsi Suomen digitaalista muutosta myös kestävää ja tehokasta infrastruktuuria (vuoden 2020 maakohtaiset suositukset 3.4 ja 3.5).

Komponentissa P2C1 painopisteenä on digitaalinen infrastruktuuri, ja siihen liittyvillä investoinneilla kehitetään viestintäverkkojen laatua ja saatavuutta ja rautatieliikenteen palvelujen digitalisointia. Elpymis- ja palautumistukivälineestä saatavalla rahoituksella lisätään laajakaistayhteyksien kattavuutta ja laatua maaseutualueilla. Komponenttiin

P2C2 sisältyvillä uudistuksilla ja investoinneilla tuetaan datavetoista innovointia, digitaalisen tiedon vaihtoa ja avainteknologioiden tutkimusta Suomen kilpailukyvyyn parantamiseksi. Komponenttiin P2C3 sisältyvillä toimenpiteillä pyritään edistämään kattavan kehyksen luomista kyber- ja tietoturvakysymysten käsittelylle, joka on onnistuneen digitaalisen muutoksen ennakoedellytys.

Suunnitelman pilariin 3 kuuluu toimia, joissa julkisten palveluiden ja tietojärjestelmien digitalisaatiolla tuetaan työllisyyttä ja osaamistason nosta (komponentit P3C1 ja P3C2). Näitä ovat mm. julkisia työvoimapalveluja varten kehitettävä digitaalinen tietojärjestelmä sekä rakentamalla automaatiota hyödyntävä digitaalinen infrastruktuuri osaajien maahanmuuton tueksi sekä työ- ja oleskelulupien käsittelyn nopeuttamiseksi. Laajalla ohjelmalla tuetaan digitaalisten palvelujen ja tietovarantojen kehittämistä jatkuvan oppimisen tukemiseksi. Olemassa olevien ja uusien digitaalisten palvelujen kehittämisen odotetaan myös lisäävän korkea-asteen koulutuksen innovointivalmiuksia ja helpottavan digitaalisten koulutuspalvelujen saatavuutta.

Yritys- ja innovaatio toimintaa koskevilla suunnitelman osa-alueilla (komponentit P3C3 ja P3C4) edistetään kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä vihreää siirtymää ja digitaalista muutosta koskeviin tavoitteisiin keskittyen. Suunnitelmalla pyritään myös vauhdittamaan suomalaisten mikro- ja pienyritysten kasvua muun muassa uusien digitaalisten ratkaisujen edistämällä. Lisäksi komponentin P4C1 tavoitteena on ottaa käyttöön digitaalisia innovaatioita hoitotakuupalvelun muodossa. Tarkoitus on tukea sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen kehittämistä digitaalisten ratkaisujen avulla ja edistää hoitotakuun toteutumista.

Suomen keskipitkän ja pitkän aikavälin elpymisnäkökymät hyötyvät tuottavuutta ja innovointia lisäävistä investoinneista, ja ennen kriisiä havaittuun heikkoon tuottavuuden kasvuun puututaan myös inhimilliseen pääomaan tehtävillä investoinneilla. Suunnitelmassa keskitytään investointeihin digitaalisen muutoksen nopeuttamiseksi erityisesti aloilla, jotka auttavat maata parantamaan kilpailukykyään, esimerkkinä 6G:n, tekoälyn ja kvanttilaskennan kehittämisympäristöt. Toimenpiteiden, joilla tuetaan eri väestöryhmien (erityisesti vihreään siirtymään ja digitaaliseen muutokseen liittyvää) osaamista ja julkishallinnon tehostamista, muun muassa julkisten työvoimapalvelujen järjestelmien ja välineiden avulla, odotetaan edistävän tuottavuuden kasvua inhimilliseen pääomaan tehtävien investointien avulla.

3.3.2 Muut tehdyt toimenpiteet

Tiede- ja innovaatiopolitiikka

Tiede- ja innovaatiopolitiikan päätavoitteet ovat tutkimus- ja kehittämistoiminnan (T&K) laadun ja vaikuttavuuden parantaminen, globaalisti menestyvien innovaatioiden luominen, elinkeinorakenteen monipuolistaminen, suomalaisen TKI-ympäristön vetovoiman parantaminen sekä yritysten kannustaminen TKI-investointien lisäämiseen Suomessa. Tavoitteena on nostaa T&K-panostusten osuus 4 prosenttiin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä. Tätä kautta kansantalouden tuottavuus voi parantua, korkean lisäarvon työpaikat lisääntyä ja kansainvälinen kilpailukyky vahvistua.

Politiikkatoimia ohjaavat pääministeri Marinin hallitusohjelma (v. 2019–2023), osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden ministerityöryhmän huhtikuussa 2020 hyväksymä ja joulukuussa 2021 päivitetty kansallinen tutkimuksen, kehittämisen- ja innovaatiotoiminnan (TKI) tiekartta vuoteen 2030 sekä parlamentaarisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan työryhmän joulukuussa 2021 laatimat ehdotukset keinoista, joilla sitoudutaan TKI-tavoitteen saavuttamiseksi vaadittavaan julkisen sektorin T&K-rahoituksen kasvuun vuoteen 2030 asti. Pääministerin johtama tutkimus- ja innovaationeuvosto on TKI-politiikan neuvoo antava elin. Se tarkastelee hyvinvointia, kasvua ja kilpailukykyä tukevan tutkimus- ja innovaatiopolitiikan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta keskeisiä aiheita ja on keskeinen toimija mm. TKI-tiekartan valmistelussa ja seurannassa.

TKI-tiekartta muodostaa toimenpidekokonaisuuden TKI-toimintaympäristön kehittämiseksi. Tiekartta luo suuntaviivat kestäväään kasvuun ja hyvinvointiin sekä T&K-toiminnan määrän ja kunnianhimon tason nostoon. Tiekartta sisältää kolme strategista kehittämiskokonaisuutta: osaaminen, uusi kumppanuusmalli ja innovatiivinen julkinen sektori. TKI-toiminnan määrän ja laadun nostamisen lisäksi tiekartan toimenpiteillä vahvistetaan osaamiskeskittymiä ja ekosysteemejä sekä lisätään T&K-toimijoiden yhteistyötä sekä monipuolistetaan julkisen sektorin roolia innovaatiotoiminnan vauhdittajana ja hyödyntäjänä. Tiekartan toimilla lisäksi parannetaan kotimaisen tki-ympäristön globaalia vetovoimaa ja kannustetaan yrityksiä TKI-investointien lisäämiseen.

TKI-tiekartan toimenpitein muun muassa nostetaan osaamistasoa, kehitetään TKI-toimijoiden yhteistyön lisäämiseen tähtäävää kumppanuusmallia, kehitetään uusia toimintamalleja yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseksi, vahvistetaan alueellista erikoistumista ja kaupunkien roolia innovaatioiden kehitysalustoina sekä kansainvälisesti verkottuneiden innovaatiokeskittymien rakentamista yliopistokaupunkien ekosysteemisopimuksilla ja muulla alueellisella rahoituksella, houkutellessa kansainvälisiä osaajia, kehitetään tutkimusinfrastruktuureja, lisätään kansainvälisen rahoituksen hyödyntämistä, vahvistetaan julkisen sektorin edellytyksiä hyödyntää TKI-toimintaa politiikkatavoitteiden toteutuksessa.

Hallituksen tavoitteena on lisäksi vahvistaa aineettomien oikeuksien hyödyntämistä ja tutkimustulosten kaupallistamista yhteistyössä yritysten ja korkeakoulujen kanssa.

Parlamentaarinen TKI-työryhmä on esittänyt että julkisen tutkimus- ja kehittämisrahoituksen nostamiseksi säädetään rahoituslaki. Laki määrittäisi vuotuisen valtion T&K-rahoituksen tason tavalla, joka johtaa julkisen sektorin T&K-rahoituksen 1,33 prosentin BKT-osuuteen vuoteen 2030 mennessä ennustetun talouskehityksen vallitessa. Lain valmistelu on käynnistetty. Sen lisäksi parlamentaarinen työryhmä on esittänyt, että laaditaan lakisääteinen kehyskautta pidempi tutkimus- ja kehittämisrahoituksen suunnitelma, joka vahvistaa sitoutumista T&K-rahoituksen ja toiminnan kehittämiseen sekä täsmentää rahoituksen käyttöä ja sisältöä. Parlamentaarinen työryhmä laati kymmenen periaatteen kokonaisuuden, johon pitkäjänteisen TKI-suunnitelman tulisi perustua.

Parlamentaarinen työryhmä esittää myös pysyvän ja nykyistä laaja-alaisemman tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustimen käyttöönottoa. Verokannustin täydentäisi suoria tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukia. Verokannustimen arvioidaan kannustavan erityisesti pk-yrityksiä tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäämiseen. Vuoden 2021 alussa tuli voimaan laki tutkimus- ja kehittämistoiminnan ylimääräisestä verovähennyksestä vero vuosille 2021—2025. Vuoden 2022 budjettiriihessä lisävähennyksen määrää kasvatettiin ja sen määräaika pidennettiin vuoteen 2027. Tutkimusyhteistyön lisävähennyksen vuositason verotuottovaikutuksen kokonaismääräksi arvioidaan n. -19 milj. euroa vuosina 2022—2027.

Määräaikaiset rahoituslisäykset pandemian aikana

Koronakriisin seurauksena sekä T&K-toiminnan lisäämiseksi hallitus kohdisti määräaikaisia rahoituslisäyksiä Suomen Akatemialle, Business Finlandille ja VTT:lle. Vuonna 2020 lisärahoitusta suunnattiin 76 milj. euroa Business Finlandille suuryritysten veturiyrityskampanjan jatkamiseksi ja uuden kumppanuusmallin käynnistämiseksi. Suomen Akatemialle osoitettiin 91 milj. euroa lisärahoitusta mm. uuden kumppanuusmallin käynnistämiseen, lippulaivaohjelmaan, kriisi- ja huoltovarmuuteen liittyvään tutkimukseen sekä tutkimusinfrastruktuurin vahvistamiseen. Teknologian tutkimuskeskus VTT:lle osoitettiin 20,7 milj. euron lisärahoitus kvanttietokoneen rakentamiseen. Lisäksi hallitus lisäsi Business Finlandin rahoitusta akkuarvoketjun kehittämiseen 40 milj. eurolla osana vähähiilisyystavoitteita sekä 6 milj. euroa terveysalan kasvustrategian toimeenpanoon ja kansallisen rokote-ekosysteemin kehittämiseen.

Tilastokeskuksen tietojen perusteella Suomen T&K-intensiteetti oli 2,94% vuonna 2020 ja ennakoarvion mukaan 2,88% vuonna 2021. Yritysten T&K-menot ovat kasvaneet 2019-2021 noin 5% vuosittain. Korkeakoulusektorilla menot ovat olleet lievässä laskussa.

Vuonna 2020 valtion T&T-rahoituksen intensiteetti oli 0,97 %, kun v. 2019 se oli 0,84 %. Nousun taustalla on erityisesti koronakriisin aikana tehdyt kertaluonteiset lisäpanostukset. Tilastokeskuksen arvion mukaan valtion T&K-rahoituksen intensiteetti vuonna 2021 laski 0,89 prosenttiin. Vuosien 2020 ja 2021 T&K-intensiteetit eivät sisällä Business Finlandin vuosien 2020 ja 2021 avustus- ja lainavaltuuksia liiketoiminnan häiriötilannerahoitukseen, koska rahoitus ei pääosin täytä Tilastokeskuksen ja OECD:n T&K-toiminnan määritelmää.

Vuoden 2022 talousarviossa valtion T&K-rahoitukseen on varattu noin 272 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2021. Lisäykset johtuvat pääosin kertaluontoisesta EU:n elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) –rahoituksesta, jota myöntävät Suomen Akatemia ja Business Finland. Valtion T&K-rahoituksen intensiteetti nousee arviolta 0,95 prosenttiin.

Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan koordinointi

Hallituksen tavoitteena on, että tutkimus- ja innovaatiopolitiikan hallinnonalarajat ylittävää koordinaatiota ja johtamista vahvistetaan läpi valtionhallinnon. TKI-toiminnan edistäminen on kaikkien hallinnonalojen ja -tasojen yhteinen tehtävä. Valtioneuvoston TKI-politiikan kokonaisvaltaista, ennakoivaa ja laajasti osallistavaa lähestymistapaa vahvistetaan. Tämä on oleellista mm. julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä ja uusia kumppanuuksille kehitettäessä.

Kansainväliset osaajat

Kansainvälisten osaajien pitämiseen ja vetovoimatyöhön panostetaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistämislinjauksia (v. 2017—2025). Suomen Akatemia noudattaa kansainvälisen yhteistyön laadun, vaikuttavuuden ja uudistumisen linjauksia (v. 2017—2021). Linjaukset palvelevat myös valtioneuvoston yhteistä Talent Boost -ohjelmaa, jonka tavoitteena on mm. houkutella kansainvälisiä osaajia Suomeen.

Hankeyhtiöt

Uusien suurten investointihankkeiden rahoitusta paitsi kansallisesta talousarviosta ja EU:n muista rahoituslähteistä (Verkkojen Eurooppa -väline) pyritään edistämään hankeyhtiöiden kautta. Suomen valtio ja 26 kuntaa perustivat alkuvuodesta 2020 Suomi-radana ja Turun tunnin junan suunnittelua edistävät hankeyhtiöt. Hankeyhtiöiden toimialana ja tehtävänä on raidehankkeisiin liittyvä suunnittelu ja sen rahoittaminen rakentamisvalmiuteen asti. Suomi-radassa on kyse Helsingin ja Tampereen välisestä nopeasta raideyhteydestä. Yhteyden suunnittelu koostuu eri osista, joita ovat Pasilasta Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta Keravalle kulkeva Lentorata sekä sen jatkoyhteys Tampereelle. Turun tunnin junassa on kyse Helsingin ja Turun välisestä nopeasta raideyhteydestä. Yhteyden suunnittelu

koostuu Espoo-Salo-oikoradasta ja Salo-Turku-kaksoisraiteesta. Nopeat raideliikenneyhteydet helpottavat työssäkäyntiä ja parantavat alueellista saavutettavuutta.

3.4 Kotitalouksien velkaantuminen

Suositus 4 (2019): vahvistaa kotitalouksien velkaantuneisuuden seurantaan ja perustaa luottorekisterijärjestelmän

Kotitalouksien velkojen määrä suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin on kaksinkertaistunut 2000-luvulla ja se oli 136,4 prosenttia vuoden 2021 kolmannen neljänneksen lopussa. Kotitalouksien kasvava velkaantuminen tekee siitä haavoittuvan tulojen supistumiselle ja korkotason muutoksille. Tällä hetkellä suurin osa kotitalouksien veloista – yli 70 prosenttia – liittyy asumiseen. Asuntolainakanta on vuoden 2019 loppupuolelta lähtien kasvanut aiempaa nopeammalla, noin 4 prosentin vuositahdilla. Taloyhtiölainakannan on vuosien 2012–2019 aikana kasvanut 13–28 prosentin vuositahdilla.

3.4.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa perustetaan taloyhtiölainoja koskeva keskitetty rekisteri (P2C2R4). Tällainen rekisteri on tarpeellinen positiivista luottotietorekisteriä täydentävä elementti, sillä tiedot taloyhtiölainoista on tarkoitus siirtää positiiviseen luottotietorekisteriin, jonka avulla pyritään vähentämään yksityistä ylivelkaantumista ja edistämään rahoitusvakautta. Taloyhtiöiden hallinnollisten tietojen saatavuutta koskevat yhteiset menettelyt on määritellyt maa- ja metsätalousministeriön ja Maanmittauslaitoksen toteuttamassa hankkeessa, ja tietoja jaetaan huoneistotietojärjestelmän kautta.

3.4.2 Muut tehdyt toimenpiteet

Makrovakaustoimet

Rajoittaakseen kotitalouksien velkaantumisen kasvua Finanssivalvonta kiristi kesäkuun 2021 makrovakauspäätöksessään asuntolainojen enimmäisluototussuhdetta 85 prosenttiin aiemmasta 90 prosentista muiden kuin ensiasuntolainojen osalta. Lisäksi Finanssivalvonnan johtokunta antoi syyskuussa 2021 suosituksen, jossa lainantantaja kehoitettiin noudattamaan pidättyväisyyttä sellaisten lainojen myöntämisessä, jotka ovat lainanhakijan tuloihin nähden hyvin suuria ja enimmäistakaismaksuajaltaan tavanomaista pidempiä.

Suomalaisten kotitalouksien velkaantumisessa on kuitenkin uusia piirteitä, joihin nykyisillä makrovakausvälineillä on vaikea puuttua. Esimerkiksi asuntoluottojen pidentyvät laina-ajat, sekä suuret taloyhtiölainat uudisrakentamisessa hämärtävät kotitalouksien velkaantumista. Valtiovarainministeriön 28.1.2022 julkiselle lausuntokierrokselle antamassa lainsäädäntöehdotuksessa uusista makrovakauden valvontavälineistä ehdotetaan asetettavaksi:

- Uusien asuntoluottojen pituudelle 30 vuoden enimmäisrajoite
- Uudisrakentamisessa asuntoyhteisöluottojen osuudelle 60 prosentin rajoite suhteessa myytävien asuntojen velattomaan hintaan
- Uudisrakentamisessa käytettävien asuntoyhteisöluottojen pituudelle 30 vuoden enimmäisrajoite sekä lyhennysvapaita koskeva kieltö ensimmäiselle viidelle vuodelle rakennuksen valmistumisesta
- Velvollisuus maksukyvyttömyysriskien arviointiin kuluttajaluotonannossa
- Enimmäisluototussuhde laajennettaisiin kattamaan myös luottolaitossektorin ulkopuoliset toimijat, jotka myöntävät asuntoluottoja kuluttajille.

Muut toimet kotitalouksien ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi

Ylivelkaisten kotitalouksien tilanteeseen on viime vuosina puututtu lainsäädäntötoimien, viranomaisten resurssien lisäyksien ja muiden keinojen avulla. Viranomaisresurssien lisäyksellä kehitetään talousneuvontaa tavoitteena ennaltaehkäistä ylivelkatilanteita. Lainsäädännöllä on muun muassa tiukennettu kuluttajapikaluottojen ehtoja koskevia säännöksiä ja muokattu ulosmittaussäädöksiä työn vastaanottamista kannustavaksi. Hallituksen työllisyystoimia koskevan kannanoton 11.2.2022 mukaisesti hallitus on valmistelemassa ulosotossa olevien ihmisten aseman helpottamiseksi yhden vuosittaisen vapaakuukauden lisäystä palkan ulosmittaukseen.

Kuluttajaluottojen nykyinen hintasääntely tuli voimaan syyskuussa 2019. Nykyisen lain mukaan kuluttajaluotolle ei saa sopia yli 20 prosentin korkoa. Myös muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärää on rajoitettu. Lisäksi laki määrittelee, kuinka paljon maksuajan pidentämisestä saa periä kuluja. Luottojen hintaa rajoittavan sääntelyn tarkoituksena on ollut mm. ehkäistä velkaongelmia ja edistää luottojen hinnoittelun läpinäkyvyyttä. Korkokatto laskettiin muiden kuin hyödykesidonnaisten luottojen osalta koronakriisin takia 10 prosentin tasolle ajalla 1.7.2020–30.9.2021 ehkäisemään ylivelkaantumista. Oikeusministeriön asettama laajapohjainen työryhmä on parhaillaan viimeistelemässä mietintöä kuluttajaluottosääntelyn tarkistamiseksi pysyvästi. Työryhmän tehtävänä on ollut mm. hallituksen linjauksen mukaisesti harkita kuluttajaluottojen 20 prosentin enimmäiskoron mahdollista madaltamista sekä tiukentaa kuluttajaluottojen markkinointiin liittyviä säännöksiä. Työryhmämietinnön on määrä valmistua maaliskuussa 2022, ja hallituksen esitys on määrä antaa eduskunnalle syksyllä 2022.

Positiivinen luottotietorekisteri

Positiivinen luottotietorekisteri on katsottu tärkeäksi ylivelkaantumista ehkäiseväksi keinoksi useissa selvityksissä. Rekisterin perustamisesta on linjattu pääministeri Marinin hallitusohjelmassa. Oikeusministeriö asetti 9.3.2020 työryhmät valmistelemaan positiivista luottotietorekisteriä.

Positiivista luottotietorekisteriä koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle helmikuussa 2022.

Lainsäädännössä on tarkoitus määritellä rekisterin tietosisältö ja rekisterinpitäjä. Lisäksi laissa on tarkoitus säätää luottotietojen ilmoittamisvelvollisuudesta sekä niistä käyttötarkoituksista, joihin tietoja voidaan rekisteristä luovuttaa. Rekisteriä käytettäisiin erityisesti luotonannossa luottokelpoisuutta arvioitaessa sekä eräiden rahoitusvakauden seurannasta ja luottomarkkinoiden valvonnasta vastaavien viranomaisten toiminnassa. Rekisterin tietosisältö tulisi olemaan laaja. Rekisteriin talletettaisiin kattavasti tietoja kuluttajaluotoista sekä luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaa varten ottamista luotoista. Kuluttajaluotoista säädetään kuluttajansuojalain (38/1978) 7 ja 7 a luvussa. Mainitut luvut koskevat lähtökohtaisesti kaikkia elinkeinonharjoittajien kuluttajille myöntämiä luottoja kattaen niin direktiivin 2008/48/EY kuin direktiivin 2014/17/EU soveltamisalaan kuuluvat luotot. Lisäksi rekisteri sisältäisi eräitä ns. negatiivisia luottotietoja, joita olisivat yli 60 päivää kesänneet viiveet luoton takaisinmaksussa sekä luonnollisen henkilön velkajärjestelyä ja yrityssaneerausta koskevat tiedot. Rekisteriin saisi tallettaa myös tiedon ns. vapaaehtoisesta luottokiellosta, jonka luonnollinen henkilö voisi itse ilmoittaa rekisteriin.

Rekisteri tarjoaisi myös henkilöille itselleen välineen suojautua ylivelkaantumista vastaan. Kuluttajat voisivat itse tarkastella tietojaan sähköisen asiointipalvelun kautta.

Rekisterin on tarkoitus olla käytössä kuluttajaluottojen osalta keväällä 2024. Luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaa varten ottamat luotot tulisivat rekisteriin kevästä 2026 alkaen. Rekisterinpitäjä olisi Verohallinnon Tulorekisteriyksikköä.

3.5 Rahanpesun torjunta

Suositus 4 (2020): varmistaa rahanpesun torjuntasäännösten tuloksellisen valvonnan ja noudattamisen

Suomen maakohtaisessa suosituksessa nostettiin erityisesti esille kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion vanhentuneisuus, Suomen rahoitusvalvontaviranomaisen ja rahanpesun selvittelykeskuksen resurssivajeet sekä rahanpesun selvittelykeskuksen ja rahoitusvalvontaviranomaisen välisen tietojenvaihdon riittämättömyys.

3.5.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Suunnitelman pilarin 2 komponenttiin P2C3 sisältyvien toimenpiteiden odotetaan osaltaan varmistavan rahanpesunvastaisen kehyksen tehokkaan valvonnan ja täytäntöönpanon (vuoden 2020 maakohtainen suositus 4). Rahanpesun ehkäisemistä ja paljastamista koskevalla uudistuksella (P2C3R1) pyritään parantamaan toimivaltaisten viranomaisten välistä tietojen keruuta ja vaihtoa muun muassa automaattisen tietojenkäsittelyn ja analysoinnin avulla. Tuen avulla pyritään parantamaan valvontaviranomaisen sisäistä tietojenkäsittelytoimintaa sekä tietojen vaihtoa eri viranomaisten välillä sekä tehostamaan rahanpesun estämisen riskiperusteista valvontaa. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää on tarkoitus muuttaa niin, että voidaan tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisemistä, paljastamista ja syytteenespanoa. Uudistuksella pyritään myös parantamaan tosiasiallisten edunsaajien rekisterin ajantasaisuutta, kattavuutta ja oikeellisuutta.

3.5.2 Muut tehdyt toimenpiteet

Suomen vuoden 2021 kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio on järjestyksessään toinen kansallinen riskiarvio. Riskiarvio laadittiin valtiovarainministeriön ja sisäministeriön koordinoimana ja se valmistui maaliskuussa 2021. Riskiarviossa kuvataan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen uhkia, haavoittuvuuksia ja riskejä kaikilla ilmoitusvelvollisillä sektoreilla sekä voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden (NPO-sektorin) toiminnassa. Lisäksi riskiarviossa tarkastellaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä liittyen valittuihin ilmiöihin. Uuden riskiarvion perusteella torjuntatoimia voidaan kohdentaa oikeasuhtaisesti riskillisiin alueisiin muuttuva toimintaympäristö huomioiden. Riskiarviota päivitetään kahden vuoden välein, ellei kansallisista tai kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu. Riskiarvion päivittytyö käynnistyy vuoden 2022 aikana.

Riskiarvion yhteydessä laadittiin kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelmassa esitellään ne toimenpiteet, joilla riskiarviossa havaittuja riskejä pyritään pienentämään. Riskiarvio ja toimintasuunnitelma muodostavat kokonaisuuden, joka kuvastaa Suomen kansallista ymmärrystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä ja niiden hallintakeinoista. Toimintasuunnitelma tukee ja tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa ja voimavarojen kohdentamista sekä viranomaisten ja valvojien hankkeiden ja toimenpiteiden priorisointia.

Toimintasuunnitelman toimenpiteiden kansallista täytäntöönpanoa koordinoidaan valtiovarainministeriössä. Toimintasuunnitelmaan kirjatuille toimenpiteille on osoitettu niiden toteuttamisesta vastaava taho ja toteuttamisen aikataulu. Toimenpiteet on suunniteltu toteutettavaksi vuosien 2021–2023 aikana. Merkittävä osa toimenpiteistä on jo käynnissä.

Suomen rahoitusvalvontaviranomainen eli Finanssivalvonta perusti erillisen rahanpesun estämisen toimiston vuonna 2019 ja lisäsi samalla rahanpesun estämisen valvontaan kohdistettua henkilöresurssia kaikkiaan 10 henkilöön. Toimisto on jaettu kahteen toimintoon, joista toisen tehtävänä on tarkastaa, miten rahapesulain mukaisia toimia on toteutettu Finanssivalvonnan valvottavissa. Tarkastuksia on kohdistettu sekä finanssilaitoksiin että muihin rahapesulain mukaisiin valvottaviin 2019–2020 ja tarkastukset tullaan saattamaan loppuun vuoden 2021 aikana.

Tarkastustoiminnan tehostaminen on ollut Finanssivalvonnan keskeinen tavoite vuoden 2021 aikana. Tarkastustiimille palkattiin oma vetäjä ja tiimin tehtävät laajennettiin kaikkien valvontaan: jatkuva valvonta, valvojan arviot ja tarkastusten jatkotoimien seuranta. Vaikka merkittäviä lisäresursseja ei ole saatu, toiminnan järjestämisellä uudelleen ja johtamisen tehostamisella on pystytty saamaan hyviä tuloksia. Seuraavien vuosien aikana Finanssivalvonta tulee suorittamaan ainakin viisi on-site-tarkastusta vuodessa.

Rahanpesun estämisen valvonta on Finanssivalvonnan strategiassa kehittämiskohteena vuosina 2020–22. Tavoitteena on riskiperusteisen valvonnan tehostaminen, ohjeistuksen ja palautteen antaminen sekä tehokkaiden valvontatoimien ja sanktioiden suuntaaminen alalle. Toimenpiteinä strategian toteuttamisessa ovat rahanpesun estämisen valvonnan resurssien kasvattaminen, rahanpesun riskiarviotyökalun kehittäminen ja suuntaaminen myös terrorismin rahoittamisen riskin arvioimiseen sekä riskiperusteisen valvontamallin kehittäminen.

Vuoden 2021 aikana riskiarviotyössä on keskitytty uusien tietolähteiden hyödyntämiseen. Riskianalyysi -työkaluun on luotu uusi toiminnallisuus, jolla tarkastushavainnot ja muut välittömästi valvottavan riskitasoon vaikuttavat tiedot voidaan suoraan hyödyntää riskitasoa määritettäessä. Finanssivalvonnan ja rahanpesun selvittelykeskuksen välisen tiedonvaihdon kehittyminen on ollut merkittävää. Hawaloiden lisäksi tietoja on vaihdettu virtuaalivaluuttatoimijoista ja muista tarkastusten kohteiksi valituista valvottavista. Lisäksi tietoja on voitu käyttää jatkuvan valvonnan kehittämisessä.

Rahanpesun selvittelykeskus on lisännyt henkilöstöään vuoden 2019 aikana viidellä virkamiehellä. Tämä lisäksi selvittelykeskuksessa työskentelee jatkuvasti n. 2-3 projektihenkilöä. Henkilöresurssien lisäksi selvittelykeskuksen toiminnan kehittämisessä on keskeistä tietotekniikan mahdollisuuksien hyödyntäminen ja edelleen kehittäminen. Selvittelykeskus käynnisti vuonna 2020 kaksivuotisen tekoälyn käyttöönottoa selvittävän ISFP-rahoitteisen RANKKA-projektin, joka on saatettu onnistuneesti päätökseen 31.12.2021.

Tehostaakseen edelleen epäilyttävää liiketoimintaa koskevien ilmoitusten käsittelyä ja operatiivista analyysiä ja toisaalta parantaakseen strategista ja taktista analyysiä, selvittelykeskuksessa on käynnistetty 31.12.2021 päättyneen RANKKA -hankkeen pohjalta EU

RRF-rahoitteinen nelivuotinen RANKKA2-hanke tekoälyn hyödyntämiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa. Lisäksi selvittelykeskus on aloittanut vuoden 2022 loppuun kestävän ILMO-robotiikkaprojektin (VM:n erityisrahoitus tuottavuutta edistäviin hankkeisiin), jolla pyritään tehostamaan edelleen kokonaismäärältään lisääntyvien epäilyttävää liiketoimea koskevien ilmoitusten käsittelyä.

Rahanpesun selvittelykeskus vastaanotti vuoden 2021 aikana 3 692 640 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Virtuaalivaluutan välittäjät tulivat ilmoitusvelvollisiksi joulukuussa 2019. On huomattava, että virtuaalivaluutan välittäjien vuonna 2021 tekemiin ilmoituksiin sisältyi tietoja osittain ennen ilmoitusvelvollisuuden alkua (12/2019) tehtyihin, mutta sittemmin epäilyttäväksi todettuihin virtuaalivaluuttatransaktioihin. Nämä transaktiot ovat lähes kaikki ulkomailla tapahtuneita ja ulkomaisiin asiakkaisiin liittyviä. Myös muiden (kuin virtuaalivaluutan välittäjien) ilmoitusvelvollisten tekemien ilmoitusten määrä lisääntyi edellisestä vuodesta ollen yhteensä 60 850 ilmoitusta. Vuonna 2021 selvittelykeskus teki kaikkien aikojen suurimman määrän tiedonluovutuksia. Virtuaalivaluuttatransaktioihin liittyviä ns. Cross Border -luovutuksia tehtiin ulkomaisille FIU-yksiköille yhteensä 458 801 luovutusta. Tämän lisäksi tehtiin yhteensä 1 950 tiedonluovutusta pääasiassa kansallisille viranomaisille. Tämäkin luku on suurin tähän mennessä.

Selvittelykeskus antoi vuonna 2021 111 määräystä keskeyttää liiketoimi eli niin sanottua jäädytysmääräystä (vuonna 2019: 73 kpl ja vuonna 2020: 126 kpl). Jäädytysten lukumäärä on siten edelleen korkea. Tämän lisäksi selvittelykeskus teki ulkomaisille FIU-yksiköille ennätykselliset 158 pyyntöä jäädyttää varoja (vuonna 2020 pyyntöjä tehtiin 43 kpl).

Selvittelykeskus on operatiivisen analyysin lisäksi jatkanut taktisen ja strategisen tason analyysituotteiden laatimista mm. liittyen terrorismin sekä väkivaltaisen äärioikeiston rahoittamiseen. Selvittelykeskus on jatkanut pandemiasta huolimatta yhteistyötään valvojen kanssa sekä palautteen antamista keskeisille ilmoitusvelvollisille. Finanssivalvonnan kanssa on tehty yhteistyötä erityisesti korkean riskin ilmoitusvelvollisiin liittyen (hawalat, virtuaalivaluutan tarjoajat ja maksupalvelujen tarjoajat).

Vuonna 2021 erilaiset petokset, erityisesti tietoverkoissa tapahtuneet tai niitä hyödyntäen toteutetut, näkyivät edelleen merkittävästi selvittelykeskuksen toiminnassa. Virtuaalivaluutaa hyödyntävän rahanpesu-, petos- ja huumausainerikollisuuden estäminen ja paljastaminen näkyivät myös edelleen merkittävällä tavalla Rahanpesunselvittelykeskuksen toiminnassa.

Rahanpesun selvittelykeskus toimi puheenjohtajana operatiivisten viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten FAMLIT (Finnish Anti-Money Laundering Intelligence Task Force) PPP-työryhmässä, joka koostuu kaikista pankeista, kahdesta keskeisimmästä ilmoitusvelvollisesta sekä Finanssiala ry:stä ja käynnistettiin vuonna 2020.

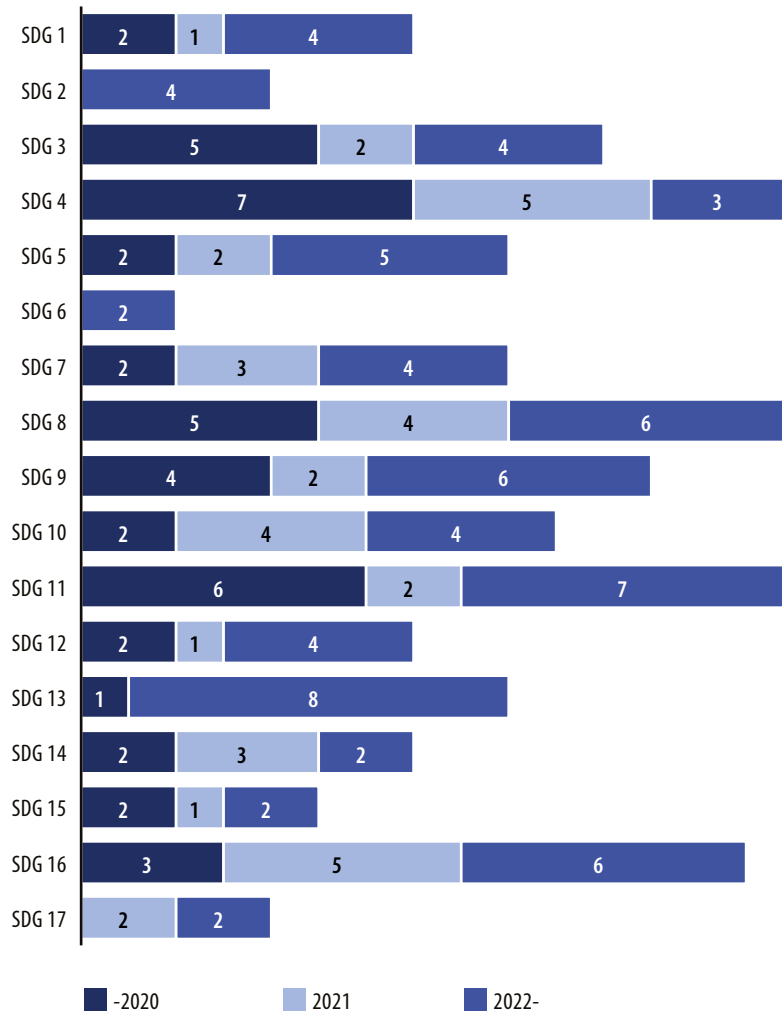
4 Edistyminen YK:n kestävän kehityksen (SDG) tavoitteissa

Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanoa Suomessa ohjaa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman pohjalta valmisteltu hallituksen Agenda2030-toimeenpanosuunnitelma⁴. Toimeenpanosuunnitelma annettiin eduskunnalle valtioneuvoston selontekona lokakuussa 2020. Hallitus on toimeenpannut Agenda2030-toimintaohjelmaa selonteon mukaisesti. Selonteko sisältää konkreettisia toimia kuhunkin SDG-tavoitteeseen liittyen. Kuvassa 1 on esitetty selonteon toimien määrällinen jakauma SDG-tavoitteiden mukaisesti sekä toimien valmistumisaikataulu. Selonteon sisältämien toimenpiteiden edistymistä voi seurata myös hallituksen toimintasuunnitelman seurannan⁵ kautta.

4 Valtioneuvoston kanslia (2020): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-942-4>

5 Valtioneuvosto (2019): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-789-5>

Kuvio 1. Agenda2030 selonteossa kuvattujen toimenpiteiden määrällinen jakauma ja valmistumisaikataulu jaoteltuna kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) mukaisesti

Huhtikuussa 2021 hallitus julkaisi hallituksen kestävyystiekartan⁶. Tiekartalla hallitus tekee näkyväksi hallitusohjelman tavoitteen sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä Suomesta. Kestävyystiekartassa kuvataan sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyuden nykytila sekä hallituksen tavoitteet 2030-luvulle mentäessä. Kestävyystiekartta tunnistaa myös ne keskeiset teemat ja aihealueet, joissa tarvitaan lähitulevaisuudessa sekä pidemmällä aikavälillä uusia poliittisia toimia ja avauksia. Kestävyystiekartan jatkovalmistelussa tehdään seuranta hallituksen kestävyystavoitteiden toteumasta, tarkastellaan kestävyuden kolmen osa-alueen keskinäisriippuvuuksia ja kokonaisuuden muodostamaa koherenssia ja tuotetaan kansainvälistä vertailutietoa. Tiekartan jatko-osa valmistuu keväällä 2022 hallituksen neuvotteluihin julkisen talouden suunnitelmasta.

6 Valtioneuvosto (2021a): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-682-2>

Koko yhteiskunnan osallistamisesta kestävä kehityksen työhön vastaa Suomen kestävä kehityksen toimikunta, joka on pääministerin johtama monitoimijafoorumi. Toimikunta valmisteli vuoden 2021 aikana kansallisen Agenda2030-tiekartan, joka hyväksyttiin helmikuussa 2022. Agenda2030-tiekartta⁷ lähestyy Suomen keskipitkän aikavälin kestävyys-haasteita järjestelmänäkökuulmasta, kuuden muutosalueen kautta. Tiekartan kuusi muutosaluetta muodostavat toimikunnan uuden strategian sisällön ja ohjaavat suomalaisen yhteiskunnan osallistumista kestävä kehityksen työhön.

Suomi ja muut pohjoismaat ovat eturintamassa Agenda2030-tavoitteiden toimeenpanossa. Suomi arvioitiin vuonna 2021 maailman ja Euroopan kärkisijalle arvostetussa SDGindex-maavertailussa⁸. Sen ja muiden kansainvälisten raporttien (mm. Eurostatin vuosittainen indikaattoriraportti⁹ sekä OECD:n laatima vertailuraportti¹⁰) mukaan Suomi on jo saavuttanut tai saavuttamassa ne Agenda 2030:n tavoitteet, jotka liittyvät köyhyiden vähentämiseen, terveyteen, koulutukseen, veteen ja energiaan, eriarvoisuuden vähentämiseen, infraan ja innovaatioihin sekä kestäviin kaupunkeihin. Suomen suurimmat haasteet liittyvät maavertailujen mukaan ilmastonmuutokseen, kulutus- ja tuotantotapoihin ja luonnon monimuotoisuuteen sekä muun muassa kehitysyhteistyörahoituksen tasoon. Komission arvio on samansuuntainen edellä mainittujen havaintojen kanssa. On kuitenkin huomattava, että kun kansainvälisissä vertailuissa huomioidaan Suomen tai muiden kehittyneiden maiden negatiiviset ulkoisvaikutukset muihin maihin, heikkenee sijoitus merkittävästi.

Komission arvioissa Suomen keskeisiksi SDG-toimeenpanon haasteiksi nostetaan ilmastotoimien (SDG12) osalta päästökaupan ulkopuolisten sektoreiden päästöjen vähentäminen, kestävä kulutuksen ja tuotannon (SDG12) ja kaupunkikehityksen (SDG11) osalta kiertotalouden vahvistaminen, hyvän terveyden (SDG3) osalta hoitovaje terveydenhuollon palveluissa, työllisyyden ja talouden (SDG8) sekä teollisuuden ja innovaatioiden (SDG9) osalta investoinnit digitaaliseen infrastruktuuriin, sekä koulutustavoitteen (SDG4) ja myös sukupuolten tasa-arvotavoitteen (SDG5) osalta IT-osaajien puute ja alan miesvaltaisuus. Alla on kuvattu lyhyesti keskeisiä vuoden 2021 toimia näihin haasteisiin vastaamiseksi.

Päästökaupan ulkopuolisten sektoreiden päästöjen vähentäminen: Suomi on tehnyt paljon toimia päästökaupan ulkopuolisen sektorin eli ns. taakanjakosektorin päästöjen vähentämiseksi kuluvan hallituskauden aikana. Liikenteen osalta valtioneuvosto on tehnyt

7 Kestävä kehityksen toimikunta (2022); Valtioneuvoston kanslia (2022): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-496-5>

8 Sachs ym. (2021): <https://www.sdgindex.org/>

9 Eurostat (2021)

10 OECD (2019): <https://doi.org/10.1787/a8caf3fa-en>

kevällä 2021 periaatepäätöksen Fossiilittoman liikenteen tiekartasta, jossa määritellään toimet kotimaan liikenteen päästöjen puolittamiseksi vuoteen 2030 mennessä sekä periaatepäätökset kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä sisävesi- ja meriliikenteessä sekä lentoliikenteessä.

Hallitus käynnisti syksyllä 2019 ilmastolain uudistuksen. Uuden ilmastolain keskeisenä tavoitteena on varmistaa, että Suomi on hiilineutraali viimeistään vuonna 2035. Ilmastolaki on puitelaki ja se velvoittaa vain valtion viranomaisia. Uudessa laissa pyritään vahvistamaan lain ohjausvaikutusta nykyisestä. Vuoden 2050 tavoite päivitetään ja lakiin lisätään uudet päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040. Ilmastolaki laajennetaan koskemaan myös maankäyttösektoria ja lakiin lisätään nielujen vahvistamista koskeva tavoite. Ilmastolaissa säädettäisiin jatkossa myös saamelaisten oikeuksien huomioon ottamisesta suunnitelmia valmisteltaessa sekä perustettaisiin uusi saamelainen ilmastoneuvosto. Hallituksen esitys uudeksi ilmastolaiksi annettiin eduskunnalle 3.3.2022. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2022. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa (KAISU) ollaan uudistamassa siten, että komission Suomelle esittämä taakanjakosektorin päästöjen puolittamisveloite vuoteen 2030 mennessä ja hallituksen tavoite, että Suomi on hiilineutraali vuonna 2035, saavutetaan. KAISUn on tarkoitus mennä eduskunnan käsiteltäväksi maaliskuun aikana.

Kiertotalouden vahvistaminen: Suomi on laatinut strategisen kiertotalousohjelman, joka valmistui tammikuussa 2021. Kiertotalouden strategisen ohjelman tavoitteena on luoda kiertotaloudesta Suomen talouden uusi perusta vuoteen 2035 mennessä. Ohjelmassa määritellään ensimmäistä kertaa määrälliset tavoitteet luonnonvarojen kulutukselle: a) Uusiutumattomien luonnonvarojen kulutus vähenee, ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö voi kasvaa siten, että kotimaan primääriraaka-aineiden kokonaiskulutus ei vuonna 2035 ylitä vuoden 2015 tasoa. Vientituotteiden valmistukseen käytetyt luonnonvarat eivät kuulu tavoitteen piiriin; b) Resurssien tuottavuus kaksinkertaistuu vuoden 2015 tilanteesta vuoteen 2035 mennessä; c) Materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä.

Kiertotalousohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi on valmisteilla vähähiilinen kiertotaloussopimus, johon kuntien, yritysten ja muiden toimijoiden halutaan liittyvän omilla sitoumuksillaan. Perusteilla oleva Kiertotalouden osaamisverkoston tukee yritysten, kuntien ja alueellisten ekosysteemien työtä hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan edistämässä.

EU:n elvytysrahoituksella rahoitettava Suomen kestävä kasvun ohjelma tukee Kiertotalousohjelman tavoitteita ja toteuttamista. Ohjelmalla muun muassa rahoitetaan keskeisten materiaalien uudelleenkäyttöä ja kierrätystä edistäviä investointeja 110 miljoonalla eurolla. Lisäksi EAKR-ohjelman toimintalinjassa Hiilineutraali Suomi on tavoitteena edistää kiertotalouteen siirtymistä noin 100 miljoonalla eurolla.

Terveydenhuollon hoitovajeen poistaminen: Suomi käynnisti marraskuussa 2021 strategisen ohjelman, jonka tavoitteena on löytää kestäviä ratkaisuja ammattitaitoisen työvoiman tarpeeseen terveydenhuoltopalveluissa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. On perustettu poikkihallinnollinen työryhmä, jonka tehtävänä on ylläpitää koottua tietopohjaa, analyysijä ja ennusteita sekä edistää tehokkaasti ohjelman tavoitteita. Yksi työryhmän tärkeimmistä tehtävistä vuonna 2022 on laatia strateginen etenemissuunnitelma, jossa määritellään vastuualueittain lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin toimenpiteet sekä niiden vastuutahot. Ohjelmaa ylläpidetään vuosittaisilla tarkistuksilla. Vuonna 2022 käynnistetään myös erilaisia ohjelmaan sisältyviä hankkeita ja toimenpiteitä.

Digitaaliseen infrastruktuuriin vahvistaminen: Vuoden 2021 syyskuun lopussa ideaaliolosuhteissa 100 megabittiä sekunnissa latausnopeuden tarjoavat 4G-yhteydet olivat saatavilla 93 prosenttiin Suomen kotitalouksista ja 5G-yhteydet 78 prosenttiin kotitalouksista. Kaupunkimaisten ja maaseutumaisten alueiden välillä olevaa eroa nopeiden kiinteiden yhteyksien saatavuudessa kurotaan umpeen julkisen tuen avulla siellä, missä viestintäyhteyksiä ei rakenneta markkinaehtoisesti. Laajakaistarakentamista tuetaan kansallisen tukiohjelman ja EU:n maaseuturahaston kautta. Tukiohjelmille saadaan lisärahoitusta EU:n elpymisvälineestä. Alueilla, joilla ei ole saatavilla toimivia viestintäyhteyksiä markkinaehtoisesti, voidaan peruspalvelut turvata viimesijaisena keinona yleispalveluvelvoitteen avulla. Yleispalvelulaajakaistan nopeutta korotettiin ja yleispalveluyhteyden laatuvaatimuksia tiukennettiin syksyllä 2021.

IT-osaajien määrän kasvattaminen ja osaajien sukupuolijakauman tasapainottaminen: Vuonna 2021 päivitettiin kansallinen LUMA-strategia (STEM-strategy), jolla vahvistetaan suomalaista osaamista luonnontieteiden ja matematiikan sekä tekniikan ja teknologioiden aloilla. Strategian tavoitteena on taata kaikille yhtäläiset oppimismahdollisuudet ja riittävä perusosaaminen sukupuolesta, iästä, sosiaalisesta tai kulttuurisesta taustasta tai kielestä riippumatta. Strategiassa huomioidaan naisten selkeä vähemmistö tieto - ja viestintätekniikan aloilla ja pyritään muuttamaan tätä tilannetta.

Suomen yliopistoissa on LUMA-tiedekoulutusverkosto, jonka tavoitteena on innostaa ja motivoida lapsia ja nuoria LUMA-oppiaineisiin. Verkosto kehittää uusia menetelmiä ja toimia tiede - ja teknologiakoulutusta varten ja tukee kaikilla koulutustasoilla työskentelevien opettajien elinikäistä oppimista. Hallitus myös antaa erityistä tukea varhaiskasvatuksen sekä peruskoulutuksen järjestäjille toimiin, jotka tukevat tieto - ja viestintätekniikan asiantuntijoiden määrän kasvattamista, sukupuolten välisen jakauman tasapainottamista sekä pedagogisten käytäntöjen kehittämistä.

5 EU-rahastot

EU-rahastojen toimet ja tuki Kestävän kasvun ohjelmalle

Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRF-rahoitus) sekä alue- ja rakennepoliittikan rahastojen välinen täydentävyys ja synergia muodostuvat yhtäältä sisällöllisesti, toisaalta toteutustason ja -mittakaavan näkökulmasta. Rakennerahastojen (EU:n alue- ja rakennepoliittikan rahastojen), koheesiopoliittikan välineen ReactEU:n sekä RRF:n rahoitus muodostavat toisiaan täydentävän tuloksellisen rahoituskokonaisuuden. EU:n alue- ja rakennepoliittikan rahastojen välinen koordinaatio todetaan Suomen kumppanuussopimuksessa 2021–2027. Lisäksi siinä kuvataan yhteyksiä muihin EU:n rahoitusvälineisiin ml. RRF.

EAKR ja ESR+ rahastojen toimeenpanoa ohjaa monirahastoinen Suomen alue- ja rakennepoliittinen ohjelma, Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027. Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelma tukee elinkeino-, energia-, ilmasto-, innovaatio-, koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa sekä syrjäytymisen ja köyhyyden vastaista työtä. Ohjelma sisältää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) toimet. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) toimet tullaan sisällyttämään ohjelmaan alueellisten suunnitelmien valmistuessa.

EAKR toimintalinjan 1, Innovatiivinen Suomi, tavoitteena on edistää alueiden ja yritysten elinkeino- ja työelämälähtöisiä tutkimus- ja innovointivalmiuksia ja uusien teknologioiden käyttöönottoa. Rahoituksella vauhditetaan pk-yritysten kasvua ja kilpailukykyä. Lisäksi tavoitteena on hyödyntää digitalisaatiota kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi. Toimintalinjan 1 toimilla täydennetään RRF rahoituksella rahoitettavia toimia, joilla vahvistetaan tutkimusinfrastruktuurien yhteiskäyttöisyyttä ja lisätään t&k intensiivisyyttä kasvun vauhdittamiseksi. EAKR rahoituksella tuetaan erityisesti elinkeinoelämälähtöistä innovaatiotoimintaa paikallisesti, alueellisesti ja kaupunkikehittämisen kautta. EAKR-rahoituksella toimeenpannaan lisäksi strateginen valtakunnallinen hankekokonaisuus Innovaatio- ja osaamisverkostot.

Toimintalinjan rahoitus täydentää myös RRF toimia, joilla vauhditetaan kriisistä eniten kärsineiden alojen eli matkailun, luovan talouden ja tapahtuma-alan innovatiivista ja tutkimustietoa hyödyntävää uudistumista, toipumista ja kestävästä kasvusta, jotka ovat olennaisia osia elpymis- ja palautumissuunnitelman komponentissa P3C4. Toimia täydennetään rahoittamalla erityisesti pk-yritysten kehittämishankkeita.

EAKR toimintalinja 2, Hiilineutraali Suomi, tavoitteena on edistää energiatehokkuutta ja kiertotaloutta, sekä vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Rahoitusta kohdennetaan myös toimiin, joilla varaudutaan ilmastonmuutokseen. Toimintalinjan toimilla täydennetään RRF-rahoituksella tuettavia toimia vihreään siirtymään, joka on elpymis- ja palautumissuunnitelman pilari P1. EAKR-rahoitus suunnataan paikallisiin, alueellisiin sekä valtakunnallisiin kehittämistoimiin, jotka edistävät tavoitteisiin pääsemistä.

ESR+ toimintalinja 4:n, Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi, tavoitteena on tukea työllisyyttä, osaamista, työelämän kehittämistä, jatkuvaa oppimista ja joustavia koulutuspolkuja. Erityistavoite täydentää Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimia, joilla tuetaan työllisyysasteen ja osaamistason nostoa, erityisesti komponenteissa P3C1 ja P3C2.

Erityistavoitteella vahvistetaan toimia maahan muuttaneiden ryhmän kiinnittymiseksi työmarkkinoille mm. räätälöimällä työmahdollisuuksia yhdessä työnantajien kanssa, tukemalla mukana muuttavien puolisoiden työllistymistä, tukemalla työnantajien rekrytointivalmiuksia, edistämällä kansainvälisten osaajien rekrytointia Suomeen ja parantaa maahanmuuttajien osaamistason nostoa ja nopeuttaa etenkin koulutettujen maahanmuuttajien ja kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä osaamistaan vastaaviin töihin. Toimia tuetaan sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Erityistavoitteesta rahoitetaan valtakunnallisesta strategista hankekokonaisuutta Maahanmuuttaneiden toimiva arki Suomessa.

Erityistavoitteesta tuetaan RRF toimia pohjoismaisen työvoimapalvelumallin ja ohjaamopalveluiden vahvistamiseksi tukemalla erilaisia paikallisia ja alueellisia kehittämishankkeita ja kokeiluja, joihin TE-palvelut voivat ohjata asiakkaita.

ESR+ rahoitus täydentää RRF-rahoituksella laajennettavaa työkykyohjelmaa tukemalla alueellisesti ja paikallisesti osatyökykyisten työllistämistä. Tavoitteena on nivoa monialaiset hyvinvointi-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut tiiviisti työllisyys- ja koulutuspalveluihin.

ESR+-rahoituksella tuetaan RRF-toimia osaamistason nostamiseksi ja jatkuva oppiminen uudistuksen toimeenpanon tukemiseksi. ESR+-rahoituksella tuetaan osaamistarpeiden ennakoimista ja ennakoitiedon hyödyntämistä sekä lisätään yksilöllisten, monimuotoisten ajasta ja paikasta riippumattomien jatkuvan oppimisen koulutuskokonaisuuksien tarjontaa ja tuetaan tutkintojen ja tutkintojen osien suorittamista.

Suomen alue- ja rakennepoliittisen ohjelman toimeenpano on aloitettu. Valtioneuvosto hyväksyi ohjelman 21.10.2021. Euroopan komission odotetaan antavan lopullisen hyväksyntänsä ohjelmalle loppukevällä 2022

AMIF:n avulla edistetään laillisten väylien hyödyntämistä, vahvistetaan maahanmuuttohallinnon tiedolla johtamista ja kehitetään lupamenettelyä. Osaajien maahanmuuttoa ja liikkuvuutta edistetään kolmansissa maissa (lähtömaissa) esim. lähtömaatiedotuksella ja ennen maahantuloa tapahtuvan työelämä- ja yhteiskuntaviestinnän kehittämällä. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) rahoitus kohdennetaan työ- ja koulutusperusteisten prosessien nopeuttamiseen. AMIF täydentää sitä tukemalla mm. henkilöstön perehdytystä, lupahakijoiden jälkivalvontaa sekä laajempia asiakkuuksien kehittämistoimia. Lisäksi AMIF-rahoituksella täydennetään RRF-toimia oleskelulupaprosessien automatisoinnin ja sähköisen asioinnin osalta. Muutoin AMIF-rahoitus kohdennetaan muihin lupaprosesseihin.

Suomen RRF-suunnitelman ja ISF-ohjelman samat teemat ovat kyberturvallisuus ja rahanpesu. ISF:n fokus kyberturvallisuuden osalta on kyberrikostorjunnassa, -tutkinnassa ja lainvalvontaviranomaisten kouluttamisessa, RRF:n laajasti kyberturvallisuuden harjoitustöinnässä ja tutkimuksessa. RRF-toimilla tehostetaan rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa, kun taas ISF-ohjelman tuella parannetaan rahanpesuun liittyviä järjestäytyneen rikollisuuden torjumistoimia.

ISF-rahoituksella toteutetaan 2021 julkaistun Kyberturvallisuuden kehittämisohjelman tavoitteiden edistämistä mm. tunnistamalla kyberrikostorjuntaa suorittavien viranomaisten erityistarpeet ja tuottamalla koulutustarjontaa niiden mukaisesti. Ohjelmakaudella toteutetaan mm. kyberrikostorjunnan erikoistumisopintoja ja viranomaisten koulutusta 2021 julkaistun Kyberturvallisuuden kehittämisohjelman tavoitteiden edistämiseksi sekä kartoitetaan lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet ja olemassa olevat koulutukset kyberrikostorjuntaosaamisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi. Koulutusyhteistyötä vahvistetaan kansallisten ja kansainvälisten viranomaisten ja korkeakoulujen kanssa.

Tavoitteena on ISF-tuella jatkaa hallinnollisen rikostorjunnan kansallista kehitystyötä tiivistäen tiedonvaihtoa ja käytänteiden jakamista viranomaisten, järjestöjen ja yksityisen sektorin, kuten finanssialan ja elinkeinoelämän kesken järjestäytyneen rikollisuuden rikoshyötyjen konfiskoinnissa ja rikosvastuun toteutumisessa mm. rahanpesun ja petosrikollisuuden torjumiseksi. Myös viranomaisten analyysityötä, teknisiä ratkaisuja ja välineitä parannetaan.

Sisäasioiden rahastojen ohjelmat on hyväksytty valtioneuvostossa ja lähetetty komissiolle 15.11.2021. Komission on indikoinut antavansa kommentit helmikuussa.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) Suomen ohjelman tavoitteena on kalatalousalan kestävä kasvun tukeminen, uudistumisen ja innovaatioiden vauhdittaminen sekä kalavarojen tilan parantaminen. Kalatalouden kestävä kasvu tukee myös

Euroopan unionin vihreän siirtymän tavoitteita ja täydentää Kestävän kasvun ohjelman tavoitteita kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi. Pelloilta pöytään -strategian mukaan elintarviketuotannon tulisi helpottaa kuluttajien siirtymistä terveelliseen ja kestäväan ruokavalioon. Muun eläinproteiinin korvaaminen kalalla pienentää ruokavalion hiilijalanjälkeä. Lisäksi kalastus poistaa vesistöistä niihin jo joutuneita ravinteita ja vähentää siten rehevöitymistä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tekemän arvion mukaan kalan syönnin kasvu ravitsemussuosituksen tasolle toisi 1–2 miljardin euron suuruiset vuosittaiset terveyshyödyt. Suomen EMKVR-ohjelma on toimitettu komissiolle hyväksyttäväksi 22.2.2022.

Rahoituslähteiden työnjako ja täydentävyys

Kestävän kasvun ohjelma RRP Pilari 1

Suomi hyödyntää TEN-E/CEF-rahoitusta valtionrajat ylittävän sähkönsiirtohankkeen (Ruotsi) rahoittamiseen. Mahdolliset RRF:stä edistettävät energiaiinfrastruktuuri-investoinnit edistävät sähköjärjestelmän toimintaa ja sähköistymistä Suomessa, mutta RRF-rahoitusta ei käytetä suoraan rajat ylittävän yhteyden rahoittamiseen. Uuden energiateknologian kehittämiseen ja käyttöönottoon liittyen pyritään hyödyntämään Horisontti Eurooppa -rahoitusta ja Innovaatorahaston rahoitusta. Energiahankkeita saatetaan rahoittaa myös JTF:n kautta.

Kestävän kasvun ohjelma RRP Pilari 2

Digitaalinen Eurooppa -ohjelma (DEP) sisältää useita uuden teknologian kohteita, jotka ovat Suomelle ajankohtaisia. Lisäksi EU panostaa kehittämissympäristöihin merkittävästi mm. Digitaalinen Eurooppa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmien kautta. Laajakaistayhteyksiä rahoitetaan myös EU:n maaseuturahastosta, mutta tuet painottuvat enimmäkseen niin sanottuihin kyläverkkohankkeisiin. Maaseuturahastosta ei siis rahoiteta kansallista laajakaistatukiohjelmaa. Digiradan toteutukseen Euroopan laajuiseen liikenneverkkoon (Trans-European Transport Network, TEN-T) kuuluvilla rataosuuksilla on mahdollista hakea rahoitusta Verkkojen Eurooppa -rahoitusvälineestä (Connecting Europe Facility, CEF).

Kestävän kasvun ohjelma RRP Pilari 3

EU:n rakennerahaston ohjelmakaudella 2021–2027 yhtenä valtakunnallisena teemana on jatkuva oppiminen. Valtakunnallisella ESR -toiminnalla vahvistetaan koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja muiden jatkuvan oppimisen toimijoiden kyvykkyyttä toimia jatkuvan oppimisen tavoitteiden mukaisesti. Pääpaino on koulutustoimijoiden rakenteiden ja toimintamallien kehittämisessä, eikä rahoituksella toteuteta koulutuksia. TKI-toiminnan hankkeissa lisätään valmiuksia hakea rahoitusta myös EU:n kilpailullisista ohjelmista, kuten Horisontti Eurooppa. EU:n rakennerahaston ohjelmakauden 2021–2027 rahoitus on

mahdollista tutkimusinfrastruktuurien kehittämiseen niillä alueilla, joilla sitä on käytettävissä. Maahanmuuton digitaalisen infrastruktuurin investointikononaisuuteen kytkeytyvistä kehityskohteista jälkivalvonnan automatisoinnin järjestelmäkehitys sekä maahanmuuttoprosesseja koskeva poikkihallinnollinen perehdytyskononaisuus ovat potentiaalisia EU:n turvapaikka- ja maahanmuuttorahastosta (AMF) rahoitettavia kehityskohteita. EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelmakaudella 2021–2027 yhtenä valtakunnallisena teemana on luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen. EAKR-rahoituksella tuetaan kulttuurin tki- ja luovan osaamisen parempaa hyödyntämistä tki-yhteistyönä ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönottoa parantamalla. Luovan ja kulttuurialan innovaatio-toimintaa on tarkoitus tukea myös REACT:n toimin osana tki-toimia sekä digitaalisten taitojen parantamista ja muutoskyvykkyyttä. Suhteessa RRF:n toimiin REACT-EU:n toimenpiteissä korostuu alue- ja paikallistason näkökulma ja mahdollisuus räätälöidä hankkeita tarvelähtöisemmin.

Kumppanuussopimuksessa kuvatusti Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRF) osalta synergia muodostuu toisaalta sisällöllisesti, toisaalta toteutustason ja -mittakaavan näkökulmasta. EAKR- ja ESR+-toimet ovat pääosin luonteeltaan pienimuotoisempia paikallisia tai alueellisia yksittäisiin, tarkkarajaisiin tarpeisiin räätälöityjä hankkeita RRF-toimien näkökulman ollessa valtakunnallinen.

EAKR-rahoituksen täydentävyys perustuu toteutustasoon sekä mittakaavaan. EAKR-rahoituksella tuetaan paikallisia kehittämistoimia ja investointeja, jotka hyödyttävät erityisesti pk-yrityksiä. RRP-toimenpiteillä tuetaan laajoja valtakunnallisesti merkittäviä investointeja, energijärjestelmiin ja kiertotalouteen.

ESR+ rahoituksella tuetaan maahanmuuttaneiden kiinnittymistä työmarkkinoille. RRP-toimet kohdennetaan työ- ja koulutusperusteisten prosessien nopeuttamiseen ja digitaalisten palveluiden kehittämiseen. ESR+ toimet sisältävät yhteistyössä koulutuksenjärjestäjien ja työnantajien kanssa toteutettavia paikallisia ja alueellisia kehittämistoimia, jotka kohdistetaan osallistuviin yksilöihin.

ESR+ rahastolla tuetaan jatkuvan oppimisen uudistusta sekä työkykyohjelmaa, joita tuetaan myös RRP-toimilla. ESR+-toimet ovat työelämälähtöisiä toimia, joilla tuetaan osallistuvien yksilöiden osaamistason nostoa, kehitetään osallistujien saamien palveluiden laatua ja parannetaan kohderyhmään kuuluvien yksilöiden osallisuutta ja elämänhallintaa.

Kestävän kasvun ohjelmasta (RRF) tehtävän rahoituksen myöntämispäätöksen yhteydessä tukiviranomaiset vastaavat siitä, että samoihin kustannuksiin toimenpiteessä/hankkeessa ei saada muuta EU-/julkista rahoitusta. Ne vastaavat myös toimenpiteiden/hankkeiden toteutumisen seurannasta ja rahoituksen käytöstä soveltuvan EU- ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Valtiokonttori ohjaa tukiviranomaisia kaksinkertaisen rahoituksen

estämisessä ja havaitsemisessa sekä järjestää siihen liittyvää koulutusta yhdessä muiden valtioneuvostotasoisten viranomaisten kanssa. Lisäksi Valtiokonttori valvoo ohjeiden noudattamista ja tekee yhteistyötä eri EU-ohjelmista vastaavien viranomaisten kanssa tiedonvaihdon varmistamiseksi. Valvonnassa hyödynnetään eri tietojärjestelmien sisältämää tietoa ja viranomaisten käytössä olevia työkaluja.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen rahoitusta hakiessa tulee ilmoittaa muu samaan tarkoitukseen saatu tai haettu rahoitus. Kansalliset ja alueelliset säädökset, ohjeet ja koordinaatiomekanismit varmistavat, että rahastot toimivat täydentävästi ja välttävät kaksoisrahoitukselta.

Sisäasiain rahastojen osalta demarkaatiolinjat varmistetaan kirjaamalla sisäasioiden rahastojen toimeenpanosuunnitelmiin ne toimet, joiden osalta rahoitusta yhteen sovitetaan RRF:n kanssa. Rahoitushakemuksessa tuen hakijan tulee kertoa, rahoitetaanko haettavaa toimintaa myös muista EU-rahastoista. Yhteensovittaminen varmistetaan hakemuksia käsiteltäessä.

EU-rahastojen toimet maakohtaisten suositusten edistämiseksi

Euroopan unionin neuvosto suositti Suomen maakohtaisissa suosituksissa sellaisten toimenpiteiden vahvistamista, joilla tuetaan työllisyyttä ja aktiivista työvoimapolitiikkaa. ESR+-toimenpiteillä tuetaan vuonna 2019 annettua suositusta kehittämällä polkuja töihin, kehittämällä uutta osaamista työelämään sekä tukemalla sosiaalista osallisuutta.

EAKR rahaston toimilla vastataan erityisesti maakohtaisiin suosituksiin, joiden mukaan Suomen tulisi keskittää investointeja tutkimukseen ja innovointiin, vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtymiseen ja kestäväan liikenteeseen alueelliset erot huomioon ottaen. EAKR-rahoituksella tuetaan älykkääseen erikoistumiseen perustuvaa, elinkeinoelämä-lähtöistä paikallista ja alueellista tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä tuetaan paikallisesti ja alueellisesti hankkeita, jotka parantavat energiatehokkuutta ja kiertotaloutta, sekä vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Harvaan asutuksen alueilla voidaan tukea kestäväan liikenteen kehittämistä pienimuotoisilla pk-yritystoimintaa edistävillä liikenneinfrastruktuurihankkeilla.

6 Institutionaaliset asiat ja sidosryhmien, erityisesti työmarkkinaosapuolten ja muiden hallinnontasojen, osallistuminen valmisteluun

6.1 Kansallisen uudistusohjelman valmistelu ja sidosryhmien osallistuminen

Suomen perustuslaissa säädetään EU:ssa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta. Säädösten mukaan hallitus vastaa EU-asioiden kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä.

EU-asiat valmistellaan toimivaltaisissa ministeriöissä, tarvittaessa yhteistyössä ministeriöiden kesken, ja koordinoidaan EU-asioiden yhteensovittamisjärjestelmässä eli EU-asioiden komitean alaisissa jaostoissa ja tarvittaessa EU-ministerivaliokunnassa.

Perustuslain mukaan eduskunnalla on laajat oikeudet saada tietoja EU-asioista. Säädösten tarkoituksena on varmistaa eduskunnan mahdollisuus vaikuttaa EU:ssa tehtävien päätösten sisältöön. Eduskunta osallistuu kansalliseen kannanmuodostukseen koko EU:ssa tapahtuvan valmistelu- ja neuvotteluprosessin ajan. Eduskunnan näkemykset ovat lähtökohta hallituksen toiminnalle EU:ssa.

Kansallinen uudistusohjelma esitellään eduskunnalle. Kansallinen uudistusohjelma on käsitelty EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 7.-8.4.2022 ja esitelty valtioneuvoston yleisistunnossa 13.4.2022, jonka jälkeen eduskuntaa on tiedotettu Kansallisen uudistusohjelman valmistumisesta E-kirjeellä.

6.2 Sidosryhmien osallistuminen keskeisten uudistushankkeiden valmisteluun

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta valmisteltiin laajassa yhteistyössä. Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa eri työryhmissä kuultiin sidosryhmiä. Hallituksen esityksestä järjestettiin laaja lausuntokierros, jonka perusteella siihen myös tehtiin muutoksia. Eduskuntakäsittelyn vaiheessa on kuultu laajasti sidosryhmiä. Uudistuksen toimeenpano tapahtuu hyvinvointialueilla. Laissa hyvinvointialueista on säädetty, että hyvinvointialueen aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä. Hyvinvointialueelle asetetaan nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Aluehallituksen on myös huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.

Sosiaaliturvauudistus

Sosiaaliturvauudistus valmistellaan parlamentaarisessa komiteassa. Komitean pysyvinä asiantuntijoina ja sen jaostojen jäseninä ovat eri sidosryhmät, kuten työmarkkinakeskusjärjestöt, kansalaisjärjestöt ja tutkimuslaitokset. Lisäksi komitea kuulee kansalaisjärjestöjä ja kansalaisia sekä käyttää työssään osallistavia työtapoja. Vuonna 2022 kuullaan erityisesti lapsia ja nuoria.

Ilmastolain uudistus

Uuden ilmastolain valmistelussa on toteutettu laajat kuulemiset. Kuulemisten tarkoituksena on ollut kerätä kansalaisten ja sidosryhmien näkemyksiä ilmastolain uudistuksesta. Kuulemisten erityisenä kohderyhmänä ovat olleet saamelaiset ja nuoret.

Marraskuussa 2019 järjestettiin muun muassa ministereiden ja nuorten pyöreän pöydän keskustelu sekä Lapset valtaavat valtioneuvoston -tapahtuma, jonka teemana oli ilmastonmuutoksen hillintä lain keinoin. Kuulemistilaisuuksien lisäksi ministeriö järjesti loppuvuonna 2019 sosiaalisessa mediassa pienimuotoisia kyselyitä liittyen ilmastolain uudistukseen sekä laajan verkkokyselyn, joka keräsi noin 2500 vastausta.

Sidosryhmille järjestettiin keväällä 2020 neljä kuulemistilaisuutta, jotka oli kohdennettu maatalous- ja maankäyttösektorille, elinkeinoelämälle, kunnille ja alueille sekä oikeustieteilijöille. Vuonna 2020 järjestettiin lisäksi useita kansalaistilaisuuksia liittyen ilmastolain uudistukseen ympäri Suomen muun muassa yhteistyössä Erätauko-säätiön kanssa. Loka-marraskuussa 2020 ympäristöministeriö järjesti verkkokuulemisen yhdessä Kansalaisuuden kuulut ja kuplat (BIBU) -tutkimushankkeen kanssa. Kuulemisessa tiedusteltiin kansalaisten näkemyksiä

kansalaisosallistumisesta, sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, tiedonsaannista ja saamelaiden oikeuksista ilmastolaissa.

Valmistelun yhteydessä on käyty saamelaiskäräjistä annetun lain mukaiset neuvottelut ympäristöministeriön ja saamelaiskäräjien välillä kolme kertaa. Lisäksi ympäristöministeriö on kuullut kolttien kyläkokousta ilmastolain uudistuksesta.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli laajalla lausuntokierroksella 2.7.-6.9.2021. Lausuntoja annettiin määräaikaan mennessä yhteensä 448 kappaletta. Tavanomaisten lausuntojen ohella 108 lasta ja nuorta osallistui Nuorten akatemian osallisuuden osaamiskeskuksen järjestämiin työpajakuulemisiin.

LÄHTEET

- Eurostat (2021). ESGAB Annual report 2021. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Kestävän kehityksen toimikunta (2022). Agenda2030 -tiekartta.
- OECD (2019). Measuring Distance to the SDG Targets 2019: An Assessment of Where OECD Countries Stand. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/a8caf3fa-en>
- Sachs, J., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., & Woelm, F. (2021). Sustainable Development Report 2021 (1st ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009106559>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2017). Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3891-5>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2020). Kuntoutuksen uudistaminen: Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020–2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:39. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8443-1>
- Valtioneuvosto (2019). Hallituksen toimintasuunnitelma: Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:27. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-789-5>
- Valtioneuvosto (2021a). Hallituksen kestävyystiekartta. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:43. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-682-2>
- Valtioneuvosto (2021b). Suomen kestävä kasvun ohjelma: Elpymis- ja palautumissuunnitelma. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:52. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-840-6>
- Valtioneuvoston kanslia (2020). Valtioneuvoston selonteko kestävä kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta: Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2020:7. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-942-4>
- Valtioneuvoston kanslia (2022). Kestävän kehityksen toimikunnan strategia 2022–2030: Luonnon kantokyvyn turvaava, hyvinvoiva ja globaalisti vastuullinen Suomi. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2022:6. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-496-5>

Liitetaulukot

1. Maakohtaisten suositusten toimeenpano (CeSaR)

Suomen panos maakohtaisten suositusten (CSR) arviointiin Eurooppalainen ohjausjakso 2022

CSR.2020.1

Suositus 1 alaosio 1: Toteuttaa vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen huomioon ottaen kaikki tarvittavat toimenpiteet covid-19-pandemian torjumiseksi, talouden ylläpitämiseksi ja alkavan elpymisen tukemiseksi; harjoittaa taloustilanteen salliessa finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä ja varmistaa velkakestävyys samalla kun lisää investointeja.

Edistymistä Suomelle annetussa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta koske-
vissa suosituksissa on käsitelty Suomen vakausohjelmassa.

SUOSITUS 1 ALAOSIO 2: Puuttuu terveydenhuollon henkilöstöpulaan terveydenhuoltojärjestelmän kantokyvyn parantamiseksi ja parantaa sosiaali- ja terveystalouden saatavuutta

Toimenpiteet

Kirjaus 1	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 13:49 PM) ¹¹ Laki hyvinvointialueiden perustamisesta sekä terveydenhuollon ja sosiaali- ja pelastustoiminnan organisaation uudistamisesta hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2021. Tammikuussa 2023 aloittavat toimintansa 22 uutta hyvinvointialuetta, jotka vastaavat kaikesta terveydenhuollosta, sosiaali- ja pelastuspalveluista.
Kirjaus 2	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (17/12/2020 13:41 PM) Hallitus lisäsi vuoden 2020 lisätalousarviossaan korkeakoulujen opiskelijoiden sisäänottomäärää. Lisäpaikoista yli 400 suunnataan sairaanhoitajakoulutukseen.
Kommentit	
Tilannekatsaus	

SUOSITUS 1 ALAOSIO 3: ja parantaa sosiaali- ja terveystalouden saatavuutta.

Toimenpiteet

Kirjaus 1	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 13:50 PM) Laki hyvinvointialueiden perustamisesta sekä terveydenhuollon ja sosiaali- ja pelastustoiminnan organisaation uudistamisesta hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2021. Tammikuussa 2023 aloittavat toimintansa 22 uutta hyvinvointialuetta, jotka vastaavat kaikesta terveydenhuollosta, sosiaali- ja pelastuspalveluista.
Kirjaus 2	TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (17/12/2020 13:13 PM) Saatavuus on yksi hallitusohjelman päätavoitteista – palvelujen tasa-arvoisen saatavuuden ja ajantasaisuuden parantaminen. Hallitusohjelman yksi keskeisistä tavoitteista on palvelujen saatavuutta parantavien mallien toteuttaminen. Käyttöön otetaan laaja valikoima erilaisia toimenpiteitä, mukaan lukien uusia toimintatapoja ja digitaalisia ratkaisuja. Tuleville alueille on kesäkuussa 2020 myönnetty valtiontukea yhteensä 190 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveystalouden rakennemuutoksen valmisteluun sekä perustason sosiaali- ja terveystalouden saatavuuden ja palveluintegraation parantamiseen. Kehittämissuunnitelmien käynnistäminen on toteutettu suunnitellusti ja ohjelmat jatkuvat, kunnes hyvinvointialueet on perustettu.
Kommentit	
Tilannekatsaus	

11 Suluissa raportointiajankohta.

CSR.2020.2

SUOSITUS 2 ALAOSIO 1: Vahvistaa toimenpiteitä, joilla tuetaan työllisyyttä ja

Toimenpiteet

Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (16/02/2022 07:31 AM)</p> <p>Osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia tehostetaan edelleen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Elokuun 2020 alussa käynnistetty uusi työllisyyden lisäämisohjelma tähtää työllistymisen tukemisen lisäämiseen julkisilla hankinnoilla. Ohjelmalla voidaan tukea osatyökykyisten työhön pääsyä (toteutettu 1.8.2020). Valtakunnallisen hankkeen ja paikallisten pilottien tavoitteena on vahvistaa työllisyyden toimintamallia kuntien hankinnoilla (-> 3/2023). Hankintojen kautta työllistäminen on mukana myös Valtiovarainministeriön käynnistämässä Hankinta-Suomi-strategiassa.
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (14/03/2022 10:43 AM)</p> <p>Hallituksen esitys palkkatukiudistuksesta on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022 ja uudistuksen on määrä tulla voimaan vuoden 2023 alussa.</p>
Kirjaus 3	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 13:52 PM)</p> <p>Hallitus perusti vuonna 2020 parlamentaarisen komitean uudistamaan sosiaaliturvajärjestelmää. Komitean toimikausi on kaksi hallituskautta (2020–2027). Tavoitteena on uudistaa sosiaaliturvaa kokonaisuutena. Komitea käsittelee perusturvaa, ansioturvaa, toimeentulotukea ja niiden välistä yhteyttä ja rahoitusta sekä palveluiden nykyistä parempaa yhteensovittamista etuuksiin.</p>
Kirjaus 4	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 07:45 AM)</p> <p>Osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia parannetaan edelleen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Yhteisötalousstrategiaa ja toimintasuunnitelmaa valmistellaan.
Kirjaus 5	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 07:45 AM)</p> <p>Osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia parannetaan edelleen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Suomen välityömarkkinatoimijoiden mallin sisällön määrittämiseksi on käynnistetty tutkimus. Suomen mallin ideana on koota nykyiset heterogeeniset toimijat saman mallin alle (valmis 31.1.2021 mennessä).
Kirjaus 6	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 15:49 PM)</p> <p>Hallitus päätti joulukuussa 2020 tarvittavista yksityiskohtaisista toimenpiteistä yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostamiseksi. Tavoitteena on lisätä yli 55-vuotiaiden työllisyyttä 10 000 henkilöllä vuoteen 2029 mennessä.</p>
Kommentit	
Tilannekatsaus	

Kirjaus 1

Palkkatuen kattavaa uudistusta valmistellaan. Julkisen sektorin palkkatukien poistaminen ei kuitenkaan ole mukana. Palkkatuki uudistus on tarkoitus toteuttaa vuoden 2023 alussa. Uudistuksen tavoitteena on vähentää palkkatukeen liittyvää byrokratiaa ja lisätä tukityötä yrityksissä. Lakimuutokset eivät pääosin liity työnantajasektoriin, joten tukiehdot ovat edelleen pääosin samat kuntien ja yritysten osalta. Joka tapauksessa palkkatukiprosentteihin saattaa tulla muutoksia, jotka pienentävät palkkatuen määrää kuntien kohderyhmiin kuuluvia työttömiä palkattaessa. Toisaalta yritysten kohderyhmien palkkatuen määrää ehdotetaan korotettavaksi. Tästä syystä tukityön kysynnän yrityksissä odotetaan kasvavan ja kuntien kysynnän vähenevän.

SUOSITUS 2 ALAOSIO 2: Lujittaa aktiivista työvoimapolitiikkaa.**Toimenpiteet****Kirjaus 1**

TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (16/12/2020 10:25 AM)

COVID-19-pandemian vuoksi TE-toimistot ovat saaneet lisäresursseja 40 M€ vuosille 2020–21. Aktiivisen työmarkkinapolitiikan toimenpiteiden, erityisesti työvoimakoulutuksen ja nuorten työvoimapalvelujen rahoitusta on lisätty 60 miljoonalla eurolla.

Kirjaus 2

TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (16/12/2020 10:25 AM)

Hallitus on koonnut kattavan työllisyyspaketin, joka sisältää systemisen muutoksen kohti pohjoismaista työvoimapalvelumallia (voimaan 2022). Mallin päätoimenpiteet ovat:

julkisten työvoimapalvelujen lisärahoitus 70 M€;

säännöllinen yhteydenpito työvoimapalvelujen ja työnhakijoiden välillä kahden viikon välein työttömyyskauden alussa;

työttömien velvollisuus hakea vähintään 0–4 työpaikkaa/kk;

työttömyysturvaseuraamuksia kevennetään hieman.

Kirjaus 3

TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (14/03/2022 08:56 AM)

Hallitus valmistelee parhaillaan TE-palvelut 2024 -uudistusta, jossa TE-palvelut siirretään pysyvästi kunnille. Kuntien työllistämispilotit alkoivat maaliskuussa 2021 ja päättyisivät voimassa olevan lain mukaan 30.6.2023. Hallitus ehdottaa kuntien työllistymistä edistävästä kokeiluista annetun lain voimassaoloajan jatkamista 31.12.2024 saakka. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2022. Lain laajentaminen auttaisi välttämään tilanteet, joissa pilotteihin osallistuvien kuntien asiakkaat siirtyisivät takaisin TE-toimistoihin ennen TE-palvelujen pysyvää siirtymistä kunnille.

Kommentit**Tilannekatsaus**

Kirjaus 1

TE-palvelujen siirto kunnille: Käynnissä olevissa pilottihankkeissa on mukana yhteensä 25 aluetta ja 118 kuntaa. Alueiden pilottihankkeisiin siirrettiin työttömät työnhakijat ja työnvälityksen piirissä olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Kohderyhmään kuuluvat myös kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat sekä kaikki pilottialueiden TE-toimistojen työttömät tai työvoimapalvelujen piirissä olevat maahanmuuttajat ja vieraan kielen puhujat. Kunta vastaa julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (TE-palvelujen) tarjoamisesta näille asiakasryhmille. Kuntien palvelukseen siirtyi yli 1 100 henkilötyövuotta julkisten työvoimapalveluiden henkilöstöstä, mikä on noin 33 % kaikista julkisten työvoimapalveluiden resursseista ja 50 % kaikista työnhakupalvelujen resursseista.

CSR.2020.3

SUOSITUS 3 ALAOSIO 1: Toteuttaa toimenpiteitä reaalitalouden, erityisesti pienten ja keskiuurten yritysten, likviditeetin lisäämiseksi.

Toimenpiteet**Kirjaus 1**

TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (17/12/2020 12:28 PM)

Työ- ja elinkeinoministeriö on havainnut, että tällä hetkellä pk-yritysten raportointikyky tuotteidensa ja toimintojensa hiilivaikutuksista on edelleen heikko. Tämä on suuri este pk-yrityksille vihreän rahoituksen saamiselle. Tukeakseen kestävän rahoituksen toteuttamista julkisella sektorilla sekä hankkiakseen asiantuntemusta ja rahoitusta SDG-suuntautuneisiin ratkaisuihin elinkeino- ja työministeriö haki vuonna 2019 Euroopan unionin rahoittamaa teknistä tukea rakenneuudistuksen tukiohjelman (SRSP) kautta. Hankkeen perimmäisenä tavoitteena on luoda Suomeen tehokkaampi kestävän kehityksen tavoitteiden mukainen rahoitusekosysteemi. Hanke kattaa Agenda 2030 -kontekstin kestävän investointiteeman laajemminkin, mutta keskeisessä roolissa ovat käytännöt ja työkalut vihreän rahoituksen toteuttamiseen Suomessa. Hankkeella pyritään muun muassa rakentamaan julkisen sektorin rahoitusorganisaatioiden kapasiteettia ja harmonisoimaan kestäviä rahoituskäytäntöjä sekä toisaalta kehittämään pk-yrityksille työkaluja kestävän kehityksen vaikutusten mittaamiseen ja raportointiin vihreän rahoituksen hyödyntämiseksi paremmin. Hanke alkoi syyskuussa 2020 ja lopulliset tulokset toimitetaan kesäkuussa 2022.

Kommentit**Tilannekatsaus**

SUOSITUS 3 ALAOSIO 2: Aikaistaa toteutusvalmiita julkisia investointihankkeita ja**Toimenpiteet****Kirjaus 1**

TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (07/01/2021 10:33 AM)

Valtio on myöntänyt kunnille ja kuntayhtymille merkittäviä tukia peruspalvelujen turvaamiseksi ja kuntien toiminnan ylläpitämiseksi covid-19-kriisin aikana. Kuntien lisätuet olivat 3 miljardia euroa vuonna 2020 ja 2,5 miljardia euroa vuonna 2021. Suurin osa tuista meni covid-19-epidemian aiheuttamien lisäkulujen ja tulonmenetysten kattamiseen. Vain pieni osa tuista oli tarkoitettu investointien vauhdittamiseen. Näitä olivat kävely- ja pyöräilyinvestoinnit (18 milj. euroa 2020, 4. lisätalousarvio), tuki kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen (15 milj. euroa 2020, 4. lisätalousarvio ja 2,5 milj. euroa 2022, talousarvio), testauslaitteiden kapasiteetin lisääminen ja muut lääketieteelliset laitteet (20 milj. euroa 2020, 1. lisätalousarvio), ravinteiden kierrätys ja energiatehokkuus vesipalveluissa (10 milj. euroa 2020, 4. lisätalousarvio) sekä kulttuuritilojen peruskorjaus ja rakentaminen (2,4 euroa miljoonaa euroa vuonna 2020, 4. lisätalousarvio) jne.

Kirjaus 2

TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (18/12/2020 10:43 AM)

Hallitus on toteuttanut rakennusallalla seuraavat toimenpiteet:

- Edullisten asuntojen lisäämiseksi valtion tukeman asuntotuotannon korkotukivaltuutuksia korotettiin 340 miljoonalla eurolla.
- Perusinfrastruktuurin verkon ylläpito: 58 MEUR (3 vuoden siirto).
- Infrastruktuuriverkkojen kehittäminen: 41 MEUR (3 vuoden siirto).
- Valtion tuki laajakaistahankkeisiin: 11 MEUR (3 vuoden siirto).

Kommentit**Tilannekatsaus**

SUOSITUS 3 ALAOSIO 3: edistää yksityisiä investointeja talouden elpymisen vaalimiseksi.**Toimenpiteet**

Kirjaus 1	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 11:13 AM) Teollisuuden sähkövero alennetaan EU:n asettamalle vähimmäistasolle.
Kirjaus 2	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 11:09 AM) Ylimääräinen verovähennys myönnetään tutkimukseen ja kehitykseen liittyviin tutkimusyhteistyömenoihin vuosina 2021-2025.
Kirjaus 3	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 11:06 AM) Yleensä koneiden ja laitteiden poistoprosentti yrityksen tuloverotuksessa on 25 % alkuperäisen panostuksen jäännösarvosta. Vuodesta 2020 vuoteen 2023 yritykset saavat tehdä poistoja 50 % jäljellä olevista alkuperäisistä panostuksista.
Kirjaus 4	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 11:46 AM) Hallituksen yrittäjyysstrategian julkinen kuulemiskierros saatiin päätökseen.
Kirjaus 5	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 11:42 AM) Teknologian alalla on perustettu yhteinen korkean tason julkisen ja yksityisen sektorin neuvottelukunta.
Kirjaus 6	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 11:44 AM) Asiantuntijatyöryhmä nimettiin selvittämään, mitkä toimenpiteet tukisivat parhaiten suomalaisyritysten kasvua ja menestystä kansainvälisessä kilpailussa COVID-19-kriisin aikana ja sen jälkeen.

Kommentit**Tilannekatsaus**

SUOSITUS 3 ALAOSIO 4: Keskittää investoinnit vihreään siirtymään ja digitaaliseen muutokseen, erityisesti puhtaaseen ja tehokkaaseen energian tuotantoon ja käyttöön,

Toimenpiteet

Kirjaus 1

TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (17/12/2020 13:00 PM)

Teollisuuden ja pk-sektorin digitalisaatiota tuetaan VTT:ssä ja Business Finlandissa omalla tekoäly 4.0 -politiikkaohjelmalla (käynnistetty 11/2020) ja siihen liittyvillä ohjelmilla. Myös eurooppalaisten poliittisten välineiden RRF, EAKR, ESR ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelma (alkaan 2021) koordinoitulla toteutuksella on tärkeä rooli digitaalisen muutoksen tukemisessa. 5G:n käyttöönotto tapahtuu markkinalähtöisesti. Julkisen sektorin digitalisaation avainalueita ovat tekoälyn edistäminen julkisissa palveluissa (Aurora AI, lanseerattu 2019) sekä automaation mahdollistavien datatilojen kehittäminen ja uudenlaiset datapohjaiset julkiset palvelut (jatkuva toiminta).

Kirjaus 2

TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 14:48 PM)

Vuosien 2020 ja 2021 budjeteissa vihreää siirtymistä edistetään useilla toimenpiteillä, esimerkiksi:

- Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen (siirtomääräraha 3 vuotta)
 - 2020: 4 420 000 euroa
 - 2021: 3 420 000 euroa
- Energiatuki investointihankkeille ja tutkimuksille, jotka mm. edistävät uusiutuvaa energiaa, energiantuotannon energiatehokkuutta tai muuten siirtymistä vähähiiliseen energiajärjestelmään (arvioitu määräraha)
 - 2020: 60 750 000 euroa
 - 2021: 101 250 000 euroa
- Uusiutuvan energian syöttötariffi (arvioitu määrä)
 - 2020: 336 600 000 euroa
 - 2021: 282 803 000 euroa
- Infrastruktuurituki sähköajoneuvoille ja biokaasun käytölle liikenteessä (siirtomääräraha 3 vuotta)
 - 2020: 8 400 000 euroa
 - 2021: 8 000 000 euroa

Nämä toimenpiteet sisältyvät budjetin uusiutumisen ja vähähiilisyyden osuuteen, joka on yhteensä 2 331,7 miljoonaa euroa vuodelle 2020 ja 1 222 miljoonaa euroa vuodelle 2021. Lisäksi 822 miljoonaa euroa kohdennetaan Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman Vihreän siirtymän toimintalinjaan.

Kommentit

Tilannekatsaus

Kirjaus 1 Hiilidioksidipäästöjen vähentämisellä energiantuotannossa ja -käytössä sekä teollisuudessa on keskeinen rooli hallituksen tavoitteen saavuttamisessa hiilineutraaliuden saavuttamiseksi vuoteen 2035 mennessä, maailman ensimmäisenä fossiilivapaana sosiaalisena yhteiskuntana. Samalla uusien energiaratkaisujen ja puhtaiden teknologioiden kaupallistaminen integroidaan Suomen kasvupolitiikkaan. Näiden kansallisten toimenpiteiden lisäksi vihreä siirtymä on yksi neljästä painopistealueesta, joihin Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma keskittyy.

SUOSITUS 3 ALAOSIO 5: kestävään ja tehokkaaseen infrastruktuuriin

Toimenpiteet

Kommentit

Tilannekatsaus

SUOSITUS 3 ALAOSIO 6: sekä tutkimukseen ja innovointiin.

Toimenpiteet

Kirjaus 1 TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:39 PM)
Vihreän siirtymän ja kehittyneiden digitaalisten teknologioiden TKI-investointeja vauhditetaan useilla toimenpiteillä, jotka sisältyvät TKI:n kansalliseen tiekarttaan (käynnistetty 5/2020) ja kansalliseen RRP:hen. TKI-investointien lisäämiseksi ollaan toteuttamassa kansalliseen tiekarttaan sisältyvää uutta kumppanuusmallia ja tutkimusinfrastruktuureja kehitetään edelleen.

Kirjaus 2 TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 15:41 PM)
Parlamentaarinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyöryhmä ehdottaa uudessa mietinnössään tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoittamista koskevan lain säätämistä sekä kehyskauden yli ulottuvan t&k-rahoituksen lakisääteisen suunnitelman laatimista. Työryhmä ehdottaa myös pysyvän ja laajemman verokannustimen käyttöönottoa tutkimus- ja kehitystoiminnalle.

Kommentit

Tilannekatsaus

CSR.2020.4

SUOSITUS 4 ALAOSIO 1: Varmistaa rahanpesun torjuntasäännösten tuloksellisen valvonnan ja noudattamisen.

Toimenpiteet

Kirjaus 1	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:16 PM) Julkisen sektorin kansallisen riskinarvioinnin sivutuotteena laaditaan toimintasuunnitelma, jonka odotetaan valmistuvan kansallisen riskiarvion kanssa maaliskuussa 2021. Samoin sivutuotteena laaditaan vuosittainen aikataulu riskiarvion päivityssuunnitelmalle. Valtioneuvoston päätös rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansallisesta riskiarvioinnista 2021 ja toimintasuunnitelmasta 2021-2023
Kirjaus 2	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:13 PM) FIU Finland sai kaksivuotisen tekoälyteknologiaprojektin (RANKKA) päätökseen vuoden 2021 loppuun mennessä. Lisäksi kaksivuotinen RPA-projekti (ILMO) kestää vuoden 2022 loppuun ja on jo tuottanut VALTA-validointi- ja todentamistyökalun, joka on otettu operatiiviseen käyttöön rahanpesun selvittelykeskuksessa.
Kirjaus 3	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:00 PM) Rahanpesun selvittelykeskus ja Finanssivalvonta ovat vuonna 2020 allekirjoitetun yhteisymmärryspöytäkirjan mukaisesti pitäneet yllä ja kehittäneet yhteistyötä vuoden 2021 aikana erityisesti riskialttiiden toimialojen eli Hawalas- ja VASP-alueilla.
Kirjaus 4	TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:17 PM) Osana RRP P2C3R1 Valtioneuvoston esitys (HE163/2021vp) pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain uudistamisesta.
Kirjaus 5	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 15:15 PM) Finanssivalvonta on julkaissut määräysluonnoksen, joka antaa OE:lle yksityiskohtaisen yleiskatsauksen siitä, miten Finanssivalvonta tulkitsee voimassa olevaa lainsäädäntöä ja miten OE:n tulee soveltaa sitä: tulee voimaan H2/2022.
Kirjaus 6	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 15:14 PM) Finanssivalvonta työstää kokonaisvaltaista valvontastrategiaa, joka sisältäisi toimialakohtaiset riskiarvioinnit ja valintakriteerit yksittäisille valvontatoimien kohteille vuosina 2023–2025.
Kirjaus 7	TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:13 PM) FIU Finland on käynnistänyt RRF-rahoitteisen 4-vuotisen tekoälyprojektin (RANKKA2), joka perustuu edellisen RANKKA-projektin tuloksiin.

<p>Kirjaus 8</p>	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:12 PM)</p> <p>FIU Finland on käynnistänyt kaksivuotisen RPA-projektin (ILMO), joka kestää vuoden 2022 loppuun ja on jo tuottanut VALTA-validointi- ja todentamistyökalun, joka on otettu operatiiviseen käyttöön rahanpesun selvittelykeskuksessa.</p>
<p>Kommentit</p>	
<p>Tilannekatsaus</p>	
<p>Kirjaus 1</p>	<p>Vuoden 2021 aikana rahanpesun selvittelykeskus on vastaanottanut velvollisilta yhteensä 3 692 640 ilmoitusta, joista se on jakanut noin 12,5 % ulkomaisille rahanpesun selvittelykeskuksille ja toimivaltaisille kotimaisille viranomaisille. Finanssivalvonta on julkaissut säädösluonnoksen, joka antaa OE:lle yksityiskohtaisen yleiskatsauksen siitä, miten Finanssivalvonta tulkitsee voimassa olevaa lainsäädäntöä ja miten OE:n tulee soveltaa sitä. Finanssivalvonta työstää kokonaisvaltaista valvontastrategiaa, joka sisältäisi toimialakohtaiset riskiarvioinnit ja valintakriteerit yksittäisille valvontatoimien kohteille vuosina 2023–2025. Finanssivalvonta on laatinut erillisen valvontasuunnitelman resurssien entistä paremmin kohdentamiseksi ja eri valvontatyökalujensa selkeämpään käyttöön. Tarkastuskohteet valitaan vuosittain. Finanssivalvonta jatkaa työskentelyä yksittäisten yksiköiden ML/TF-riskipisteytysten arviointiin tarkoitetun Risk Assessment (RA) -työkalun kehittämiseksi. Vuoden 2021 työkaluun lisättiin uusi toiminnallisuus, joka mahdollistaa eri lähteiden tietojen lisäämisen ja riskipisteiden muuttamisen tämän ulkoisen tiedon perusteella. Finanssivalvonnan lakiosasto ja ML-jaosto tekevät tiivistä yhteistyötä toimiakseen varoittavasti ja ennaltaehkäisevästi seuraamusten kanssa.</p>

CSR.2019.1

SUOSITUS 1 ALAOSIO 1: Varmistaa, että nettomääräisten julkisten perusmenojen nimellinen kasvu on enintään 1,9 prosenttia vuonna 2020, jolloin vuotuinen rakenteellinen sopeutus on 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen..

Edistymistä Suomelle annetussa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta koskevissa suosituksissa on käsitelty Suomen vakausohjelmassa.

SUOSITUS 1 ALAOSIO 2: Parantaa sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannustehokkuutta ja yhdenvertaista saatavuutta.

<p>Kirjaus 1</p>	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 13:39 PM)</p> <p>Laki hyvinvointialueiden perustamisesta sekä terveydenhuollon ja sosiaali- ja pelastustoiminnan organisaation uudistamisesta hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2021. Tammikuussa 2023 aloittavat toimintansa 22 uutta hyvinvointialuetta, jotka vastaavat kaikesta terveydenhuollosta, sosiaali- ja pelastuspalveluista</p>
<p>Kirjaus 2</p>	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (17/12/2020 13:15 PM)</p> <p>Tuleville hyvinvointialueille on kesäkuussa 2020 myönnetty valtiontukea yhteensä 190 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistuksen valmisteluun sekä perustason sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja palveluintegraation parantamiseen. Kunkin alueen maakunnalliset kehittämishankkeet auttavat valmistautumaan rakenneuudistukseen ja vähentämään kuntakohtaisia eroja palveluiden tarjoamisessa. Ohjelmat ovat alkaneet suunnitellusti kaikilla alueilla.</p>
<p>Komentit</p>	
<p>Tilannekatsaus</p>	

CSR.2019.2

SUOSITUS 2 ALAOSIO 1: Parantaa kannustimia työn vastaanottamiseen

[Toimenpiteet](#)

[Kommentit](#)

[Tilannekatsaus](#)

SUOSITUS 2 ALAOSIO 2: ja kehittää osaamista

Toimenpiteet

Kirjaus 1

TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 13:37 PM)

Osatyökykyisten työttömien työkykyohjelmaa hallinnoi ja toteuttaa työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Toimenpiteet tullaan toteuttamaan vuosina 2019-2023. Sosiaali- ja terveysministeriön hallintotoiminnassa kehitetään työttömien työkykyä tukevia palveluita. Toimenpiteet toteutetaan 22 hankkeen kautta.

Kirjaus 2

TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (18/12/2020 07:54 AM)

Eduskuntaryhmä on hyväksynyt 17.12.2020 ohjeet jatkuvasta oppimisesta sekä työelämän osaamisen kehittämisen ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden tehostamisesta.

[Kommentit](#)

[Tilannekatsaus](#)

SUOSITUS 2 ALAOSIO 3: ja kehittää aktiivista osallisuutta, muun muassa työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville suunnattujen hyvin integroitujen palvelujen avulla.

Toimenpiteet

Kirjaus 1	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 08:10 AM) COVID-19-pandemian vuoksi TE-toimistot ovat saaneet lisäresursseja 40 M€ vuosille 2020–21. Aktiivisen työmarkkinapolitiikan toimenpiteiden, erityisesti työvoimakoulutuksen ja nuorten työvoimapalvelujen rahoitusta on lisätty 60 miljoonalla eurolla.
Kirjaus 2	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 07:42 AM) Elokuun 2020 alussa käynnistetty uusi työllisyyden lisäämisohjelma tähtää työllistymisen tukemisen lisäämiseen julkisilla hankinnoilla. Ohjelmalla voidaan tukea osatyökykyisten työhön pääsyä.
Kirjaus 3	TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 07:33 AM) Koordinaattorit ovat aloittaneet työkykyohjelman toteuttamisen 1.1.2020 alkaen.
Kirjaus 4	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 08:09 AM) Hallitus on koonnut kattavan työllisyyspaketin, joka sisältää systemisen muutoksen kohti pohjoismaista työvoimapalvelumallia (voimaan 2022). Mallin päätoimenpiteet ovat: <ul style="list-style-type: none"> • julkisten työvoimapalvelujen lisärahoitus 70 M€; • säännöllinen yhteydenpito työvoimapalvelujen ja työnhakijoiden välillä kahden viikon välein työttömyyskauden alussa; • työttömien velvollisuus hakea vähintään 0-4 työpaikkaa/kk; • työttömyysturvavaseuraamuksia kevennetään hieman.
Kirjaus 5	TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (18/12/2020 07:52 AM) Kuntakokeilulaki hyväksyttiin 17.12.2020.

Kommentit

Tilannekatsaus

CSR.2019.3

SUOSITUS 3 ALAOSIO 1: Keskittää investointeihin liittyvän talouspolitiikan tutkimukseen ja innovointiin alueelliset erot huomioon ottaen.

Toimenpiteet

Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:41 PM)</p> <p>Vihreän siirtymän ja kehittyneiden digitaalisten teknologioiden TKI-investointeja vauhditetaan useilla toimenpiteillä, jotka sisältyvät TKI:n kansalliseen tiekarttaan (käynnistetty 5/2020) ja kansalliseen RRP:hen. TKI-investointien lisäämiseksi ollaan toteuttamassa kansalliseen tiekarttaan sisältyvää uutta kumppanuusmallia ja tutkimusinfrastruktuureja kehitetään edelleen.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 15:42 PM)</p> <p>Parlamentaarinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyöryhmä ehdottaa mietinnössään (käynnistetty 12/2021) tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoittamista koskevaa säädöstä sekä kehyskauden yli ulottuvan T&K-rahoituksen lakisääteisen suunnitelman laatimista. Työryhmä ehdottaa myös pysyvän ja laajemman verokannustimen käyttöönottoa tutkimus- ja kehitystoiminnalle.</p>
Kommentit	
Tilannekatsaus	

SUOSITUS 3 ALAOSIO 2: keskittää investointeihin liittyvän talouspolitiikan vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtymiseen alueelliset erot huomioon ottaen „

Toimenpiteet

Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (17/12/2020 11:45 AM)</p> <p>Vuoden 2019 budjettiin sisältyi useita toimenpiteitä vähähiilisen- ja energiasuorituksen edistämiseksi, mm.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen (siirtomääräraha 3 vuotta) – 3,42 milj. euroa • Tuki investointihankkeisiin ja -tutkimuksiin, jotka esim. edistävät uusiutuvaa energiaa, energiantuotannon energiatehokkuutta tai muutoin siirtymää vähähiiliseen energiajärjestelmään (arvioitu määräraha) – 47,25 milj. euroa • Uusiutuvan energian syöttötariffi (arvioitu määräraha) – 250,6 milj. euroa • Sähköajoneuvojen- ja biokaasun käytön infrastruktuurin edistäminen – 3 milj. euroa
Kommentit	
Tilannekatsaus	

Kirjaus 1

Hallituksen tavoitteena on tehdä Suomesta hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä sekä maailman ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta. Energia- ja ilmastopolitiikassa on kasvava paine maailmanlaajuisesti ja EU:ssa päästövähennystavoitteiden kiristämiseen. Perinteisten toimenpiteiden lisäksi panostetaan vähähiilisten energiateknologioiden edistämiseen. Toimeenpano edellyttää yritysten tunnistamista, joilla on kyky ja halu kasvaa ja löytää uusia markkinoita, sekä rajallisten resurssien allokointia uusien teknologioiden edistämiseen.

SUOSITUS 3 ALAOSIO 3: ja keskittää investointeihin liittyvän talouspolitiikan kestävään liikenteeseen alueelliset erot huomioon ottaen.,

Toimenpiteet**Kommentit****Tilannekatsaus****CSR.2019.4**

SUOSITUS 4 ALAOSIO 1: Vahvistaa kotitalouksien velkaantuneisuuden seuranta

Toimenpiteet**Kirjaus 1**

TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:52 PM)

Kulutusluottoja koskevaa lainsäädäntöä on tiukennettu ja kulutusluottojen korkokatto (20 %) astui voimaan vuoden 2019 syyskuussa. Covid-19-pandemian aikana joidenkin kulutusluottojen korkokatto laskettiin väliaikaisesti 10 prosenttiin. Väliaikainen laki oli voimassa 1.7.2020-30.9.2021.

Kirjaus 2

TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (11/12/2020 16:26 PM)

Kulutusluottoja koskevaa lainsäädäntöä on tiukennettu ja kulutusluottojen korkokatto (20 %) astui voimaan syyskuussa 2019. Uudistus rajoitti myös oikeutta periä kuluttajilta muita lainaan liittyviä kuluja. Covid-19-pandemian aikana joidenkin kulutusluottojen (ei esimerkiksi luottokorttien) korkokatto on väliaikaisesti laskettu 10 prosenttiin. Tällainen väliaikainen lainsäädäntö on voimassa 1.7.–31.12.2020, mutta sitä jatketaan syyskuun 2021 loppuun asti.

Kirjaus 3

TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:52 PM)

Finanssivalvonta suositteli 17.12.2021 makrovakauspoliittisessa tiedonannossaan lainanantajia olemaan pidättyväisiä tuloihin nähden suurien ja pitkän takaisinmaksuajan lainojen myöntämisessä.

Kirjaus 4	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:53 PM)</p> <p>Valtiovarainministeriö julkisti tammikuun 2022 lopulla julkiseen kuulemiseen lakiesityksen kotitalouksien velkaantumisen rajoittamiseksi. Ehdotus sisältää 30 vuoden enimmäiskeston uusille asunto- ja asunto-osakeyhtiölainoille. Jälkimmäisille ehdotetaan myös 60 %:n rajaa uudisrakentamisen rahoituksessa ja rajoituksia lainan takaisinmaksulle ensimmäisten 5 vuoden aikana rakentamisen valmistumisen jälkeen. Kulutusluotonantajat ovat myös velvollisia toteuttamaan luottoriskin arvioinnin asiakastoiminnassaan ja kulutusluottolaitosten valvonta siirtyy Finanssivalvonnalle. Uuden lain odotetaan tulevan voimaan 1.7.2023.</p>
	Kommentit
	Tilannekatsaus

SUOSITUS 4 ALAOSIO 2: ja perustaa luottorekisterijärjestelmän..

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (17/12/2020 14:20 PM)</p> <p>Positiivisen luottorekisterijärjestelmän perustamisen ohjausryhmä ja työryhmät perustettiin maaliskuussa 2020.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (03/03/2022 11:43 AM)</p> <p>Hallituksen esityksen luonnos oli julkisessa kuulemisessa 10.5.2021 asti. Esitys annettiin eduskunnalle helmikuussa 2022 (https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_22+2022.aspx). Työ rekisterin perustamiseksi on käynnissä.</p>
	Kommentit
	Tilannekatsaus
Kirjaus 1	<p>Kulutusluottorekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön keväällä 2024. Luonnollisen henkilön elinkeinokäyttöön ottamat luotot kirjattaisiin rekisteriin kevästä 2026 alkaen.</p>

2 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano (Fenix)¹²

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2019.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotaan toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamista koskevan ensimmäisen lainsäädäntökehityksen voimaantulo	2021, Q3	Valmis
CSR.2019.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotaan toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamisen päätökseen saattavan lisälainsäädännön voimaantulo	2023, Q1	Ei valmis
CSR.2019.2, alaosio 1	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Valtion omistamasta uudesta yhtiöperusteesta välityömarkkinatoimijasta annetun lain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.2, alaosio 1	Pohjoismainen työvoimapaalveluiden malli	Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapaalvelumallia säätelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.2, alaosio 2	Jatkuvan oppimisen digitalisaatio-ohjelma	Jatkuvan oppimisen digitaalisten palvelujen tietotekniikka-arkkitehtuurin valmiiksi saattaminen	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.2, alaosio 2	Koulutustason parantaminen lisäämällä aloituspaikkoja korkea-asteen koulutuksessa	Lisätään opiskelijoiden sisäänottoa korkea-asteen oppilaitoksiin	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2019.2, alaosio 2	Jatkuvan oppimisen uudistus	Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain voimaantulo	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.2, alaosio 2	Jatkuvan oppimisen uudistus	Julkaistaan ensimmäinen hakumenettely, joka koskee koulutuksen tarjoamista digitaalisten ja vihreiden taitojen vahvistamiseksi	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.2, alaosio 3	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Valtion omistamasta uudesta yhtiöperusteesta välityömarkkinatoimijasta annetun lain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.2, alaosio 3	Pohjoismainen työvoimapaalveluiden malli	Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapaalvelumallia säätelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 1	Investoinnit uusiin energia-tekniologioihin	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa

¹² Taulukko päivitetään kaksi kertaa vuodessa (marras- ja huhtikuussa) komission Fenix-tietojärjestelmässä. Seuraava päivitys on 30.4.2022 mennessä.

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2019.3, alaosio 1	Kärkitekniologioiden (mikroelektroniikka, 6G, tekoäly ja kvanttilaskenta) vauhdittaminen	Mikroelektroniikkahankkeet hyväksytään	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Kärkitekniologioiden (mikroelektroniikka, 6G, tekoäly ja kvanttilaskenta) vauhdittaminen	Hyväksytään hankkeet, joilla kehitetään 6G-, tekoäly- ja kvanttilaskentaa	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtääviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen tähtääviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q4	Ei valmis

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Investoinnit uusiin energiateknologioihin	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Ensimmäisen energiainfrastruktuurihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Ahvenanmaan investointi- ja uudistuskokonaisuus	Uusiutuvaan energiaan Ahvenanmaalla tehtäviä investointeja koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Energiaverotuksen uudistaminen teknologiakehitys huomioivaksi	Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmistevärosta annetun lain voimaantulo	2021, Q2	Valmis

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2019.3, alaosio 2	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Ensimmäisen vähäpäästöisen vedyn tuotantoa ja hyödyntämistä sekä hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskevan kansallisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Julkaistaan ensimmäinen ehdotuspyyntö teollisuuden prosessien suorasta sähköistämistä ja vähähiilistämistä teollisuuden hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttö ja kierrätys	Julkaistaan ensimmäinen hakumenettely, joka koskee jätemateriaalien ja sivuvirtojen uudelleenkäyttöä edistäviä investointihankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Ilmastolain uudistus ja teollisuuden vähähiilistäminen	Uudistetun ilmastolain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Kiertotalouden strateginen edistäminen ja jätelain uudistus	Valtioneuvoston periaatepäätöksen hyväksyminen kiertotaloutta koskevan strategisen ohjelman täytäntöönpanosta	2021, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus, jossa määritellään pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus tai valtion talousarviota koskeva päätös, jossa määritellään muita kuin pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma	Vähähiilisen rakennetun ympäristön tukemista koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelma	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelman julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Julkinen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri	Kaasu-, sähkö- ja vety-ajoneuvojen jakeluinfrastruktuurin parantamista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2019.3, alaosio 2	Yksityinen latausinfrastrukturi	Voimaan tulevat valtioneuvoston päätökset asuinrakennusten latausinfrastruktuurin tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä ja yksityisen latausinfrastruktuurin tuen soveltamisalan laajentamisesta työpaikkoihin.	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Valtioneuvoston periaatepäätöksen LVM/2021/62 hyväksyminen kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi	2021, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Kotimaan liikenteen päästöjä vähentäviä kansallisia lisätoimenpiteitä koskevan hallituksen päätöksen julkaiseminen	2022, Q2	Viivästynyt
CSR.2019.3, alaosio 2	Kestävän liikenteen vero-uudistus	Tuloverolakiin tehtyjen liikenteen työsuhte-etuja koskevien muutosten (1205/2020) voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Kestävän liikenteen vero-uudistus	Työsuhteautojen verotusta koskevien tuloverolakiin tehtyjen muutosten (1/2021) voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmien kolmen ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 3	Liikenne ja maankäyttö – Digirata-hanke	Euroopan rautatieliikenteen hallintajärjestelmän (ERTMS) mallintamislaitteiden testuslaboratorio on toiminnassa	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.1, alaosio 1	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastus-palvelujen uudistamista koskevan ensimmäisen lainsäädäntökehityksen voimaantulo	2021, Q3	Valmis
CSR.2020.1, alaosio 1	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastus-palvelujen uudistamisen päätökseen saattavan lisälainsäädännön voimaantulo	2023, Q1	Ei valmis
CSR.2020.1, alaosio 1	Kulttuuri- ja luovien alojen uudistamisen tuki	Julkaistaan kaksi hakumenettelyä, jotka koskevat kulttuurialan ja luovien alojen uudistamista tukevia hankkeita ja joista toinen koskee kehittämistukea ja toinen pilottitukea	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.1, alaosio 1	Matkailualan kestävyys ja digitalisaation kasvun tukeminen	Matkailualan TKI-hankkeita koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2020.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitota-kuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamista sekä sosi-aali-, terveydenhuolto- ja pelastus-palvelujen uudistamista koskevan ensimmäisen lainsää-däntökehityksen voimaantulo	2021, Q3	Valmis
CSR.2020.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitota-kuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosi-aali-, terveydenhuolto- ja pelastus-palvelujen uudistamisen päätökseen saattavan lisälain-säädännön voimaantulo	2023, Q1	Ei valmis
CSR.2020.1, alaosio 2	Koulutustason parantami-nen lisäämällä aloituspaik-koja korkea-asteen koulu-tuksessa	Lisätään opiskelijoiden sisäänottoa kor-kea-asteen oppilaitoksiin	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.1, alaosio 3	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitota-kuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamista sekä sosi-aali-, terveydenhuolto- ja pelastus-palvelujen uudistamista koskevan ensimmäisen lainsää-däntökehityksen voimaantulo	2021, Q3	Valmis
CSR.2020.1, alaosio 3	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitota-kuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosi-aali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamisen päätökseen saattavan lisälain-säädännön voimaantulo	2023, Q1	Ei valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittä-minen	Valtion omistamasta uudesta yhtiöperusteisesta välityömarkkinatoimijasta annetun lain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.2, alaosio 1	Pohjoismainen työvoima-palveluiden malli	Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapalvelu-mallia säätelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.2, alaosio 1	Koulutustason parantami-nen lisäämällä aloituspaik-koja korkea-asteen koulu-tuksessa	Lisätään opiskelijoiden sisäänottoa kor-kea-asteen oppilaitoksiin	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Jatkuvan oppimisen uu-distus	Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelu-keskuksesta annetun lain voimaantulo	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Jatkuvan oppimisen uu-distus	Julkaistaan ensimmäinen hakumenettely, jo-ka koskee koulutuksen tarjoamista digitaalis-ten ja vihreiden taitojen vahvistamiseksi	2022, Q2	Aikataulussa

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2020.2, alaosio 1	Työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton sujuvoittaminen ja kansainvälisten rekrytointien helpottaminen	Opiskelijoita, tutkijoita ja harjoittelijoita koskevan lainsäädännön (719/2018) muutosten voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.2, alaosio 1	Työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton sujuvoittaminen ja kansainvälisten rekrytointien helpottaminen	Nopeutetaan erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien pikakaistaan kuuluvien oleskelulupahakemusten käsittelyyn keskimäärin kuluva aikaa	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.2, alaosio 2	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Valtion omistamasta uudesta yhtiöperusteisesta välityömarkkinatoimijasta annetun lain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.2, alaosio 2	Pohjoismainen työvoimapalveluiden malli	Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapalvelumallia säätelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 1	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmien kolmen ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 1	Kulttuuri- ja luovien alojen uudistumisen tuki	Julkaistaan kaksi hakumenettelyä, jotka koskevat kulttuurialan ja luovien alojen uudistamista tukevia hankkeita ja joista toinen koskee kehittämistukea ja toinen pilottitukea	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 1	Matkailualan kestävyys ja digitalisaation kasvun tukeminen	Matkailualan TKI-hankkeita koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 1	Kasvun kiihdyttämisohjelma pienille yrityksille	Yritysten kansainvälistymisvalmiuksien tukemista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Investoinnit uusiin energia-tekniologioihin	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Ensimmäisen energiainfrastruktuurihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Ahvenanmaan investointi- ja uudistuskokonaisuus	Uusiutuvaan energiaan Ahvenanmaalla tehtäviä investointeja koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Energiaverotuksen uudistaminen teknologiakehitys huomioivaksi	Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmistevorosta annetun lain voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Ensimmäisen vähäpäästöisen vedyn tuotantoa ja hyödyntämistä sekä hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskevan kansallisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Julkaistaan ensimmäinen ehdotuspyyntö teollisuuden prosessien suorasta sähköistämistä ja vähähiilistämistä teollisuuden hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Ilmastolain uudistus ja teollisuuden vähähiilistäminen	Uudistetun ilmastolain voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus, jossa määritellään pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2021, Q4	Valmis

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2020.3, alaosio 4	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus tai valtion talousarviota koskeva päätös, jossa määritellään muita kuin pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelma	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelman julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Julkinen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri	Kaasu-, sähkö- ja vety-ajoneuvojen jakeluinfrastruktuurin parantamista koskevan haku- ja menettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Voimaan tulevat valtioneuvoston päätökset asuinrakennusten latausinfrastruktuurin tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä ja yksityisen latausinfrastruktuurin tuen soveltamisalan laajentamisesta työpaikkoihin.	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Valtioneuvoston periaatepäätöksen LVM/2021/62 hyväksyminen kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi	2021, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Kotimaan liikenteen päästöjä vähentäviä kansallisia lisätoimenpiteitä koskevan hallituksen päätöksen julkaiseminen	2022, Q2	Viivästynyt
CSR.2020.3, alaosio 4	Kestävän liikenteen verouudistus	Tuloverolakiin tehtyjen liikenteen työsuhde-etuja koskevien muutosten (1205/2020) voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Kestävän liikenteen verouudistus	Työsuhdeautojen verotusta koskevien tuloverolakiin tehtyjen muutosten (1/2021) voimaantulo	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q4	Ei valmis

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Ensimmäisen energiainfrastruktuurihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Ahvenanmaan investointi- ja uudistuskokonaisuus	Uusiutuvaan energiaan Ahvenanmaalla tehtäviä investointeja koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Julkinen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri	Kaasu-, sähkö- ja vety-ajoneuvojen jakeluinfrastruktuurin parantamista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Voimaan tulevat valtioneuvoston päätökset asuinrakennusten latausinfrastruktuurin tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä ja yksityisen latausinfrastruktuurin tuen soveltamisalan laajentamisesta työpaikkoihin.	2021, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Liikenne ja maankäyttö – Digirata-hanke	Euroopan rautatieliikenteen hallintajärjestelmän (ERTMS) mallintamislaitteiden testauslaboratorio on toiminnassa	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Digitaalinen infrastruktuuri – Viestintäverkkojen laadun ja saatavuuden kehittäminen	Laajakaistatukilain muutosten voimaantulo	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Digitalous – reaaliaikatalousohjelma (RTE)	Luodaan elinkelpoinen minimiekosysteemi (MVE), ja se on toimintavalmis	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Investoinnit uusiin energia-tekniologioihin	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Aikataulussa

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2020.3, alaosio 6	Kärkitekniologioiden (mikroelektroniikka, 6G, tekoäly ja kvanttilaskenta) vauhdittaminen	Mikroelektroniikkahankkeet hyväksytään	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Kärkitekniologioiden (mikroelektroniikka, 6G, tekoäly ja kvanttilaskenta) vauhdittaminen	Hyväksytään hankkeet, joilla kehitetään 6G-, tekoäly- ja kvanttilaskentaa	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q2	Valmis

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Aikataulussa

3 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
1. Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen	<p>1. Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus: Hallitusohjelman mukaisen parlamentaarisen jatkuvan oppimisen uudistuksen linjaukset valmistuivat 17.12.2020. Uudistushanke jatkuu 31.3.2023 asti. Vuosien 2021-2022 aikana kartoitetaan ja aloitetaan linjausten toimeenpanon edellyttävät toimet, kuten muutokset lainsäädäntöön, rahoitukseen ja toimintamalleihin. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Reformin (P3C2R1) Jatkuvan oppimisen uudistus luodaan linjausten tavoitteiden edellyttämiä rakenteita ja toimintamalleja sekä vauhditetaan uudistuksen toimeenpanoa.</p> <p>2. Oppivelvollisuuden laajentaminen: Hallitusohjelman mukaisesti oppivelvollisuusikä nostettiin 18 ikävuoteen, ja oppivelvollisuus laajenee toiselle asteelle ikäluokka kerrallaan vuodesta 2021 lähtien.</p> <p>Jokaisen perusopetuksen päättävän nuoren on haettava jatkokoulutukseen joko kevään yhteishaussa tai jatkuvissa hauissa. Oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto).</p> <p>Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä myös opintojen maksuttomuus laajeni perusopetuksesta toiselle asteelle. Opiskelijoille ilmaisia ovat muun muassa opetus ja ruokailu, opetuksessa tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, työasut ja -aineet, ylioppilaskokeet ja yli seitsemän kilometrin koulumatkat.</p> <p>Lisäksi vahvistettiin opintojen ohjausta ja oppilashuollon palveluita sekä peruskoulun mahdollisuuksia tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suoriutua toisen asteen koulutuksesta.</p> <p>3. Oikeus oppia - kehittämisohjelma Oikeus oppia –kehittämisohjelmalla edistetään oppimista, tasa-arvoa ja hyvinvointia sekä vahvistetaan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen laatua. Tavoitteena on kaventaa ja ennaltaehkäistä oppimiseroja sekä vahvistaa oppimisen tukea lainsäädännön, rahoitusjärjestelmien ja toimintatapojen kehittämisellä. Ohjelmassa on myös myönnetty valtionavustuksia mm. oppimisen ja hyvinvoinnin, inklusion, tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja vuorovaikutuksen vahvistamiseen.</p>	<p>Jatkuvan oppimisen uudistuksella tuetaan työelämän, yritysten ja yhteiskunnan pitkän aikavälin kasvupotentiaalia ja uudistumista sekä työllisyyttä sekä alueiden elinvoimaa. Lisäksi parannetaan koulutustarjonnan vastaavuutta työelämän tarpeisiin, palvelujärjestelmän joustavuutta ja reagoitakykyä sekä tuetaan osaajien saatavuutta.</p> <p>Laajennetun oppivelvollisuuden avulla varmistetaan, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen tutkinnon. Oppivelvollisuuden laajentaminen nostaa nuorten osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja, lisää koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, edistää nuorten hyvinvointia sekä parantaa pitkällä aikavälillä työllisyysastetta.</p>

4. Maahanmuuttaneiden perusopetuksen oppilaiden oppimis- ja koulunkäyntivalmiuksia tukeva toimenpideohjelma.

Toimenpideohjelmalla vahvistetaan erityisesti vieraskielisten sekä vasta maahan tulleiden oppilaiden kielitaitoa, opiskelu- ja koulunkäyntivalmiuksia sekä perustaitoja sekä varmistetaan sujuvia siirtymiä toiselle asteelle, sekä valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen. Ohjelma toteutetaan vuosina 2022 – 2026 ja se suunnataan erityisesti vuosiluokkien 7 – 9 oppilaille.

5. Oikeus osata -ohjelma

Ammatillisen koulutuksen laatua ja tasa-arvoa parantava Oikeus osata -kehittämishjelma varmistaa osaltaan, että kaikki ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat saavat vankan ammattiosaamisen ja hyvät perustaidot työtä, elämää ja elinikäistä oppimista varten. Ohjelmassa on neljä laajaa toimenpidekokonaisuutta. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa kehittämissuunnitelman yhteistyössä Opetushallituksen kanssa vuosina 2020–2022. Ohjelman toteutukseen on varattu rahoitusta yhteensä yli 270 miljoonaa euroa. Lisäksi strategiarahoitusta suunnataan tukemaan kehittämissuunnitelman tavoitteita.

6. Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma

Lukion laatu- ja saavutettavuusohjelmalla luodaan pohjaa lukiokoulutuksen laadun systemaattiselle ja pitkäjänteiselle kehittämiselle. Tarkoituksena on tukea lukiokoulutuksen järjestäjiä mm. uuden lukiolain ja opetussuunnitelman toimeenpanossa sekä koulutuksen laadun parantamisessa. Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma toteutetaan viitenä toimenpidekokonaisuutena. Opiskelijälähtöisyys sekä yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden vahvistaminen ovat läpileikkaavina teemoina kaikissa toimenpidekokonaisuuksissa Laatu- ja saavutettavuusohjelman toteutukseen on varattu yhteensä 15 miljoonaa euroa vuosille 2021–2022.

Oikeus osata -kehittämissuunnitelma tukee ammatillisen koulutuksen laadun jatkuvaa parantamista ammatillisen koulutuksen laatustrategian vaikuttavuustavoitteiden ja linjausten mukaisesti. Ohjelma nostaa opiskelijoiden osaamistasoa, kaventaa ja ennaltaehkäisee sukupuolesta, sosioekonomisesta taustasta, asuinpaikasta tai tuen tarpeesta johtuvia eroja oppimisessa ja oppimistuloksissa ja edistää näin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ammatillisessa koulutuksessa. Lisäksi kehittämissuunnitelma edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta.

Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma edistää lukiolaisten hyvinvointia ja vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta. Lisäksi se nostaa osaamistasoa ja osaamisen laatua sekä kaventaa oppimiseroja. Ohjelma tukee koulutuksen järjestäjiä lukiokoulutuksen laadunhallinnassa sekä lukiolain ja opetussuunnitelmien toimeenpanossa.

Pilarin periaate

Lista pääasiallisista toimista

Toimien arvioitu vaikutus

2. Sukupuolten tasa-arvo

1. Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan 2020-2023 on koottu hallituksen sukupuolten tasa-arvoa edistävät toimet. Poikkihallinnollista ohjelmaa toimeenpannaan kaikissa ministeriöissä. Naisten urakehitystä tukevia tavoitteita on asetettu sekä pörssiyhtiöille että valtio-omisteisille yhtiöille. Tavoitteena on sukupuolten tasapuolinen edustus yhtiöiden hallituksissa. Hallitus korostaa sukupuolivaikutusten arvioinnin tärkeyttä. Sukupuolivaikutusten arviointi on tehty mm. energia- ja ilmastostrategian toimenpiteistä.

2. Valmisteilla on hallitusohjelman palkka-avoimuuskirjaukseen perustuva lakiesitys tasa-arvolain muuttamiseksi, jolla estetään sukupuoleen perustuvaa palkkasyrjintää palkka-avoimuutta lisäämällä. Tavoitteena on lakiesityksen käsittely eduskunnassa syksyllä 2022 ja lain voimaantulo vuoden 2023 alkupuolella. Lakiesitys on yksi osa samapalkkatoimien kokonaisuutta.

3. Samapalkkaisuusohjelma ja hallituksen samapalkkaisuutta edistävät hankkeet:

Palkkatasa-arvoa vahvistetaan kolmikantaisella samapalkkaisuusohjelmalla ja hallituksen hankkeilla. Samapalkkaisuusohjelma 2020–2023 sisältää hallituksen ja työmarkkinakeskusjärjestöjen yhteiset toimenpiteet palkkatasa-arvon edistämiseksi. Ne liittyvät mm. palkka- ja sopimuspolitiikkaan, palkkausjärjestelmiin ja työn ja perheen yhteensovittamiseen. Osana ohjelmaa toteutetaan laaja, työelämän sukupuolen mukaista segregatiota purkava hanke. Lisäksi toteutetaan tutkimus, joka tarkastelee työurien ja ammattisegregaation vaikutusta sukupuolten palkkaeroon.

Hallituksen omina hankkeina v. 2021-2023 toteutetaan työehtosopimusten sukupuolivaikutusten arviointi sekä Samanarvoinen työ –hanke. Sukupuolivaikutusten arviointi –tutkimuksessa selvitetään työehtosopimusten vaikutuksia palkkatasa-arvon toteutumiseen ja kehitetään suosituksia sukupuolivaikutusten arviointiin. Samanarvoinen työ -hanke tutkii töiden vaatavuuden arviointiperusteita ja edistää samapalkkaisuutta töissä, jotka ovat yhtä vaativia.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelman toimeenpanon seurannasta ilmestyy loppuraportti näillä näkymin vuoden 2023 ensimmäisellä neljänneksellä.

3. Samapalkkaisuutta edistävästä hankkeista saadaan uusia välineitä palkkatasa-arvon edistämiseen. Ne vaikuttavat pidemmällä aikavälillä palkkaeron kaventumiseen. Samapalkkaisuusohjelmasta ja hankkeista tehdään erillinen vaikuttavuusarviointi ulkopuolisen arvioijan toimesta. Se julkaistaan vuonna 2023.

Pilarin periaate**Lista pääasiallisista toimista****Toimien arvioitu vaikutus**

4. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi (P3C111): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi

5. Suomen kestävän kasvun ohjelman Investoinnin (P3C111) alakomponentti: Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen

6. Suomen kestävän kasvun ohjelman Investoinnin (P3C111) alakomponentti: Mielenterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä.

4. Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältyvillä toimilla on sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia. Julkisten työvoimapaalvelujen tarjoamisessa on säännösten mukaan aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla.

5. Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen - komponentin tavoitteena on eri toimin vaikuttaa haavoittuvassa työmarkkina-asetuksessa olevista henkilöistä erityisesti osatyökykyisten työttömien, vammaisten henkilöiden ja mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työmarkkinatilanteeseen. Vaikutuksena on työkykyä ja työllistymistä tukevien palveluiden kehittyminen, niiden laadukkuus sekä parempi saatavuus ja saavutettavuus. Seuranta- ja arviointitutkimuksessa tullaan kiinnittämään huomiota toimenpiteiden sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksiin.

6. Mielenterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä – komponentilla on vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon edistämiseen, sillä pyritään kehittämään mielenterveyden tuen ja ennakoivan monipuolisen tuen saantimahdollisuudet työpaikoilla voivat osaltaan auttaa vähentämään naisten kokemaa henkistä kuormitusta ja tasata naisten ja miesten välistä työhyvinvointieroa sekä työssä jaksamista. Työpaikkojen mielenterveysosaamisen vahvistaminen vaikuttaa myönteisesti myös mielenterveysongelmia kohdanneiden työntekijöiden työssä jatkamiseen. Kolme viidestä mielenterveysyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä oli naisia. Mielenterveyden häiriöistä johtuvan sairauspäivärahan kasvu on ollut erityisen suurta nuorilla ja varhaiskeski-ikäisillä naisilla. Mielenterveyden tukemisen toimet työpaikoilla ja työterveysyhteistyössä voivat tasoittaa sukupuolten välistä epätasa-arvoa ja vähentää erityisesti naisten työkyvyttömyyseläköitymistä ja sairauspoissaoloja tältä osin. Myös psykososiaalisen kuormituksen kokeminen on naisilla yleisempää kuin miehillä. Haittaava kiire ja työn henkinen kuormittavuus ovat yleistyneet viime vuosina erityisesti työssäkäyvien naisten keskuudessa.

Pilarin periaate

Lista pääasiallisista toimista

Toimien arvioitu vaikutus

7. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 4 uudistus 1 (P4C1R1) Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen ja siihen sisältyvät investoinnit (P4C1I1- P4C1I4).

7. Pilarin 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen – on vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. vastaa etenkin heikoimmassa asemassa olevien ryhmien tarpeisiin edistää tasa-arvoa sukupuolten välillä. Suomessa eriarvoisuus sukupuolten välillä ilmenee muun muassa elinajanodotteessa, joka on alempaan sosioekonomiseen ryhmään kuuluvilla miehillä alhaisempi. Näin ollen palvelujen saatavuuden vahvistamisella, ehkäisevien toimen tehostamisella ja niiden paremmalla, tietoon perustuvalla kohdentamisella voidaan edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa.

3. Yhtäläiset mahdollisuudet

1. YK:n vammaisyleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma (ks. tarkemmin kohta 17)

Määritelty toimenpiteet vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi

2. Kansallinen Romanipoliittinen ohjelma (ROMPO3, ajalle 2023-2030) 'National Roma Strategy' (ohjelman valmistelu 2022)

Romaniväestön yhdenvertaisuus, osallisuus ja osallistuminen lisääntyy ja parantuu kaikilla yhteiskunnan tasoilla kaikilla ikäryhmillä.

3. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi 1 (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältäen komponentit:
- Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen
- Mielensterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä

Pilarin kolme komponentissa yksi vahvistetaan työllisyyttä, parannetaan työmarkkinoiden kohtaantoa, pidennetään tyuria sekä parannetaan kilpailukykyä. Työllisyyden lisäämiseksi tavoitteena on saada kaikki työvoimapotentiaali käyttöön, erityisryhminä nuoret ja osatyökykyiset, ja toimia suunnataan henkilöryhmiin, joiden kohdalla koronan vaikutukset vaikeuttavat työllistymistä merkittävästi. Toimet tukevat päivitetyn Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa, muun muassa edistämällä yhtäläisiä mahdollisuuksia, tukemalla työllisyyttä aktiivisesti ja osallistamalla vammaisia sekä edistämällä nuorten työllistymistä.

4. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilari 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä sen alaiset uudistukset (P4C1R1) ja investoinnit (P4C1I1- P4C1I4)

Pilarissa neljä esitetyt uudistukset ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä sekä ehkäisemällä syrjäytymistä pitkällä aikavälillä. Pilari 4 toimenpiteet tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen toteutumista. Tehtävät toimenpiteet edistävät rakenneuudistukseen liittyvien hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden toteutumista: turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville, parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
4. Työllisyyden aktiivinen tukeminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tuodaan työkyvyn tuki osaksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden keskeiseksi 2. Lisätään tuetun työllistymisen menetelmien käyttöä kaikkein vaikeimmin työllistyvien apuna. 3. Vahvistetaan ammattilaisten ja asiantuntijoiden työkykyosaamista. (työkykykoordinaattorit) 4. Käynnistetty arviointitutkimus hankkeissa tehtyjen interventioiden vaikutuksista sekä palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisesta. 5. Osatyökykyisten työttömien työllistymistä yrityksiin edistetään lisäämällä julkisissa hankinnoissa työllistämiskriteerin käyttöä 6. Vuonna 2021 perustettiin yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus tukemaan sellaisen yritystoiminnan syntymistä, jossa liiketoiminnan keinoin pyritään toteuttamaan yhteiskunnallisesti tai ekologisesti tärkeää tavoitetta. (ml osatyökykyisten työllistäminen) 7. Perusteilla on valtion erityistehtäväyhtiö, joka työllistää niitä osatyökykyisiä, jotka muuten jäisivät työelämän ulkopuolelle. Lakiesitys Työkanava Oy:stä vahvistettiin 1.4.2022. Laki tulee voimaan 1.7.2022. 8. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi 1 (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältäen komponentin: <ul style="list-style-type: none"> - Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen - Mielensterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä 9. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 uudistus 2 (P3C1R2): Työttömyyspäivärahan lisäpäivien poistaminen 10. Työelämäohjelmien kokonaisuus hallitusohjelmassa tavoitteena työllisyyden edistäminen, työkyvyn, työhyvinvoinnin, tuottavuuden ja mielensterveyden vahvistaminen työelämässä <ul style="list-style-type: none"> • TYÖ2030 • Työkykyohjelma • Työn, terveyden ja työkyvyn tutkimus- ja kehittämisohjelma • Työelämän ja hyvän mielensterveyden toimenpideohjelma 	<p>Työkykyohjelman toimenpiteissä painopistettä siirretään työkyvyttömyyden tarkastelusta olemassa olevan työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseen ja työllistymisen edistämiseen.</p> <p>Toimenpiteet edesauttavat osatyökykyisten työllistymistä ja työssä jaksamista tarjoamalla heille tarkoituksenmukaiset työkyvyn tuen palvelut. Uusia keinoja haetaan kokeiluhankkeista vaikuttavien palvelujen ja toimintamallien käyttöönottamiseksi. Vaikutuksena on, että osataan tunnistaa osatyökykyisten työkyvyn tuen tarve, osataan tarjota heille yksilöllisiä ja oikea-aikaisia työkyvyn tuen ja työllistymisen edistämisen palveluja, on vahvistettu asiantuntijoiden osaamista ja resursointia osatyökykyisten palvelujen parantamiseksi.</p> <p>Työllisyyden edistäminen työkykyohjelman eri toimin vaikuttaa haavoittuvassa työmarkkina-asetuksessa olevista henkilöistä erityisesti osatyökykyisten työttömien, vammaisten henkilöiden ja mielensterveyden häiriöihin sairastuneiden työmarkkinatilanteeseen. Vaikutuksena on työkykyä ja työllistymistä tukevien palveluiden kehittyminen, niiden laadukkuus sekä parempi saatavuus ja saavutettavuus. Yhdenvertaisuus näyttäytyy parempana yhdenvertaisuutena työmarkkinoilla. Työkykyä ja työllistymistä tukevissa palveluissa yhdenvertaisuus on myös parempaa alueellista yhdenvertaisuutta palvelutarjonnassa. Seuranta- ja arviointitutkimuksessa tullaan kiinnittämään huomiota toimenpiteiden sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksiin.</p> <p>Pilariin 3 Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältyvillä toimilla on sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia. Lisäpäivien ikärajan korottamisen ja lopulta poistamisen tavoitteena on pidentää työuria ja sitä kautta vähentää työttömyyttä ja lisätä työllisyyttä. Valtiovarainministeriön arvion mukaan työttömyysturvan lisäpäivistä luopuminen vahvistaisi työllisyyttä noin 7900 työllisellä</p>

10. TYÖ2030 edistää työhyvinvointia, työelämä-innovaatioita ja tuottavuutta työpaikoilla, vaikuttaa toimialojen vetovoimaisuuteen ja kohtaantoon.

- Toimiala- ja aluehankkeiden (ELYt) hyvien käytäntöjen konseptointi, levittäminen ja juurruttaminen
- Johtajuusverkoston toiminta
- Vaikutusarviointi

Työn, terveyden ja työkyvyn tutkimus- ja kehittämissuunnitelma kehittää alan tutkimusta ja tietoperustaa päätöksenteon tueksi

- Dialogit tutkimustiedon ja asiantuntijoiden kesken
- Tutkimustiedon koonti, verkoston rakentaminen
- Hybridityö, etätö ja läsnätyö HELP-projekti (TTL) koonnut yhteen ajankohtaista tutkimustietoa.

Työelämän ja hyvän mielenterveyden toimenpideohjelma – mielenterveyssyistä johtuvien sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden vähentäminen

- Mielenterveyden tuen toimintamalli työterveysyhteistyöhön. Pilotit käynnissä.
- Työkalupakki: Käytetty tähän mennessä 60 000 kertaa. Työkalupakin levittäminen käynnissä. Pakkia kehitetään saadun palautteen perusteella.
- Vaikutusarviointi
- Viestintähanke

Maaliskuussa 2021 käynnistyi työllisyyden kuntakokeilu, jonka tavoitteena on tehostaa eri viranomaisten alueellista yhteistyötä työllisyyden hoidossa.

Vuoden 2022 aikana uudistetaan työvoimapalveluita ns. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaisesti. Kontaktit työnhakijoihin tiivistyvät lisääntyvien haastattelujen ja työnhakukeskustelujen kautta. Työnhakijoille asetetaan velvoite hakea 0-4 työpaikkaa kuukaudessa huomioiden heidän henkilökohtainen tilanteensa. Sanktioita lievennetään esimerkiksi ottamalla käyttöön huomautusmenettely ennen määräaikaista työttömyysetuuden menettämistä.

Noin 230 000 TE-toimistojen asiakasta siirtyi kuntien vastuulle ja noin kolmannes TE-toimistojen henkilöstöstä siirtyi kuntien palvelukseen (yli 1 100 henkilötyövuotta).

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönottoon on TE-toimistoille myönnetty lisäresursseja 70 miljoonaa euroa vuodelle 2022.

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin arvioidaan kasvattavan työllisyyttä noin 10 000 työllisellä. Työllisyysvaikutusten arvioidaan syntyvän täysimääräisesti vuodesta 2025 alkaen.

Pilarin periaate**Lista pääasiallisista toimista****Toimien arvioitu vaikutus**

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa) aloitti toimintansa vuoden 2021 lopulla. Palvelukeskus edistää työikäisten osaamisen kehittämistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Palvelukeskusta koskeva laki tuli voimaan 1.9.2021.

Jatkuvan oppimisen kehittämishankkeisiin ja työikäisen väestön osaamisen kehittämiseen on saatu huomattavia lisäresursseja, yhteensä noin 93 miljoonaa euroa vuosille 2020 ja 2021. Keskuksen pysyviin toimintamenoihin varataan vuosittain noin miljoonan euron määräraha. Jatkuvaan oppimiseen hallitus on vuoden 2021 talousarviossaan varannut kaikkiaan noin 40 miljoonaa euroa.

Hallitus päätti keväällä 2021 jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Palvelut siirtyisivät kokonaan kunnille vuoden 2024 aikana. Sujuvan siirron varmistamiseksi kuntakokeiluille säädetään jatko siihen saakka, kunnes TE-palvelut siirtyvät kunnille. TE-palvelujen siirtoa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syyskuussa 2022.

Työvoimapalveluihin liittyviä muita kehittämishankkeita ovat palkkatuen uudistaminen, rekrytointikokeilun käynnistäminen, yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostaminen ja monialaisten palvelujen lainsäädännön kehittäminen. Tavoitteena on, että rekrytointitukikokeilu alkaa maaliskuussa 2022 ja muut toimet käynnistyvät vuonna 2023.

5. Varma ja sopeutuva työllisyys**6. Palkat**

Palkat kuuluvat Suomessa pitkälti työmarkkinajärjestöjen autonomiaan, jotka kuitenkin rajoittavat muun muassa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskeva lainsäädäntö. Työsuojeluvirnaomaiset ja ammattiliitot auttavat työntekijöitä saamaan heille työehtosopimusten mukaan kuuluvan palkkauksen. Hallitus on pyrkinyt varmistamaan, että myös maahanmuuttajille maksetaan asianmukaista palkkaa.

7. Tiedot työehdoista ja irtisanotuille annettava suoja

Työsuojeluviranomainen valvoo työlainsäädännön noudattamista. Parhailaan implementoidaan avoimia ja läpinäkyviä työehtoja koskevaa direktiiviä, joka parantaa työntekijöiden oikeutta saada tietoa työsuhteen ehdoista.

8. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja työntekijöiden osallistuminen

Työmarkkinajärjestöjen kanssa käytävä vuoropuhelu on keskeinen ja vakiintunut tapa uudistaa erityisesti työ- ja sosiaalilainsäädäntöä. Yhteistoimintalaki on uudistettu ja henkilöstön kuulemisesta ja tiedottamista tehostettu otettu käyttöön jatkuvan kuulemisen periaate.

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
9. Työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen	1. Perhevapauudistusta koskevat lainmuutokset on vahvistettu ja lait tulevat voimaan 1.8.2022. Uudistuksen jälkeen vanhempainpäivärahoja on mahdollista käyttää nykyistä joustavammin ja näin yhteen sovittaa työ ja lapsen hoito. Uudistuksen tavoitteena on vanhempainvapaiden nykyistä tasaisempi jakautuminen molempien vanhempien kesken. Jatkossa molemmilla vanhemmilla on oikeus yhtä pitkään vanhempainvapaaajaksoon.	1. Numeerisesti haastavaa arvioida, missä määrin vanhemmat todella tulevat käyttämään päivärahojen joustoja.
10. Terveellinen, turvallinen ja asianmukainen työympäristö ja tietosuojat	STM:n Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2030 - Turvallisia ja terveellisiä työoloja sekä työkykyä kaikille - Linjaukset täsmentävät sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa ja ohjaavat ministeriön ja sen hallinnonalan toimintaa, jotta työ olisi terveellistä ja turvallista kaikilla työpaikoilla työnteon muodosta riippumatta. Linjauksissa on kolme painopistettä: <ul style="list-style-type: none"> • Työsuojelua, työturvallisuutta ja työhyvinvointia koskevat tulevaisuuden haasteet • Turvalliset ja terveelliset työolot • Toiminta- ja työkyvyn sekä työllistymiskyvyn edistäminen 	Laadittu vuosille 2022-2023 toimeenpanosuunnitelma, jonka avulla konkretisoidaan toimia, joiden avulla sosiaali- ja terveysministeriö ja sen yhteistyökumppanit yhdessä edistävät painopisteiden tavoitteiden saavuttamista. Toimeenpanosuunnitelman laatimiseen on osallistunut laaja työelämävaikuttajien joukko ministeriöistä työmarkkinajärjestöihin, tutkimus- ja kehittämisorganisaatioihin ja muihin työelämätoimijoihin.
11. Lastenhoito ja lapsille annettava tuki	Vuoden 2020 elokuun alussa tuli voimaan varhaiskasvatuslain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muutos, jolla purettiin subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaus. Yli 3-vuotiaiden lasten ryhmäkokoja päiväkodeissa pienennettiin palauttamalla kolme vuotta täyttäneiden lasten osalta päiväkodeissa henkilöstömitoitus 1:7:ään. Muutos tuli voimaan 1.8.2020. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos tuli voimaan 1.8.2021. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin siten, että huoltajien tuloarajat nostettiin 31%. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on jatkossa 40 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta, kun se aikaisemmin oli 50%. Varhaiskasvatuslakia uudistettiin lisäämällä lakiin säännökset lapsen saamasta tuesta. Muutokset tulevat voimaan 1.8.2022. Kansallinen lapsistrategia ja Eurooppalaisen lapsitakuun kansallinen toimeenpanosuunnitelma	Lainmuutosten jälkeen kaikilla lapsilla on yhtäläinen oikeus varhaiskasvatukseen eikä perheen sosioekonominen asema tai asuinpaikka vaikuta enää lapsen varhaiskasvatusoikeuden laajuuteen. Muutoksella parannettiin päiväkodin henkilöstömitoitusta ja henkilöstön mahdollisuutta tukea lasten kehitystä ja oppimista. Muutos teki työn vastaanottamisesta kannattavampaa, kun varhaiskasvatusmaksut eivät nouse niin nopeasti korkeimmalle tasolle. Arviolta 20 000 uutta perhettä siirtyi maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin. Varhaiskasvatuslain uudistus vahvistaa lasten oikeutta saada tarvitsemaansa tukea oikea-aikaisesti ja kunkin lapsen tarpeita vastaavasti. Uudistus tukee lapsen oikeusturvan toteutumista ja myös rakentaa nykyistä vahvemmin jatkumoa esi- ja perusopetukseen. Haavoittuvassa asemassa olevien lasten aseman parantaminen.

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
12. Sosiaalinen suojelu	1. Suomi on laatinut kansallisen suunnitelman neuvoston suosituksesta sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta (2019/C 387/01)	
13. Työttömyys-etuudet	1. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 uudistus 2 (P3C1R2): Työttömyyspäivärahan lisäpäivien poistaminen.	1. Pilariin 3 Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältyvillä toimilla on sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia. Lisäpäivien ikärajan korottamisen ja lopulta poistamisen tavoitteena on pidentää työuria ja sitä kautta vähentää työttömyyttä ja lisätä työllisyyttä. Valtiovarainministeriön arvion mukaan työttömyysturvan lisäpäivistä luopuminen vahvistaisi työllisyyttä noin 7900 työllisellä
14. Vähimmäis-toimeentulo	Toimeentulotukilain uudistamiseen tähtäävä hallituksen esitys annetaan eduskuntaan viimeistään syksyllä 2022 ja uudistukset tulevat voimaan 1.1.2023	Muutos parantaa erityisesti sosiaalihuollon ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden asemaa toimeentulotuen hakijoina kun toimeentulotuen toimeenpanon jakautuu Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueiden sosiaalihuollon kesken.
15. Vanhuuden toimeentulo ja eläkkeet	Perhevapaaudistus	Perhevapaaudistus tasapainottaa perhevapaiden vaikutusta eläkekarttumaan sukupuolten välillä, kun uudistuksen myötä hoivavastuu lapsista jakaantuu tasaisemmin vanhempien kesken.
16. Terveys- huolto	<p>1. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilari 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä sen alaiset uudistukset (P4C1R1) ja investoinnit (P4C1I1- P4C1I4)</p> <p>2. Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulainsäädäntöä uudistettiin mm. laajentamalla palvelujen maksuttomuutta sekä kohtuullistamalla maksuja. Lakimuutokset tulivat pääosin voimaan heinäkuussa 2021.</p> <p>3. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan terveydenhuoltolain muutosta, jolla tiukennetaan perusterveydenhuollon hoitotakuuta kiireettömässä tapauksissa. Jos uudistus toteutuu, potilaan tulee jatkossa päästä hoitoon viikon (7 pv) sisällä hoidon tarpeen arvioinnista.</p> <p>4. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelma</p>	<p>1. Pilarissa neljä esitetyt uudistukset ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä sekä ehkäisemällä syrjäytymistä pitkällä aikavälillä. Pilari 4 toimenpiteet tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen toteutumista. Tehtävät toimenpiteet edistävät rakenneuudistukseen liittyvien hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden toteutumista: turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville, parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.</p> <p>2. Muutoksilla edistetään yhtäpitävästi sote-uudistuksen kanssa terveyden tasa-arvoa ja hoidon saatavuutta.</p> <p>3. Ehdotetulla uudistuksella turvataan kansalaisille nykyistä nopeampi hoitoon pääsy perusterveydenhuollon kiireettömässä tilanteissa. Uudistuksella tavoitellaan terveydenhuollon peruspalvelujen vahvistamista ja palvelujen saatavuuden parantamista.</p> <p>4. Kehittämisohjelman yhtenä merkittävimmistä tavoitteista on terveyspalveluiden yhdenvertaisen saatavuuden parantaminen.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
17. Vammaisten osallistaminen	<p>1. YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpanon edistämiseksi laadittu kansallinen toimintaohjelma ”Oikeus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen 2020-2023”. Toimintaohjelmassa on 110 toimenpidettä, joiden toteuttamiseen eri ministeriöt ovat sitoutuneet.</p> <p>2. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi 1 (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältäen komponentin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen. <p>3. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 4 uudistus 1 (P4C1R1) Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen ja siihen sisältyvät investoinnit (P4C1I1- P4C1I4).</p>	<p>1. Toimintaohjelmassa korostuvat vammaisten ihmisten osallisuuden merkitys muuttuvassa toimintaympäristössä sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitys muiden oikeuksien toteutumisen edellytyksenä. Toimintaohjelman tavoitteina on lisätä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista ja vammaisten henkilöiden oikeuksien valtavirtaistamisesta eri hallinnonaloilla ja laajemmin yhteiskunnassa.</p> <p>2. Työllisyyden edistäminen työkykyohjelman eri toimin vaikuttaa haavoittuvassa työmarkkina- asemassa olevista henkilöistä erityisesti osatyökykyisten työttömien, vammaisten henkilöiden ja mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työmarkkinatilanteeseen. Vaikutuksena on työkykyä ja työllistymistä tukevien palveluiden kehittyminen, niiden laadukkuus sekä parempi saatavuus ja saavutettavuus. Yhdenvertaisuus näyttäytyy parempana yhdenvertaisuutena työmarkkinoilla. Työkykyä ja työllistymistä tukevissa palveluissa yhdenvertaisuus on myös parempaa alueellista yhdenvertaisuutta palvelutarjonnassa. Seuranta- ja arviointitutkimuksessa tullaan kiinnittämään huomiota toimenpiteiden sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksiin</p> <p>3. Pilarissa neljä esitetyt uudistukset ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä (ml. erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt) sekä ehkäisemällä syrjäytymistä pitkällä aikavälillä. Pilari 4 toimenpiteet tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen toteutumista. Tehtävät toimenpiteet edistävät rakenneuudistukseen liittyvien hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden toteutumista: turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville, parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
18. Pitkäaikais- hoito	<p>Vanhuspalvelulain muutokset 2020–2023:</p> <p>Henkilöstömitoitus tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1.10.2020 alkaen 0,5 työntekijää asiakasta kohti. • 1.1.2021 alkaen 0,55 työntekijää asiakasta kohti. • 1.1.2022 0,6 työntekijää asiakasta kohti. • 1.4.2023 0,7 työntekijää asiakasta kohti. <p>RAI-arviointivälineistön käyttöönotto viimeistään 1.4.2023</p> <p>Tällä hetkellä eduskunnan käsittelyssä olevalla vanhushoito- ja asumislain muutoksella ehdotetaan seuraavaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kotihoitoon kuuluisi asiakkaan tarpeen mukainen kotisairaanhoidon, omana palvelunaan tukipalvelut sekä uutena sosiaalipalveluna turva- ja auttamispalvelu. • Kotihoitoa olisi järjestettävä henkilön tarpeen mukaan kaikkina vuorokauden aikoina, myös öisin. • Teknologian hyödyntäminen kotihoidon toteutuksessa. • Kotihoidon riittävyyden vahvistaminen huolellisella suunnittelulla sekä henkilöstön riittävyyden seurataan myös omavalvonnan avulla. • Edistetään monimuotoisia ja joustavia asumisratkaisuja. • Yhteisöllinen asuminen korvaisi nykyisen ns. tavallisen palveluasumisen. Tavoitteena on mahdollistaa palvelujen saaminen samaan asuntoon palvelutarpeiden muuttuessa. • Pitkäaikaisesta laitoshoidosta luopuminen 2027 	<p>Kyse on lakisääteisestä vähimmäismitoituksesta, jolla turvataan iäkkäiden henkilöiden perustuslain mukaista oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin.</p> <p>Tällä hetkellä eduskunnassa olevalla vanhushoito- ja asumislain muutosehdotuksella parannetaan kotiin annettavien palvelujen saatavuutta ja laatua sekä edistetään kotihoidon henkilöstön riittävyyttä. Uudistetaan kotiin annettavia palveluja sekä asumispalveluja koskevien säännösten kokonaisuus. Lisätään vanhushoito- ja asumislakiin informatiiviset säännökset, joilla edistetään iäkkäiden henkilöiden monimuotoista asumista.</p>
19. Sosiaalinen asuntotuotanto ja asunnotto- muutta vähentävät palvelut	<p>1. Yhteistyöohjelma asunottomuuden puolittamiseksi 2020–2022.</p> <p>a. Kaikille tarvitseville on tarjottava sosiaalista vuokra-asuntoa tai asumisen turvaavaa palvelua.</p> <p>b. Haavoittuvassa asemassa olevilla henkilöillä on oikeus asianmukaiseen apuun ja suojaan häätöä vastaan.</p> <p>c. Asunottomille on tarjottava riittävää suojaa ja riittäviä palveluja heidän sosiaalisen osallisuutensa edistämiseksi.</p>	<p>1. Yhteistyöohjelma parantaa asunottomien asemaa keskeisissä kaupungeissa mm. asunottomille suunnattujen asuntojen määrän kasvattamisella sekä matalan kynnyksen sosiaali- ja terveyspalveluja kehittämällä.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
20. Peruspalvelujen saatavuus	1. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilari 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä sen alaiset uudistukset (P4C1R1) ja investoinnit (P4C1I1- P4C1I4)	1. Pilarissa neljä esitetyt uudistukset ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä sekä ehkäisemällä syrjäytymistä pitkällä aikavälillä. Pilari 4 toimenpiteet tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen toteutumista. Tehtävät toimenpiteet edistävät rakenneuudistukseen liittyvien hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden toteutumista: turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville, parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.

4 YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpano

SDG	List of main contributing measures	Estimated impact of the measures
	alle on nostettu muutamia keskeisimpiä toimia kunkin SDG:n osalta. Kattavampi listaus toimista löytyy hallituksen Agenda2030 selonteosta ¹² .	(qualitative and/or quantitative)
1. Ei köyhyyttä	<ol style="list-style-type: none"> Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus https://stm.fi/sosiaaliturvauudistus Asunnottomuuden puolitus yhteistyöohjelma https://ym.fi/asunnottomuus Lapsistrategia https://stm.fi/lapsistrategia Afriikka-strategia https://um.fi/suomenafrikkastrategia 	<ol style="list-style-type: none"> Lisääntyvä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa. Lisääntyvä asuntojen tarjonta asunnottomille ja asunnottomuustyön vahvistuminen kuntien peruspalveluissa. Hallituskauden ylittävä ja hallinnonalat yhdistävä lapsen oikeuksia kunnioittava yhteiskunta Suomen ja Afrikan poliittisten ja taloudellisten suhteiden vahvistaminen
2. Ei nälkää	<ol style="list-style-type: none"> Ruokahävikkitiekartta https://projects.luke.fi/ruokahavikkiseuranta/tiekartta/ Ilmasto-ruokaohjelma https://mmm.fi/ilmastoruokaohjelma Ravinnekierron toimenpideohjelma https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf/3896ea79-abd4-8d86-7b1f-6e615e6fe054/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf?t=1603260574640 	<ol style="list-style-type: none"> Ruokahävikin vähentäminen. Yhteiskunnan siirtyminen kohti ilmastokestävää ruokajärjestelmää. Suomeen mahdollisimman korkea ravinneomavaraisuuden aste edistämällä mm. jätevesien ravinteiden ja orgaanisten aineiden talteenottoa ja hyödyntämistä.

13 Valtioneuvoston kanslia (2020): <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162475>

3. Terveyttä ja hyvinvointia

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus <https://soteuudistus.fi/etusivu>
2. Työelämän ja hyvän mielen terveyden toimenpideohjelma <https://stm.fi/tyoelaman-mielen-terveysohjelma>
3. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelma <https://soteuudistus.fi/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus-ohjelma>

1. Lisääntyvä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa.
2. Sairauspoissaolojen ja –eläkkeiden vähentäminen. Työpaikkojen valmius tukea työntekijän mielen terveyttä.
3. Laaja-alaiset sosiaali- ja terveyskeskukset, joista ihminen saa palvelunsa sujuvasti ja avun yksilöllisiin tarpeisiin. Luottamuksen vahvistaminen julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

4. Hyvä koulutus

1. Koulutuspoliittinen selonteko <https://okm.fi/koulutusselonteko>
2. Oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuton toinen aste <https://okm.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>
3. Koulutuksen ilmasto- ja kestävyyskasvatusthanke <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/mittava-ilmasto-ja-kestavyyskasvatusthanke-tukemaan-koulujen-ja-oppilaitosten-ilmastotyota>
4. Oikeus oppia –kehittämisohjelma <https://okm.fi/laatuohjelmat>

1. Koulutuksen korkean laadun ja vaikuttavuuden ylläpitäminen sekä suomalaisen järjestelmän suoritus- ja kilpailukyvyyn kehittäminen kansainvälisessä toimintaympäristössä.
2. Koulutus- ja osaamistason nousu kaikilla koulutusasteilla, oppimiseröjen kaventuminen ja koulutuksellisen tasa-arvon lisääntyminen.
3. Koulujen toimintakulttuurin muutos kohti ekologisesti kestävämpää elämäntapaa ja oppilaiden ilmastomuutoksen hillintään liittyvien taitojen vahvistaminen.
4. Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistaminen.

5. Sukupuolten tasa-arvo

1. Tasa-arvo ohjelma <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162588>
2. Hallituksen ja työ-markkinakeskusjärjestöjen samapalkkaisuusohjelma <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162623>
3. Perhevapaaudistus <https://stm.fi/perhevapaaudistus>
4. Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma <https://oikeusministerio.fi/naisiin-kohdistuvan-vakivallan-torjuntaohjelma>

1. Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Toimenpiteet koskevat mm. työelämää, taloudellista tasa-arvoa ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista.
2. Naisten ja miesten palkkaeron kaventamiseen pyritään ohjelmassa sovitulla keinoilla, jotka liittyvät palkka- ja sopimuspolitiikkaan, palkkausjärjestelmien kehittämiseen ja palkkatietämyksen parantamiseen, segregaation purkamiseen sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen.
3. Työelämän tasapainodirektiivin edellyttämien muutosten täytäntöön pano. Perhevapaiden tasaisempi jakaminen ja monimuotoisten perheiden yhdenvertaisuus.
4. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevan tietoisuuden lisääminen kansalais- ja viranomaistasolla.

<p>6. Puhdas vesi ja sanitaatio</p>	<p>1. Vesisuojelelun tehostamisohjelma https://ym.fi/vedenvuoro</p> <p>2. Ravinnekierron toimenpideohjelma https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf/3896ea79-abd4-8d86-7b1f-6e615e6fe054/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf?t=1603260574640</p> <p>3. Vesivastuullinen Suomi 2030 –toimenpideohjelma https://www.syke.fi/hankkeet/vesivastuu2030</p>	<p>1. Mm. parempi vesitalouden hallinta maa- ja metsätaloudessa ja vesistöjen kunnustus. Ohjelma luo jatkuvuutta vesiensuojeluun.</p> <p>2. Suomeen mahdollisimman korkea ravinneomavaraisuuden aste edistämällä mm. jätevesien ravinteiden ja orgaanisten aineiden talteenottoa ja hyödyntämistä.</p> <p>3. Suomalaisyriyten vesivastuullisuuden kehittäminen.</p>
<p>7. Edullista ja puhdasta energiaa</p>	<p>1. Kansallinen ilmasto- ja energiastrategia https://tem.fi/energia-ja-ilmastostrategia</p> <p>2. Energiaverotuksen uudistaminen https://valtioneuvosto.fi/-/10623/energiaverotus-muuttuu-vuoden-2022-alusta</p> <p>3. Kansallinen biokaasuohjelma ja tuki biokaasuinvestoinneille https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=TEM079:00/2019</p>	<p>1. Polttoon perustumattoman lämmön tuotannon edistäminen matkalla kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa.</p> <p>2. Biokaasun käytön ja tuotannon lisääminen.</p> <p>3. Suomen energia- ja päästökehityksen arviointi ja suunnittelu matkalla kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa.</p>
<p>8. Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua</p>	<p>1. Elinikäinen ohjaus ja muut työvoimapaalvelut https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162576</p> <p>2. Käynnistettiin työelämän monimuotoisuusohjelma https://tem.fi/tyoelaman-monimuotoisuusohjelma</p> <p>3. Osatyökykyisten työkykyohjelma https://stm.fi/tyokykyohjelma</p> <p>4. Kiertotalouden strateginen ohjelma https://ym.fi/kiertotalousohjelma</p>	<p>1. Elinikäisen oppimisen ohjaus auttaa yksilöitä tunnistamaan kykynsä ja osaamisensa. Ohjaus parantaa työllisyyttä, hyvinvointia ja osallisuutta.</p> <p>2. Yrityksen ja organisaatiot hyötyvät monimuotoisuudesta ja maahanmuuttajien pääsy osaamistaan vastaaviin tehtäviin ja uralla eteneminen helpottuvat.</p> <p>3. 75% työllisyysaste. Osatyökykyiset saavat yksilöllistä ja oikea-aikaista työkyvyn ja työllistämisen palveluita.</p> <p>4. Kiertotaloudesta luodaan talouden uusi perusta vuoteen 2035 mennessä. Kiertotalous tuottaa taloudellista hyvinvointia maapallon kantokyvyn rajoissa.</p>

9. Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja	<ol style="list-style-type: none"> Hallituksen TKI-tiekartta https://okm.fi/tki-tiekartta Teollisuuden toimialojen vähähiilisyystiekarttatyö https://tem.fi/tiekartat Kansallinen biotalousstrategia ja sen toimeenpanoa tukevat kehittämishankkeet https://mmm.fi/metsat/strategiat-ja-ohjelmat/suomen-biotalousstrategia 	<ol style="list-style-type: none"> Suuntaviivat kestävään kasvuun ja hyvinvointiin. Toimenpiteet vahvistavat osaamiskeskittymiä ja ekosysteemejä. Teollisuuden alat edistävät vapaaehtoisilla sitoumuksillaan siirtymää kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa. Riippuvuus fossiilisiin polttoaineisiin vähenee, vihreä kasvu ja uudet työpaikat lisääntyvät.
10. Eriarvoisuuden vähentäminen	<ol style="list-style-type: none"> Oikeudenhoidon selonteko https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM063:00/2021 Liikenteen ja viestinnän digitaaliset palvelut esteettömiksi –toimenpideohjelma https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79917 Sosiaaliturvauudistus https://stm.fi/sosiaaliturvauudistus 	<ol style="list-style-type: none"> Oikeudenhoitoon liittyvän luottamuksen vahvistaminen. Digitaalisten palvelujen soveltuminen mahdollisimman monelle. Lisääntyvä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa.
11. Kestävät kaupungit ja yhteisöt	<ol style="list-style-type: none"> Maankäyttö ja rakennuslain uudistus https://ym.fi/maankaytto-ja-rakennuslaki Asuntopoliittinen kehittämisohjelma https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM031:00/2019 Asunottomuuden puolitus yhteistyöohjelma https://ym.fi/asunottomuus 	<ol style="list-style-type: none"> Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, jossa eri väestöryhmien tarpeet otetaan huomioon. Hyvää ja kohtuuhintaista asumista yhdenvertaisesti. Lisääntyvä asuntojen tarjonta asunottomille ja asunottomuustyön vahvistuminen kuntien peruspalveluissa.
12. Vastuullista kuluttamista	<ol style="list-style-type: none"> Kiertotalouden strateginen ohjelma https://ym.fi/kiertotalousohjelma Toimialojen vähähiilisyystiekarttatyö https://tem.fi/tiekartat Ravinnekierron toimenpideohjelma https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf/3896ea79-abd4-8d86-7b1f-6e615e6fe054/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf?t=1603260574640 	<ol style="list-style-type: none"> Kiertotaloudesta luodaan talouden uusi perusta vuoteen 2035 mennessä. Kiertotalous tuottaa taloudellista hyvinvointia maapallon kantokyvyn rajoissa. Teollisuuden alat edistävät vapaaehtoisilla sitoumuksillaan siirtymää kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa. Suomeen mahdollisimman korkea ravinneomavaraisuuden aste edistämällä mm. jätevesien ravinteiden ja orgaanisten aineiden talteenottoa ja hyödyntämistä.

13. Ilmastotekoja	1. Ilmastolaki https://ym.fi/ilmastolain-uudistus 2. Toimialojen vähähiilisyystiekarttatyö https://tem.fi/tiekartat 3. Sektorikohtaiset toimintaohjelmat kuten fossiilittoman liikenteen tiekartta ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma. https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM050:00/2019 https://mmm.fi/maankayttosektorin-ilmastosuunnitelma/maankayttosektorin-ilmastosuunnitelman-laatiminen	1. Hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. 2. Teollisuuden alat edistävät vapaaehtoisilla sitoumuksillaan siirtymää kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa. 3. Kasvihuonekaasu-päästöjen kokonaismäärän vähentäminen.
14. Vedenalainen elämä	1. Kansallinen meripolitiikan toimenpideohjelma https://vnk.fi/meripolitiikka 2. Kotimaisen kalan edistämishjelma https://mmm.fi/kalat/strategiat-ja-ohjelmat/kotimaisen-kalan-edistamisohjelma 3. Ravinnekierroksen toimenpideohjelma https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf/3896ea79-abd4-8d86-7b1f-6e615e6fe054/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf?t=1603260574640	1. Itämeren suojellaan, meriklusteri ja merellinen tuotanto ovat kestäväällä pohjalla. 2. Kotimaisen kalan kiertotalouteen perustuvan tuotannon edistäminen. 3. Suomeen mahdollisimman korkea ravinneomavaraisuuden aste edistämällä mm. jätevesien ravinteiden ja orgaanisten aineiden talteenottoa ja hyödyntämistä.
15. Maanpäällinen elämä	1. Luonnonsuojelulain uudistaminen https://ym.fi/luonnonsuojelulain-ja-asetuksen-uudistus 2. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus https://ym.fi/maankaytto-ja-rakennuslaki 3. Helmi-elinympäristöohjelma https://ym.fi/helmi 4. METSO-ohjelma https://mmm.fi/metso-ohjelma	1. Lajien, luontotyyppien ja luonnon tarjoamien tärkeiden palveluiden turvaaminen. 2. Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, jossa eri väestöryhmien tarpeet otetaan huomioon. 3. Suomen luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen ja ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen. 4. Metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantumisen pysäyttäminen sekä luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

16. Rauhaa ja oikeudenmukaisuutta	<p>1. Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko https://um.fi/uutiset/-/asset_publisher/GRSnUwaHDPv5/content/kehityspolitiikan-ylivaalikautinen-selonteko-2</p> <p>2. Julkisen hallinnon strategia https://vm.fi/julkisen-hallinnon-strategia</p> <p>3. Kansallinen perus- ja ihmisoikeus toimintaohjelma https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM025:00/2020</p>	<p>1. Suomen kehitysyhteistyön läpileikkaavina periaatteina on mm. yhdenvertaisuuden, ilmastokestävyyden ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja turvaaminen.</p> <p>2. Strategia tukee valtion viranomaisten, kuntien ja hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä ja työnjakoa.</p> <p>3. Perus- ja ihmisoikeusrakenteiden vahvistaminen ja oikeuksien toteutumisen seurannan kehittäminen Suomessa.</p>
17. Yhteistyö ja kumppanuus	<p>1. Kehityspolitiikan ylivaalikautisen selonteon toimenpano. https://um.fi/uutiset/-/asset_publisher/GRSnUwaHDPv5/content/kehityspolitiikan-ylivaalikautinen-selonteko-2</p> <p>2. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko. https://valtioneuvosto.fi/-/ulko-ja-turvallisuuspoliittinen-selonteko-2020-turvallisuus-ja-globaali-vastuunkanto-kuuluvat-yhteen</p> <p>3. Verotus ja kehitys –toimintaohjelman toimeenpano https://um.fi/julkaisut/-/asset_publisher/TVOLgBmLyZvu/content/julkaisu-verotus-ja-kehitys-suomen-toimintaohjelma-2020-2023-1</p>	<p>1. Tuloksellinen toiminta kehityspolitiikan päätavoitealueilla sekä läpileikkaavissa tavoitteissa tukee kehittyviä maita Agenda2030 tavoitteiden saavuttamisessa.</p> <p>2. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita ovat ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön edistäminen, monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen, globaalin vastuun kantaminen ja rauhan rakentaminen.</p> <p>3. Tuetaan kehittyvien maiden pyrkimyksiä vahvistaa omia verojärjestelmiään ja saada äänensä kuuluviin myös globaalin veropolitiikan neuvotteluissa.</p>

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-231-4 (pdf)

Huhtikuu 2022